

T.C
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**SULUKULE KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİNDE MİMARİ
ÖZELİKLER**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Nima Safdari

Tez danışmanı: Prof. Dr. Bilge Işık

İSTANBUL-2014

T.C
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**SULUKULE KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİNDE MİMARİ
ÖZELİKLER**

Yüksek Lisans Tez

Hazırlayan: Nima Safdari

Tez danışmanı: Prof. Dr. Bilge Işık

İSTANBUL-2014

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık (Tezli) Yüksek Lisans Programı Y1113.050017 numaralı öğrencisi **Nima SAFDARI**' nin "KENTSEL DÖNÜŞÜMDE KAYIPLARIN BELİRLENMESİ SULUKULE ÖRNEĞİNİN İNCELENMESİ " adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi : 23.12.2014

1) Tez Danışmanı :Prof. Dr. Ayşe Bilge IŞIK

Ayşe Bilge Işık

2) Jüri Üyesi :Yrd.Doç.Dr.Pelin KARAÇAR ERCOŞKUN

Pelin Karacı

3) Jüri Üyesi :Yrd.Doç.Dr. Seyhan YARDIMLI

Seyhan Yardımlı

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

Babama ve Anneme,

TEŞEKKÜRLER	
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ.....	vi
HARİTA LİSTESİ.....	vii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
2. TEORİK ÇERÇEVE.....	2
2.1. Kentsel Dönüşüm Tanımı ve Süreci.....	3
2.1.1. Kentsel Dönüşüm Amaçları	5
2.1.2. Kentsel Dönüşümün Temel Yapısal Özellikleri	5
2.1.3. Kentsel Dönüşümün Gelişimi	6
2.1.3.1. Dünyada Kentsel Dönüşümün Gelişimi	6
2.1.3.2. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Gelişimi	7
2.1.4. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Yasal Dayanakları	8
2.2. Kentsel Dönüşümün Uygulama Alanları	9
2.2.1. Gecekondu Alanlarda Kentsel Dönüşüm	9
2.2.2. Sanayi Alanlarda Kent Merkezini Terk Etmesi Sonucu Oluşan Kentsel Dönüşüm	13
2.2.3. Kent Merkezlerinde Kentsel Dönüşüm	14
2.2.4. Afet Zararlarını ve Kentsel Risklerini Azaltmak İçin Kentsel Dönüşüm	14
2.3. Kentsel Dönüşümde Sit Alanlar.....	15
2.3.1. Arkeolojik Sit Alanları	15
2.3.2. Doğal (Tabii) Sit Alanlar.....	19
2.3.3. Kentsel Sit Alanlar	20
2.3.4. Tarihi Sit Alanlar	20
2.3.5. Diğer Sit Alanları	21
2.4. kentsel Dönüşüm’ün Uygulama Yöntemleri	21
2.4.1. Kentsel Koruma	21
2.4.2. Kentsel İyileştirme	22
2.4.3. Kentsel Yenileşme	23
2.4.4. Kentsel Yeniden Canlandırma	23
2.4.5. Kentsel Yenileme	24
2.4.6. Soylulaştırma	25
İKİNCİ BÖLÜM	
3. DÜNYA’DA VE TÜRKİE’DE KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖRNEKLERİ	27
3.1. İtalya’da Alberobello Örneği	28
3.2. Almanya’da Nürenberg Örneği	30
3.3. Bosna Hersek’de Mostar Örneği	33
3.4. Türkiye’de Safranbolu Örneği	37
3.5. Dünyadaki başarılı kentsel dönüşüm projelerin özellikleri	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE KENTSEL DÖNÜŞÜM OLARAK SULUKULE ÖRNEĞİ.....	45
4.1. Sulukule Tarihsel ve Kültürel Yerleşimi	46
4.1.1. Bizans Dönemi.....	46
4.1.2. Osmanlı Dönemi	47
4.1.3. Cumhuriyet Dönemi	47
4.1.4. Romanlar ve Sulukule	48
4.2. Sulukule 1985 Tarihli İmar Planı	52
4.3. Sulukule 2012 Onay Tarihli İmar Planı	54
4.4. Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi	56
4.4.1. Sulukule Kentsel Dönüşümünde Müdahale Süreci	57
4.4.2. İstanbul ve Sulukule'nin Eski Yapı Özellikleri	70
4.4.3. ICOMOS Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler	72
4.4.4. Sulukule'de Tarihi Binaların Durumu	75
4.4.5. Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesinin İptal Kararı.....	76
4.4.6. Dünya Ülkelerinden Sulukule Yıkımına Tepki.....	77
4.4.7. Başka Bir Proje Mümkündü	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	80
Kaynaklar.....	84
İnternet kaynakları.....	88
Ek 1	91
Ek 2	121
Özet.....	125
Abstract	127
Özgeçmiş	128

Tablo Listesi**Sayfa**

Tablo 2.1: Kentsel Dönüşümün Evrimi	25
---	----

Harita Listesi

Sayfa

Harita 4.1: Sulukule İmar Planı (Eski-1985)	53
Harita 4.2: Sulukule İmar Planı (2012)	54
Harita 4.3: Sulukule İmar Planı (Parseler)	55
Harita 4.4: Sulukule İmar Planı (Adalar)	56
Harita 4.5: Sulukule Dönüşüm Projesi	63

Fotoğraf Listesi

Sayfa

Resim 3.1: İtalya da Alberobello şehri	28
Resim 3.2: Alberobello İtalya dönüşüm projesi	29
Resim 3.3: Alberobello İtalya dönüşüm projesi	29
Resim 3.4: almanya'da Nürenberg şehri	30
Resim 3.5: Nürenberg merkezi	31
Resim 3.6: Nürenberg merkezi	32
Resim 3.7 ve 3.8: Nürenberg merkezi	32
Resim 3.9: Nürenberg merkezi	33
Resim 3.10: Bosna Hersek'te Mostar şehri	34
Resim 3.11: Mostar, soldaki 1874 yılında ki durumu, sağdaki bugünkü durumu.	35
Resim 3.12 ve 3.13: Soldaki resim Mostar'ın savaş sonrası hali - Mostar'ın bugünkü hali	36
Resim 3.14: Mostar kentinin savaştan sonrası hali	36
Resim 3.15 ve 3.16: Mostar kentinin savaş sonrası hali	37
Resim 3.17: Türkiye'de Safranbolu	38
Resim 3.18: Safranbolu görünüşü	40
Resim 3.19: Safranbolu	41
Resim 3.20 ve 3.21: Safranbolu'da bir tarihi binanın eski vw koruma müdahaleleri sonrası hali	43
Resim 4.1: Sulukule Alanı	46
Resim 4.2: Mahalle sakinlerinin bölgeni terk etme mekanları	52
Resim 4.3 ve 4.4: Sulukule Dönüşüm Projesini Kapsayan Alan	57
Resim 4.5 ve 4.6: Sulukule Dönüşüm Yapılmadan Öncesi	59
Resim 4.7 ve 4.8: Sulukule Dönüşüm Yapılmadan Öncesi	59
Resim 4.9: Sulukule yıkımlar Öncesi, 2006	61
Resim 4.10: Sulukule'de yıkımlar , 2008	61
Resim 4.11: Sulukule'de yıkımlar , 2009	62
Resim 4.12: Sulukule Dönüşüm Projesi – Perspective	63
Resim 4.13: Sulukule Dönüşüm Projesi – Perspective	64
Resim 4.14: Sulukule Dönüşüm Projesi – Perspective	64
Resim 4.15 ve 4.16: Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi- Ticari Ve Kültürel Eğitim Merkezi	65
Resim 4.17: Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi- Konaklama Tesisi	66
Resim 4.18: Sulukule Dönüşüm Projesi – Uygulanmış Hali	68
Resim 4.19: Sulukule Dönüşüm Projesi – Uygulanmış Hali	68
Resim 4.20: Sulukule Dönüşüm Projesi – Uygulanmış Hali	69
Resim 4.21: Sulukule eski mimari özelliği, ahşap iskeleli hıms yapılar	71
Resim 4.22: Sulukule eski mimari özelliği, ahşap iskeleli hıms yapılar	72
Resim 4.23: Sulukule'de bulunan tarihi bina	76

KISALTMALAR

UNESCO: Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

TOKİ: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

ÖDP: Özgürlük ve Dayanışma Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

AKP: AK Parti

İHD: İnsan Hakları Derneği

ULİ: Urban Land Institute

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

ICOMOS: International Council on Monuments and Sites

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

MSGSÜ: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

YTÜ: Yıldız Teknik Üniversitesi

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SMÖ: sivil Mimarlık Örneği

AVM: Alış Veriş Merkezi

1. GİRİŞ

Tarih boyunca birçok medeniyetlere ev sahipliği yapan İstanbul, Tarihi Yarımada'da bulunan gerek Türkiye'de ve gerekse dünya genelinde örnek niteliğinde olan sivil mimarlık örnekleri ve anıt eserleriyle benzersiz bir tarih ve kültür mirasına sahiptir. Bununla birlikte uzun yıllar ihmal edilen ve gerekli bakım yapılmayan bu tarihi ve kültürel mekanlar gelişimlerini ve değişimlerini tamamlayamamış ve sonuçta köhne çöküntü bölgeleri, enkaz ve risk alanları oluşmuştur. Söz konusu bölge ve alanlarda sadece fiziksel değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve ekonomik sorunlar da kaçınılmaz olarak baş göstermiştir. Böylesi köhne bölgelerin özellikle deprem olmak üzere doğal afet tehdidi altında olduğu ve büyük tehlike oluşturduğu da bir gerçektir. Tarihi yarım adanın içerisinde bulunan bu tür alanlardan birisi, tarihi Haticesultan ve Neslişah (Sulukule) Mahallesi'dir, tarihi Kara Surlarının bitişiğinde, tarihi ve kültürel eserlerle birlikte, son zamanlarda yenilenmiştir. Sulukule mahallesinin yenilenmesi, İstanbul'da büyük ölçekli kentsel dönüşümleri başlatan sürecin ilk uygulama örneğidir. İstanbul tarihi yarımadasında bulunan, dünyanın en eski "Roman" yerleşimleri sınırları içinde, dünya mimari ve kültürel Miras Alanlarında ve kara surlarının koruma bandında yer alan Sulukule dönüşüm projesi, incelenmesi gereken bir örnektir.

Amaç: Sulukule mahallesinin kentsel dönüşümünün inceleme nedeni, bir yere ait olan insanların imkan ve haklarını iyileştirmek yerine zorlaştırmalarıyla alınması ve tarihi ve kültürel değerlerin de yok olmamasıdır. Dünya ve Türkiye değişimleri incelenerek Sulukule bölgesi analiz ediliyor.

Kapsam: Sulukule, Neslişah ve Hatice Sultan mahalleleri bölge olarak araştırma için seçilmiştir. teorik çerçevede Kent, Kentleşme, Kentsel Yenileme ve kentsel dönüşüm gibi kavramlar hakkında literatür çalışması yapılmış ve bu kavramlar üzerindeki tartışmalar üzerinde durulmuştur.

Kentsel dönüşümün amaçları, dünya ve Türkiye üzerinde gelişimini yasal dayanaklarını, uygulama alanları ve yöntemleri konulardan bahsedilmiştir. Kentsel dönüşüm de sit alanlar hakkında bilgiler verilmiştir. Sulukule kentsel dönüşüm projesin anlatmadan önce, dünya ve Türkiye’den örnek incelenmiştir, bölgeni gezip fiziksel halini inceliyip ve eski halinin fotoğraflarıyla karşılaştırıp ve kültürel ve tarihi mirasının araştırıp konuya hazırlık yapılmıştır, İstanbul Fatih belediyesi ile bağlantıya geçip imar proje müdürlüğü ve proje etüd müdürü ile görüşüp, eski ve yeni imar planlarını alıp, dönüşüm yapılmadan önce ve sonrası hali, müdahale süreci ve sosyal kültürel mimari özellikleri incelenmiştir. Bölgedeki yaşayan insanların geleneksel hayat formunu, müzik le ilişkili olduklarını, mahalle sakinleri Roman halkı olarak belirtip, Toplanan bilgileri değerlendirilerek genel sonuçlara ulaşılmıştır.

2. TEORİK ÇERÇEVE

Kentsel dönüşüm kavramını tanımak sürecinde Kent, Kentleşme, plan, planlama ve şehir planlama tanımları anlatılmalıdır.

Kent: “Sürekli bir toplumsal gelişme içerisinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” olarak tanımlanabilmektedir” (Keleş, 1987: 70).

Kentleşme: “Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütlemeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci” olarak tanımlanabilmektedir

(Keleş, 1987: 80).

Plan: Türk Dil Kurumuna göre, Plan bir işin, bir eserin gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzeni ise tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu).

Planlama: Türk Dil Kurumuna göre, Hükümet tarafından ulaşılabacak amaçları belirleyen, tarım, ulaşım, sanayi vb. kesimlerdeki artış ölçüsünü tespit eden ve uygulanması gerekli çareleri önceden gösteren ekonomik, sosyal programın belli süreler için hazırlanması işidir (Türk Dil Kurumu).

Şehir planlama: Yerleşmelerde mekansal gelişmelerin bir plan/düzen çerçevesinde biçimlenmesine katkıda bulunmak için toplumu, mekanı, çevreyi ve ekonomiyi etkileyen kamu ve özel sektör kararlarını biçimlendirmeyi hedefleyen bir meslek alanıdır. Bu meslek alanı arazi kullanımı çevre ve kültürel mirası koruma, konut, ulaşım ve kentsel işlev gibi pek çok konuyu ele alır ve ülke ve bölge düzeyinden yerele kadar farklı ölçeklerde çalışma yapar (Çankaya üniversitesi, Şehir ve Bölge planlama Bölümü).

2.1. Kentsel Dönüşüm Tanımı ve Süreci

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü (2008), 'dönüşüm' kelimesini, "olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, tahavvül, inkılap, transformasyon" olarak tanımlamakta, Kentsel dönüşüm yazınında, birçok kentsel dönüşüm tanımı bulunmaktadır. Ancak; bu tanımlar da gerek vurguladıkları vizyon, amaç, strateji ve yöntemlere göre farklılıklar göstermektedir.

Kentsel dönüşüm, "zamanla niteliğini kaybeden, fiziksel ve çevresel yönlerden bozulmuş ve köhneleşmiş, sosyal ve ekonomik açıdan

dışlanmışlıkla karşı karşıya olan kentsel alanların belli sosyal ve ekonomik programlarla yenilenecek/dönüştürülerek kente kazandırılması” (Bayraktar, 2006) olarak tanımlanabilmektedir. Kentsel dönüşüm, “çeşitli nedenlerle eskimiş, yıpranmış, çöküntüye uğramış ya da bozulma süreci yaşamakta olan kentin, bir bölgesinin yeniden yaşama kazandırılması sürecidir. Bu süreç kentin tarihi dokuları, terkedilmiş sanayi ve depolama alanları, kullanılmayan tersane, liman alanları ve konut alanlarını içermektedir. Kentsel dönüşüm, sadece basit bir arazi kullanımı sorunu değildir. Aynı zamanda sosyal, kültürel aktiviteleri, tüm şehri ve bölgeyi etkileyen sorunları da ele almaktadır” (Yasin, 2005). Kentsel dönüşüm “kentin tamamının ya da bir parçasının ekonomik, sosyal ve fiziksel etmenlerin olumsuz baskıları neticesinde yapısal-fonksiyonel değişimin söz konusu olduğu süreç” olarak da tanımlanabilmektedir (Gönen, 2002).

Ayrıca “kentsel dönüşüm, toplum tabanlı yenileştirme aracılığı ile en yoksul mahallerde yaşayan vatandaşların koşullarının iyileştirilmesi ve aynı zamanda doğal ve yapılaştırılmış tarihi çevrenin korunması ve kentsel alanların çevresel performanslarının iyileştirilmesine ilişkin ölçüler aracılığı ile kentsel yapılaşmanın / gelişmenin olumsuz çevresel etkisini azaltan, kent ve kasabaların ekonomik yarışabilirliğini destekleyen ortaklık tabanlı eylem programlarını uygulamayı hedefleyen, bütünleştirilmiş kamu sektörü öncülüğünde yürütülen bir süreçtir” (Kocabaş, 2006).

Kentsel dönüşümü şu şekilde tanımlanmaktadır; “Kentsel dönüşüm, değişime uğrayan kentsel bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel sorunlarına kalıcı bir çözüm sağlamaya çalışan kapsamlı bir bakış (vizyon) ve eylem olarak özetlenebilir” (Yıldırım, 2006).

Dönüşüm şehir planlamanın bir aracı değil sonucudur. Örnekleme gerekirse, mevcut planın uygulanmasıyla eski bir sanayi bölgesi ticaret merkezi fonksiyonuna kavuştuğunda dönüşüm gerçekleşmiş olacaktır. Gerçekte kentsel dönüşüm bir kavram, yöntem veya planlama türü değil, planlamanın sonucudur. Planlamanın dönüşümü sağlamakta kullandığı

araçlar ise kentsel yenileme kavramı içerisinde açıklanır. Kentsel yenileme sadece bir kavram olmayıp çok kapsamlı bir kuramsal yaklaşımdır. Kentsel planlama va yenilemeyi kentsel dönüşün içerisinde hapsetmek planlamayı işlevsizleştirir, bütüncül planlamayı yok saymak, sadece küçük daraltılmış alanlara ve ya parsel ölçeğinde çözümlere muhtaç kalmak anlamında gelir. Şu an Türkiye’de uygulanan Kentsel dönüşüm tam anlamıyla bütüncül kent planından bağımsız, sokak, yapı adası ölçeğinde ya mahallenin bir bölümünü kapsayacak şekilde, Sulukule ve kentin pek çok yerinde olduğu gibi uygulanmaktadır, dolayısıyla kentsel dönüşüm planların hayata geçirilmesi için yapılması gereken eylemlerin sonucudur. Kentsel dönüşüm sadece bir proje olabilir ama bu projenin üst ölçekte bağlı olduğu bir plan olması gerekiyor, kentsel dönüşüm projelerini planlardan bağımsız olarak kentin bütünü ve proje soz konusu alanı çevresi ilişkileriyle kopartarak tek başına parça parça yapıldığı zaman planlama tamamen ortadan kaldırılmış, işlevsizleştirilmiş ve red edilmiş olmaktadır (Yrd. Doç. Dr. Süleyman Balyemez ile görüşme ve ses kayıtları, 4.2.2014).

2.1.1. Kentsel Dönüşüm Amaçları

Kentsel dönüşüm, altı temel amaca hizmet etmek üzere ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2006) :

- Kentsel refah ve yaşam kalitesinin artırılması, kent merkezlerinin gelirlerinin artırılması ve kentlerin ekonomik rekabet edebilirliğinin sağlanması
- Fiziksel koşullar ile toplumsal sorunlar arasında ilişki kurularak, sosyal dışlanmanın azaltılması
- Kentsel politikanın çok paydaşlı ve katılımlı planlama yoluyla demokratik bir doğrultuda şekillendirilmesi
- Kentsel alanların etkin kullanımı ile gereksiz yayılma ve israfın önlenmesi, böylece çevrenin korunması ve geliştirilmesi

- Dönüşüme konu alanların şehrin geneli ile bütünleştirilmesi
- Kentsel alanların doğasındaki sürekli değişim ihtiyacına cevap verilmesi

2.1.2. Kentsel Dönüşümün Temel yapısal Özellikleri

Kentsel dönüşümün temel yapısal özellikleri ise şöyle sıralanabilir (Yıldırım, 2006):

- Somut göstergeleri fiziksel yapı, işlev ve sosyal tabaka değişimleri olan dönüşüm, fiziksel yönünün yanı sıra sosyal ekonomik, yasal, yönetsel, politik vb çok yönlü dinamikler içermektedir
- Kentsel dönüşüm ihtiyacını doğuran başlıca kentsel bozulma türleri, yapı stoğunun bakımsızlaşması ve yapısal sağlamlığın yitirilmesine bağlı fiziksel, işlevlerin nitelik veya kent içindeki konum açısından uygun olmayışından doğan işlevsel ve çevresel kalitenin düşmesine bağlı oluşan imaj sorunlarını kapsamaktadır
- Kentsel dönüşüm, belirli sosyal grupların hareketlerine dayalı kendiliğinden gelişimlerden ziyade, toplumsal, ekonomik ve politik amaçlarla dışarıdan özel bir müdahale sonucunda gerçekleşen planlı bir girişimdir
- Dönüşüm, yapıların hemen tükenmeyen ekonomik ömrü, korunması gerekli tarihi, kültürel ve sembolik değerleri, kentsel yer değiştirmenin maliyetleri ve sınırlanmış imar hakları gibi dönüşüm hızını denetleyen çeşitli direnç unsurları ile mücadele konusu olabilmektedir

2.1.3. Kentsel Dönüşümün Gelişimi

Kentsel Dönüşümün Gelişimini dünya ve Türkiye’de olmak üzere, iki kısım olarak anlatılmıştır.

2.1.3.1. Dünyada Kentsel Dönüşümün Gelişimi

Kentsel dönüşümün ilk örnekleri, 19. Yüzyılda Avrupa’da yaşanan kentsel büyüme hareketleri sonucunda kimi bölgelerin öncelikle yıkılıp yeniden yapılması (kentsel yenileme) projeleridir. Aynı dönemde kamu yönetimli liderlik modeli uygulanarak gerçekleştirilen kentsel dönüşüm süreci, iki farklı temele dayanmaktadır (Gürler, 2003):

- Birincisi 1851’de İngiltere ‘de çıkarılmış olan ve kentsel politika üreten konut kanunu
- İkincisi ise 1851-1873 yılları arasında Fransa’da, Paris kenti için gelişim müdahaleleri gerçekleştiren Haumann’ın operasyonlarıdır

Sanayi Devriminin sonrasında, Avrupa’daki büyük kentlerde işçi sınıfının insana yakışmayan koşullarda yaşamak zorunda bırakılması birçok düşünürü ve planıcıyı etkilemiş ve ilk kentsel dönüşüm fikrinin ortaya atılmasını hızlandırmıştır (Polat, 2007).

Kentsel dönüşüm sürecinin siyasi ve ekonomik yapısında ulusal gelişimden küresel bütünleşme hedefine yönelme ve kentsel planlama sürecinde de bu yönde değişiklikler izlenmiştir. Bundan yola çıkılarak, dünyada kentsel dönüşüm uygulamalarında farklı dönemlerde farklı yaklaşımlar sergilendiği söylenebilir.

2.1.3.2. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Gelişimi

1950’ler: Bu yıllarda Türkiye’de, kentleşme hareketleri cumhuriyet döneminde başlamış ve kırdan kente göçe bağlı olarak hızlanmıştır, bu yüzden kentler bu duruma hazır olmayıp sağlıksız kentleşme başlamıştır. 1950’lerde sanayileşme yüzünden tarım sektöründe gerileme yaşanmıştır ve bunun ardından tarımda makineleşmeyle işgücü talebinin azalmıştır ve bu sektörde çalışan işgücünün kente göçünü tetiklemiştir. Yoğun göç alanı İstanbul, Ankara, İzmir gibi kentlerin kontrolsüz bir biçimde büyümesi Sanayileşmenin hızlandırdığı kentleşme sürecinde gerçekleşmiştir. Böyle büyük bir nüfus artışına hazır olmayan büyük kentlerde göçe bağlı olarak yaşayacakları konut sorunu ortaya çıkmış, böylesine göç edenlerin kendi konut sorunlarını kendilerinin çözmesini gecekondu şeklinde gerçekleştirmiştir (Şişman, 2008).

1980’ler: Bu yıllar, ulusal ve uluslararası sermayenin büyük ölçekli kar güdüsünün ön planda olduğu konut projeleri sonucunda kentlerin gereksiz yayılarak tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerin tahribine, ekonomik, toplumsal ve çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine aykırı olarak kamu kaynaklarının verimsiz kullanımına ve aynı zamanda israfına, yerele özgü olmayan toplumsal eşitsizliği, dışlanmayı ve kutuplaşmayı arttıran kentsel mekanların türemesine yol açmıştır. Yine bu yıllarda kent merkezleri ve gecekondu bölgelerinde dönüşüm kavramı ortaya çıkmıştır. (Sekmen, 2007).

1984: 2981 sayılı “İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun”; gecekonduların dönüşümü sürecinde önemli bir adım olmasına karşın, sonuçta ortaya çıkan kentsel dönüşümler, fiziksel dönüşümün ötesine geçememiştir. 1980’lerin sonuna gelindiğinde belediyelerin gündemini sadece imar ıslah planları değil, aynı zamanda kentsel dönüşüm projelerinin de meşgul ettiğini görmekteyiz. Bu yıllarda gecekondu bölgeleri için hazırlanan ilk kentsel dönüşüm projesi Dikmen

Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi olarak gerçekleşti (Sekmen, 2007).

2.1.4. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Yasal Dayanakları

Kentsel dönüşüm projelerine ve aynı yaklaşımda farklı adlarla hayata geçirilen projeler Türkiye’de aşağıda sıralanan yasalar dayanak olarak alınmaktadır.

- 3194 sayılı İmar Kanunu,
- 2981 sayılı İmar Affı Kanunu,
- 5104 sayılı, “Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi” kanunu,
- 5366 sayılı, “Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması” kanunu,
- 2005 5393 sayılı, “Belediye Kanunu’nun 73. Maddesi,
- 6306 sayılı kanun.

2.2. Kentsel Dönüşümün Uygulama Alanları

Kentsel dönüşümde uygulama alanları aşağıdaki başlıklara göre sınıflandırılmıştır:

- Gecekondu alanları
- Sanayi alanlarının kent merkezlerini terk etmesi sonucu ortaya çıkan alanlar
- Kent merkezlerinde
- Afet zararlarının ve kentsel risklerin bulunduğu alanlarda

2.2.1. Gecekondu Alanlarında Kentsel Dönüşüm

Keleş’e göre, 1940 yılından sonra Türkçeye girmiş gecekondu kavramı “izinsiz olarak hemen bir gecede çatıveren yapı” anlamındadır (Keleş, 2006: 567; Öbudak, 2004: 5).

Kent bilim terimleri sözlüğüne göre gecekondur kavramı “Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında, onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2008).

1966 yılında çıkartılan ve gecekondunun varlığını resmen kabul eden 775 Sayılı Gecekondur Kanununda, gecekondur “imar ve yapı işlerini düzenleyen mevzuata ve genel hükümlere bağılı kalınmaksızın, kendisine ait olmayan arazi veya arsalar üzerinde, sahibinin rızası alınmadan yapılan izinsiz yapılar” olarak tanımlamıştır (www.kentli.org.2008).

Türkiye’de gecekondur kavramı, “kente göçler sonucunda kentlerde konut sorunu ile karşılaşanların, gelir düzeyinin düşüklüğü nedeniyle, barınma ihtiyacını karşılamak için kamu ya da özel şahıslara ait araziler üzerine arazi sahibinin izni alınmadan gelişigüzel, imar kurallarına uymadan inşa ettikleri konut” olarak tanımlanabilir (Ertürk, 1997: 213; Toprak, 1988: 69;Keleş, 2006: 555; www.kentli.org)

Bu şekilde tanımlanan gecekondur şu özellikleri taşımaktadır (Ertürk, 1997: 212):

- Barınma ihtiyacını kendisi karşılayamayan ve yerel yönetimler tarafından da barınma ihtiyacı karşılanamayan dar gelirli ya da yoksul ailelerin inşa ettikleri barınak türüdür.

- Yasal kurallara uygun olmayarak başkalarının arazisi üzerine inşa edilen konutlardır. Türkiye’de kırdan kente göç sonrasında barınma ihtiyacı için gecekondur yapılması ile başlayan gecekondulaşma süreci dört döneme ayrılmaktadır. Bu dönemler: 1945-1960 yılları arasındaki dönem, 1960-1970 yılları arasındaki dönem, 1970-1980 yılları arasındaki dönem ve 1980 sonrası dönemdir. 1945-1960 yılları arasındaki birinci dönem; kırsaldan

kente göç edenlerin sadece barınma ihtiyaçlarını karşılamak için barakalar kurması ile yani “barakalaşma” ile başlamıştır. İlk kuşak gecekondular denilen bu göçmenler şehirlerde ucuz iş gücü olmuşlardır. Zaman içerisinde kırdan kente göçler artmış ve yeni gelen gecekondular daha önceden kente göçmüş olan akraba ya da hemşerilerinin yanlarına gelerek konut sorunlarını onlarda gecekondular yaparak çözmüşlerdir. Sayıları hızla artan bu gecekondular zamanla siyasilerin oy karşılığında altyapı hizmetlerini götürdükleri mahalleler haline gelmişlerdir (Mutlu, 2007: 25-28).

Gecekondular kavramı 1945-1960, 1960-1970, 1970-1980 ve 1980 yılları arasında dört dönem olarak incelenmiştir:

1945-1960: Bu yıllar arasında gecekondular ile ilgili dört yasa çıkarılmıştır. Bu yasalar ve amaçları şunlardır(Karaaslan, 2005: 226):

- birincisi gecekondular yasası birinci dönem olarak adlandırılan bu dönem içerisinde 1948 yılında çıkarılan 5218 Sayılı Yasa’dır. Bu yasanın amacı Ankara Belediyesi’nin sınırları içindeki gecekondularını iyileştirmek ve en geç iki yıl içinde yapılması şartı ile yeniden gecekondular yapacaklara arsa sağlamaktır
- İkinci gecekondular yasası 1946 yılında çıkarılan ve amacına ulaşamamış olan 5431 Sayılı Yasa’dır. Bu yasanın amacı, gecekondular yapımının engellenmesi ve mevcut gecekondularında yıkılmasıdır
- Üçüncüsü 1953 yılında 6188 Sayılı Bina Yapımını Teşvik Yasasıdır. Amacına ulaşamamış olan bu yasa kapsamında 1953 yılına kadar yapılmış olan gecekondular yasalaştırılmış ve 1953 yılından sonra gecekondular yapımı yasaklanmıştır. Bu yasa ile belediyelerin ellerinde bulunan ya da edinecekleri arsaları ihtiyaç sahiplerine vermeleri amaç edinmiştir.
- Dördüncüsü 1959 yılında çıkarılan ve diğer yasalar gibi olumlu sonuç alınamayan 7367 Sayılı Yasa ile de Belediye sınırları içerisinde kalan

Hazine'ye ait arsaların belediyeye verilmesine karar verilmiştir. Bu yolla belediyelerin gecekondularına çözüm bulması amaçlanmıştır

1960-1970: Bu dönemde kadın ve çocukların çalışma hayatına atılmaları ile gecekondular halkının geliri ve refah seviyesi artmıştır. Ardından gecekondular halkının refah seviyesinin artması ile gecekondulara ek odalar vb. yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde gecekondular barınma ihtiyacı için yapılmış bir yapı olmaktan çıkıp ilk dönemden farklı olarak yatırım olmaya başlamış ve gecekondular kiraya verilme ve satılmaya başlanmıştır . 1966 yılında çıkartılan 775 Sayılı Gecekondular Yasası ile gecekonduların varlığı resmen kabul edilmiştir. 775 Sayılı Gecekondular Yasası'nın "ana politikaları ıslah, tasfiye ve önlemedir. ıslah, içinde oturulabilecek özelliklere sahip gecekonduların, yerel yönetim, devlet ve gecekondular sahiplerinin işbirliği ile daha iyi duruma getirilmeleridir. Oturulmayacak durumdaki gecekonduların ortadan kaldırılması tasfiyedir."Gecekondular yapımının engellenmesi için iki yol uygun görülmüştür. Birincisi, "gecekondular bulanan arsanın sahibinin yazılı isteği üzerine gecekonduların yıkılmasıdır". İkincisi, "konut sahibi olmayan kişilerin arsa, kredi, plan ve tasarım çizimi gibi yardımlarla konut sahibi edinmelerini sağlama" dır (Karaaslan, 2005: 226-227).

1970-1980: Bu yıllar arasında "toprak spekülasyonu" yani "toprak vurgunculuğu" başlamıştır. "Toprak spekülasyonu" "ilerde meydana gelebilecek değer artışlarından yararlanabilmek için, bireylerin ellerindeki arsaları boş bekletmelerine, bu amaçla arsa satın almalarına" verilen adder. Ayrıca bu dönemde gecekondular yapıp satan illegal şirketler ortaya çıkmıştır (Keleş, 1993: 410).

1980 yılları sonrası; Türkiye'deki gecekondular sayısı iyice artmış ve bu tür alanlara yakın yerlerde oturan halkı rahatsız etmeye başlamıştır. 1983 yılında gecekondular affı ile ilgili ilk yasa çıkartılan ve 2805 Sayılı Yasa ile artan gecekondular sorununun çözülmesi amaçlanmıştır. Bu yasada gecekondular muhafaza edilecek, ıslah edilerek muhafaza edilecek ve yıktırılacak şeklinde

sınıflandırılmıştır. Bu yasaya göre “üzerinde gecekondulu bulunan arsa ve araziler ile hisseli arsa ve arazilerde bir sınır belirlenecek, bu sınır aynı zamanda İslah İmar Planı'nın yapılacağı alan olacaktır” (Karaaslan, 2005: 233).

2805 Sayılı Yasa'yı yürürlükten kaldıran ve gecekondulara ıslah, tasfiye, önlem ölçütleri getiren 2981 Sayılı İmar Yasası'nın 24.maddesi doğrultusunda yayınlanan “İmar Affı Yönetmeliği” ile İslah İmar Planı'nın uygulanacağı yerler aşağıda belirlenmiştir (www.mimarist.org, 2008):

- Bir yerleşme alanı ya da yapı topluluğu niteliği kazanmış gecekondulu alanlarında,
- Üzerinde bir yerleşme alanı ya da yapı topluluğu niteliği kazanmış imar mevzuatına aykırı yapılar bulunan hisseli arsa veya arazilerde,
- Üzerinde imar planı ve mevzuatı hükümlerine aykırı yapılanmalar bulunan ve bu nedenle uygulama kabiliyeti kalmamış olan imar planı olan alanlarda,
- İslah İmar Planı olabilecek nitelikleri taşımadığı belediye ya da valilikçe belirlenen, özel parselasyon planı bulunan alanlarda,

2981 Sayılı Yasa kapsamında 1981 yılına kadar yapılmış olan gecekondulara verilen tapu tahsis belgelerinin tapu olabilmeleri için öncelikle İslah İmar Planı'nın yapılması gerekmektedir. 2981 Sayılı Yasa'nın kapsamının genişletilmesi ile önce konut olarak kullanılan fakat daha sonra işyeri haline getirilen gecekondularda 1986 yılında çıkartılan 3290 Sayılı Yasa ile yasa kapsamına alınmıştır. Sanayi, ticari ve kamusal amaç için kullanılan mekanları da kapsamına alan 3290 sayılı yasanın ardından gecekondulu sorunu ile ilgili iki yasa daha çıkartılmıştır. 3366 Sayılı Yasa ile gecekondulu kapsamı genişletilmiş ve askeri bölgelerde, kıyılarda, karayolları kamulaştırma alanı içinde kurulmuş olan gecekondulara da “ıslah bölgesi veya yakın çevresinden, bağımsız hisseli veya kat mülkiyeti esasına göre boş imar parseli verilebileceği hususu getirilmiştir”. 3414 Sayılı Yasa ile de,

247 ve 250 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler yasalaşmıştır. Belediye sınırları ve mücavir alan sınırları içinde bulunan gecekondularla ilgili yetkiler ilçe belediyelerine verilmiştir. 775 Sayılı yasanın 34. Maddesi geçersiz kılınmıştır (Karaaslan, 2005, 234).

2.2.2. Sanayi Alanlarının Kent Merkezlerini Terk Etmesi Sonucu Oluşan Kentsel Dönüşüm

Büyük ölçekte Göç alanları olan kentlerde, Sanayi alanları kent yakınında kurulmuş ve zamanla hızlı kentleşmenin etkisi ile kent içinde kalmaktadırlar. Ardından Kent içinde kalan bu sanayi alanları zamanla işlevlerini ve canlılıklarını yitirerek kendiliğinden boşalmakta ya da kent içinde kalarak halk sağlığını tehdit ettikleri için yerel yönetim birimleri tarafından boşaltılmaktadırlar, Bu yüzden sanayi alanlarının bulunduğu yerde bir yıkıntı alanı ya işlevsellik değişimi oluşmaktadır. Dolayısıyla Kentlerin içinde sanayi alanlarının kent merkezlerini terk etmesi sonucunda oluşan yıkıntı alanlarının, kente ve kentte yaşayan halka sağlayabileceği faydalar düşünülerek kente geri kazandırılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Özden, 2002: 145).

2.2.3. Kent Merkezlerinde Kentsel Dönüşüm

Kentler tarih boyuca, kale, çarşı, tapınak ve hükümet konağı diyebileceğimiz belirlenen bir alanın etrafına yapıların etrafında yerleşim yerlerinin de kurulması ile oluşmuşlardır. Kent merkezleri, değişik nedenlerden dolayı zamanla sürekli değişim içerisindedirler. Günümüzdede özellikle büyük kentlerde kent merkezleri, binaların eskilmesi, trafik, gürültü kirliliği, çevre kirliliği, kalabalık olma gibi nedenlerden dolayı çevrede başka merkezlerin gelişmesine neden olmuş ve kent merkezlerine olan ilgi bu yeni

merkezlere kaymıştır. Kent merkezlerine olan ilginin azalması “kent merkezlerinin görünümü ve canlılığı üzerinde olumsuz etki yapmış ve çöküntü yaratmıştır”. Dolayısıyla Kentsel dönüşüm projeleri Kent merkezlerinde “yaşanan olumsuzlukların giderilmesi, kent merkezlerinde yaşanan dönüşümün yönlendirilmesi, geleneksel kent dokusunun korunması, trafik problemlerinin” ve benzeri problemlerine bir çözüm olarak uygulanmaktadır (Öztaş, 2005: 22-23).

2.2.4. Afet Zararlarını ve Kentsel Riskleri Azaltmak İçin Kentsel

Dönüşüm

Kentlerde imar kurallarına uygun inşa edilmeyen binalar her zaman deprem, kasırga, sel ve yangın gibi doğal afetlerden zarar görmektedirler. Böyle bir afet sonucunda zarar ihtimalini azaltmak için binaları mevcut durumları ile değil bir dönüşüme tabi tutularak olası afetlere dayanıklı hale getirilmeleri gerekmektedir (Özden, 2002: 148).

Binalarda afet etkilerinin azaltılması için yapılan çalışmalarda olası bir afetten etkilenebilecek bölge seçiminde aşağıdaki sorulara verilen cevaplar bu tür bölgeye uygulanacak stratejilerin belirlenmesinde yol gösterici olacaktır (Öztaş, 2005: 24-25):

- “Kentın karsı karsıya olduğu potansiyel doğal tehlikeler nelerdir?”
- Kentın karsı karsıya olduğu riskler nelerdir?
- Kabul edilebilir riskler nelerdir?
- Hangi risk alanlarına öncelik verilmelidir?
- Altyapının hasar görebilirliği nelerdir?
- Bu risklerin azaltılabilmesinde maliyeti en etkin yol nedir?
- Bu strateji diğer politik hedeflere uygun mudur?
- Risk azaltım önlemleri mevcut programlar ile bütünleşebilir mi?”

2.3. Kentsel Dönüşümde Sit Alanlar

Günümüzde herhangi bir uygulamaya girmeden önce çeşitli medeniyetlerin ürününü, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları ve önemli tarihi olayların ve tespiti yapılmış, tabiat özelliklerini tanımak ve korunacak kriterleri ortaya çıkarmak ve müdahale sınırlarını belirtmek söz konusudur. Bölgenin tanıtımı sonucunda sınırlanmış alanlar aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırılmıştır:

- Arkeolojik Sit alanlar
- Doğal (Tabii) Sit Alanlar
- Kentsel Sit Alanlar
- Tarihi Sit Alanlar

2.3.1. Arkeolojik Sit alanlar

Arkeolojik Sit Alanları, Koruma ve Kullanma Koşullarına ilişkin 14.7.1998 gün ve 594 sayılı ilke kararı, uygulamada çıkan sorunlar ve mevzuatla çelişen hususların yanı sıra Danıştay 6. Dairesinin 11.11.1997 gün ve 1996 / 3313 esas, 1997 / 4875 sayılı kararı da göz önüne alınarak aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir: “Arkeolojik alanlar insanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı yerleşmeler ve alanlardır”(T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK KURULU, 658 nolu ilke kararları, 1999).

Arkeolojik Sit Alanları üç dereceye ayrılmaktadır ve bu derecelendirme, arkeolojik sit alanlarının taşıdıkları önem ve özelliklerinin yanı sıra, alanda uygulanacak koruma ve kullanma koşullarına göre

belirlenmektedir. (T.C Kültür Ve Turizm Bakanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı, 658 no.lu ilke kararları, 1999):

I. Derece Arkeolojik Sit Alanlar: Korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak alanlardır. Bu alanlarda, kesinlikle hiçbir yapılaşmaya izin verilmemesine, imar planlarında aynen korunacak sit alanı olarak belirlenmesine, bilimsel amaçlı kazıların dışında hiçbir kazı yapılmamasına, ancak (T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK KURULU, 658 nolu ilke kararları, 1999);

a) Resmi ve özel kuruluşlarca zorunlu durumlarda yapılacak alt yapı uygulamaları için müze müdürlüğünün ve varsa kazı başkanının görüşüyle konunun koruma kurulunda değerlendirilmesine,

b) Yeni tarımsal alanların açılmamasına, yalnızca sınırlı mevsimlik tarımsal faaliyetlerin devam edebileceğine, koruma kurullarınca uygun görülmesi halinde seracılığa devam edilebileceğine,

c) Höyük ve tümülüslerde toprağın sürülmesine dayanan tarımsal faaliyetlerin kesinlikle yasaklanmasına, ağaçlandırmaya gidilmemesine, yalnızca mevcut ağaçlardan ürün alınabileceğine,

d) Taş, toprak, kum vb. alınmamasına, kireç, taş, tuğla, mermer, kum, maden vb. ocakların açılmamasına, toprak, curuf, çöp, sanayi atığı ve benzeri malzeme dökülmemesine,

e) Bu alanlar içerisinde yer alan ören yerlerinde gezi yolu düzenlemesi, meydan tanzimi, açık otopark, WC, bilet gişesi, bekçi kulübesi gibi ünitelerin koruma kurulundan izin alınarak yapılabileceğine,

f) Bu alanlar içerisinde bulunan ve günümüzde halen kullanılan umuma açık mezarlıklarda sadece defin işlemlerinin yapılabileceğine,

g) Taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetine tesir etmeyecek şekilde

ilgili koruma kurulundan izin almak koşuluyla birleştirme (tevhit) ve ayırma (ifraz) yapılabileceğine.

II.Derece Arkeolojik Sit Alanlar: Korunması gereken, ancak koruma ve kullanma koşulları koruma kurulları tarafından belirlenecek, korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak sit alanlarıdır. Bu alanlarda, yeni yapılaşmaya izin verilmemesine, ancak (T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK KURULU, 658 nolu ilke kararları, 1999);

a) Geçiş döneminde yapılaşma koşulları belirlenecek ve bu yapılırken de önerilen yapı yoğunluğunun mevcut imar planında öngörülen yapı yoğunluğunun aşılmasına, gelecekteki işlevlerin planla uyumuna, gerekli altyapı uygulamaları ve önerilen yapı gabarilerine, yapı tekniği ve malzemelerine, mevcut ve olası arkeolojik varlıkların korunması ve değerlendirilmesini sağlayacak çözümler üretilmesine özen gösterilecektir.

b) Varsa, onaylı çevre düzenleme ve nazım plan kararları ile yerleşime açılmış kesimlerde arkeolojik değerlerin korunmasına özen gösterilecek ve imar planları, bu amaç doğrultusunda şekillendirilecektir.

c) Bu ilke kararının alınmasından önce Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmış olan yerler için planda öngörülen koşullar geçerli olacaktır.

d) Bu alanlarda, ilgili belediye veya valilikçe inşaat izni verilmeden önce, ilgili müze müdürlüğü uzmanları tarafından sondaj kazısı gerçekleştirilecek ve sondaj sonuçları, bu alanlarla ilgili, varsa kazı işlerinden sorumlu başkanın görüşleriyle birlikte müze müdürlüğünce koruma kuruluna iletilip kurul kararı alındıktan sonra uygulamaya geçilebilecektir.

e) III. Derece arkeolojik sit alanı olarak belirlenen arkeolojik sit alanlarında koruma kurulları, sondaj kazısı yapılacak alanlara ilişkin genel sondaj kararı alabileceklerdir.

f) Taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetine tesir etmeyecek şekilde ilgili

koruma kurulundan izin almak koşuluyla birleştirme (tevhit) ve ayırma (ifraz) yapılabilecektir.

g) Bu alanlarda, taş, toprak, kum vb. alınmasına, kireç, taş, tuğla, mermer, kum, maden vb. ocaklarının açılmamasına, toprak, curuf, çöp, sanayi atığı ve benzeri malzemenin dökülmesine izin verilmeyecektir.

h) Ülke enerji üretimine getireceği katkı ve kamu yararı doğrultusunda bu alanlarda koruma kurulunca uygun görülmesi halinde rüzgar enerji santralleri kurulabilecektir.

i) Sit alanlarındaki su ürünleri üretim ve yetiştirme tesislerine ilişkin olarak halen yürürlükte olan ilke kararları yürürlükteki ilke kararı doğrultusunda hareket edilecektir.

2.3.2. Doğal (Tabii) Sit Alanlar

Jeolojik devirlerin yanı sıra tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, gerek ender bulunmaları ve gerekse veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlardır. Doğal (Tabii) Sitler de kendi arasında 3 gruba ayrılmaktadır (Habitat, İnsan Yerleşmeleri, Çevre, Eğitim ve Sağlık Derneği):

A. Derece Doğal (Tabii) Sit Alanları: Bilimsel koruma açısından evrensel değeri olan, ilginç özellik ve güzelliklere sahip olması ve ender bulunması nedeniyle kamu yararı açısından mutlaka korunması gerekli olan, korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında aynen korunacak alanlardır.

B. Derece Doğal (Tabii) Sit Alanları: Doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yanında kamu yararı gözönüne alınarak kullanıma açılacak alanlardır.

C. Derece Doğal (Tabii) Sit Alanları: Doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yolunda, yörenin potansiyeli ve kullanım özelliği de göz önünde tutularak konut kullanımına da açılacak alanlardır.

2.3.3. Kentsel Sit Alanları

Kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan çevrenin dönemin sosyo ekonomik, sosyo kültürel yapılanmasına, yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açılardan doku bütünlüğü gösteren alanlardır (Habitat, İnsan Yerleşmeleri, Çevre, Eğitim ve Sağlık Derneği).

2.3.4. Tarihi Sit Alanlar

Milli tarih ve askeri harp tarihi açısından önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve doğal yapısıyla birlikte korunması gerekli alanlardır (TC.KÜLTÜR BAKANLIĞI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK KURULU).

Bu alanlarda Koruma ve Kullanma Koşulları aşağıdaki gibidir:

a) Bu alanlarda bitki örtüsünü, topoğrafik yapıyı, silüet etkisini bozabilecek ve tahribata yol açabilecek türden eylemlerden sakınılmalıdır.

b) Bu alanları çevre düzeni planına kavuşturacak gerekli çalışmalar yapılarak hazırlanacak çevre düzeni planları için koruma kurallarının uygun görüşleri

alınmalıdır,

c) Alanın tescil tarihi öncesi doğal dengeyi bozucu yapılmış her türlü uygulamanın zaman içinde ıslahı için kamu kuruluşlarınca gerekli çalışma yapılmalıdır,

d) Bu alanlar içinde yer alan orman alanlarında Orman Bakanlığınca gerekli çalışmalar yapılabilir,

e) Bu alanlar içinde yer alan anıt ve şehitliklerin düzenleme ve gerekli onarımları için projeleriyle birlikte koruma kurulundan izin alınmalıdır,

f) Önceden süregelen tarımsal faaliyet ile bağ ve bahçecilik işleri devam ettirilebilir; bu amaç dışında kesinlikle kullanılamayacağına, karar verildi.

2.3.5. Diğer Sit Alanları

Diğer sınırlamalar ise iki farklı sit alanlardan oluşanlardır (habitat insan yerleşmeleri, çevre, eğitim ve sağlık derneği):

- Arkeolojik ve Doğal
- Tarihi ve Doğal
- Arkeolojik ve Kentsel
- Tarihi ve Kentsel
- Doğal ve Kentsel

2.4. kentsel Dönüşümün Uygulama Yöntemleri

Uygulama yöntemleri aşağıdaki başlıklara göre sınıflandırılmıştır:

- kentsel koruma

- kentsel iyileştirme
- kentsel yenileşme
- kentsel yeniden canlandırma
- Kentsel yenileme
- Soylulaştırma

2.4.1. Kentsel Koruma

Kentsel koruma (Preservation-Conservation): Koruyucu bakış açısına sahip olan kentsel koruma tarihsel açıdan baktığımızda birincil olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirsoy, 2006: 24).

- Özgün niteliği ile koruma (Preservation) yapı ve yapı gruplarının özgünlüğüne zarar vermeden korumayı ifade etmektedir (Kocamemi,2006: 14).
- Sınırlı değişim ile koruma (Conservation), yapıların veya yapı gruplarının ya da belli bir varlığın ekonomik kullanımında kalmasını sağlamak üzere karakterin ve ölçeğin korunarak günün koşullarına uyarlanması, eklentiler yapılması ve geliştirilmesi suretiyle çağdaşlaştırılmasıdır (Kocamemi,2006: 14)

özgün niteliği ve sınırlı değişim ile koruma yöntemlerinin ikisinde de ortak amacı tarihi bir yapının yok olmasının engellenmesidir.

2.4.2. Kentsel İyileştirme

Kentsel iyileştirme (Rehabilitation): Rehabilitasyon kavramının Türkçe karşılığı Türk Dil Kurumu tarafından “iyileştirme” olarak açıklanmaktadır. Bazı kaynaklarda “Sağlıklaştırma” ya da “Daha iyi duruma getirme” de denilen bu

kavram, eskimiş kent dokusunun ve çöküntü bölgesi haline gelmiş alanların belli yerlerinin iyileştirilmesi/ sağlıklılaştırılması ile yeniden kullanıma açılmasını ifade etmektedir (Polat, 2008: 54).

Rehabilitasyonu yerine getirilirken yapılan hazırlıklar (ÖZGE. 2007):

- Mümkün olduğu sürece, mal sahiplerinden minimum düzeyde yer almak
- Alanda yer alan konut ve diğer yapıların vergi ve amortismanı hariç yapım giderlerini karşılamak
- Alt seviyede plan yaşam standartlarını yeterli düzeye çıkarmak
- Fiziksel ve inanssal kaynakların rehabilitasyon yapılacak alan için kullanılmasını sağlamak

2.4.3. Kentsel Yenileşme

Kentsel yenileşme (Renaissance): Kentsel dönüşüm uygulamalarında kentsel iyileştirme, kentsel koruma, kentsel yenileme yöntemlerinin kullanılması ile ortaya çıkan sonuçlar neticesinde; kentlerde kimlik kaybı, tektip haline gelen kentler gibi bazı eksikliklerin ortaya çıktığı görülmüştür. Bu olumsuz sonuçların belirginleşmeye başlaması ile yeni bir kentsel dönüşüm uygulama yöntemi oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmış ve kentsel yenileşme yönteminin temelleri atılmaya başlanmıştır. Kentsel yenileme yerine uygulanması önerilen İngilizce “urban renaissance” kavramının Türkçe karşılığı olan “kentsel yenileşme” kentsel yenilemeden farklı olarak kentte yapılacak olan değişikliklere halkın katılımını öngörmekte ve dönüşüm yapılacak kent mekanının o mekanda yaşayan insanlarla birlikte ele alınması, o mekanda yaşayan insanların değerleri ile kentsel yaşamın yeniden canlandırılması hedeflenmektedir (Demirsoy, 2006: 30-31).

2.4.4. Kentsel yeniden canlandırma

Kentsel Yeniden Canlandırma (Revitalization): İngilizce “revitalization” kelimesinin Türkçe karşılığı olan “yeniden canlandırma” sosyo-kültürel, ekonomik veya fiziki açıdan bir çöküntü süreci yaşamakta olan kentlerin çöküntüye neden olan parçalarının ortadan kaldırılması veya değiştirilmesi sonucunda, o alanın tekrar hayata döndürülmesi, canlandırılmasıdır (Genç, 2003: 414).

Sosyo-kültürel, ekonomik ya da fiziksel açılardan bir çöküntü süreci yaşamakta olan kentsel alan parçalarının, çöküntü nedenlerinin ortadan kaldırılması ya da değiştirilmesi suretiyle o alanın tekrar hayata döndürülmesi veya canlandırılmasıdır.

[<http://www.istanbul.edu.tr/siyasal/dergi/sayi23-24/20.htm>., (2006)].

2.4.5. Kentsel Yenileme

Kentsel yenileme (Renewal- Renovation): Kentsel yenileme, kentin zaman içerisinde çeşitli nedenlerle çöküntüye uğramış kısımlarının yıkılıp yerlerine yenilerinin yapılmasını ifade eden ve yenilenme anlamına gelen renewal ile “kentin tümüyle bozulmuş, yok olmuş, köhneleşmiş, dolayısıyla çöküntü bölgesi haline gelmiş alanlarda yeni bir dokunun yaratılması veya mevcudunun iyileştirilmesi ile bu alanların kente kazandırılmasını ifade eden ve yeniden oluşum anlamına gelen” regeneration kelimelerinin Türkçe karşılığı olarak kullanılmaktadır (Genç, 2003: 415).

“Kentsel sorunlara çözüm üretmek amacıyla, değişime uğrayan bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarına kalıcı bir çözüm sağlamaya çalışan kapsamlı bir vizyon ve eylemi” olarak

tanımlanabilmektedir (Erden, 2003: 90).

Büyük kentlerde düşük gelirli gruplar ekonomik ve sosyal sebeplerden ötürü zor problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. Zayıf olan bu gruba yönelik harekete geçilip, alt yapı ve servislerin yaşanılan bu alanlara getirilebilmesi içinde sübvansiyona ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun sağlanabilmesi içinde yenilene- yenilenme zonları oluşturulmakta ve çalışmalar belirlenen alanlar içerisinde gerçekleştirilmektedir (Murcia de López, Castillo, 1997).

Kentsel yenileme kavramı, temel olarak aşağıda yer alan üç maddenin uygulanabilirliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır (Öner, 2007: 5):

- Birincisi Kent merkezlerindeki ve tarihi mekanlardaki çöküntü alanlarını yenileme çalışmalarıyla geliştirmek ve fiziksel dokunun rehabilitasyonu ve sürekliliğini sağlamaktır.
- İkincisi, geliştirilmesi ve yenilenmesi planlanan alan sakinlerinin ekonomik yönden rahatlamalarını amaçlayan ve ekonomik yaşamı yenileyen çalışmalar yapmaktır.
- Üçüncüsü, yenilenmesi amaçlanan fiziksel dokunun geliştirilmesi ve buradaki ekonomik koşulların iyileştirilmesinin ardından, insanlar için yaşanabilir mekanlar yaratmak üzere kentsel huzuru ve canlılığı sağlamak için yeni ortamlar oluşturmaktır.

2.4.6. Soylulaştırma

Soylulaştırma (Gentification): Soylulaştırma kentsel dönüşüm uygulama yöntemlerinin önemli ve çok tartışılan türlerindedir. “temel olarak orta ve üst gelir gruplarındaki ailelerin, dar gelirli olanların yaşadığı kent içindeki mahallelere iç göçünü ve buradaki mevcut konut stoğunu iyileştirmelerini” içermektedir (Eke, Uğurlar, 2004).

Soylulaştırma ya Gentrification, “en basit ve sınırlı tanımıyla, dar gelirlilerin yaşadığı, kent içerisinde köhneleşmekte olan konut alanlarına, daha üst sınıfların yerleşmeye başlaması sürecidir” (Ciravoğlu ve İslam, 2006: 37).

İlk kez Ruth Glass tarafından 1963 yılında kavramlaştırılmasının ardından, geçen zaman içinde, soylulaştırma, işçi sınıflarının ya da dar gelirlilerin yaşamakta olduğu kent merkezlerindeki tarihi binalara, orta ve üst sınıfların, bu grupları yerlerinden ederek yerleşmesi ve buradaki binaları rehabilite etmesi süreci olarak algılanmıştır. 80’li yıllarla birlikte sürecin kapsamı ve dolayısıyla ifade ettiği anlam bir hayli değişmiştir (İslam, 2003).

Sonuçta “kentsel yenileme”, “kentsel yenileşme”, “kentsel yeniden canlandırma” ve “soylulaştırma” yöntemleri mevcut olanı yıkma ya da yeniden yapmayı içeren müdahaleci eylem biçimleri “kentsel koruma”, “kentsel iyileştirme” ise mevcut olanı koruma şeklinde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm uygulama yöntemleridirler.

Tablo 2.1: Kentsel Dönüşümün Evrimi, kaynak: Yerebasmaz Hülya (2006), Gerze Kentsel Dönüşüm Örneğinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.11

<i>Dönem politika türü</i>	1950’ler Yeniden İnşa Etme	1960’lar Yeniden canlandırma	1970’ler Yenileme	1980’ler Yeniden Geliştirme	1990’lar yeniden üretim
Temel Strateji ve yöneliş	Şehirlerin köhne alanlarının genellikle mastır plana dayalı olarak yeniden inşası ve genişlemesi, banliyöleri	1950’lerin anlayışının devam etmesi, banliyölerin büyümesi, saçaklanmalar, ilk esenleştirmeye çabaları	Yenileme ve semt projelerinde yoğunlaşma, yakın çevre gelişimlerine devam	Birçok temel gelişim ve yeniden gelişim projeleri, donanma projeleri, şehir dışı projeleri	Politika ve uygulamalarda daha etraflı yaklaşımlara yöneliş, bütünleşmiş eğitime daha fazla önem

	n büyümesi				
Temel aktörler ve Finansman Sahipleri	Merkezi ve yerel hükümet, özel sektör gelişimcileri ve müteahhitler	Kamu ve özel sektör arasında denge sağlamaya yönelik	Özel sektörün artan rolü ve yerel yönetimlerde desantralizasyon	Özel Sektöre ve uzman birimlere önem verilmesi, artan ortaklıklar	Ortaklıkların hakimiyeti
Eylemin Alansal Boyutu	Yerel ve mevzi düzeyin vurgulanışı	Eylemlerde bölgesel düzeyin ortaya çıkışı	Önce bölgesel ve yerel düzey, sonra yerel düzeyin öne çıkışı	1980 başlarında mevzi ölçekte, ardından yerel ölçekte yoğunlaşma	Stratejik perspektifinin, yeni niden sunumu bölgesel eylemlerin gelişimi
Ekonomik odak	Az miktarda özel sektör yatırımı, genelde kamu sektörü yatırımları	1950'lerin devamında özel sektörün artan önemi	Kamunun zorunlu kaynakları ve özel yatırımlarda artışlar	Seçici kamu fonları ile özel sektörün hakimiyeti	Kamu özel sektör ve gönüllü fonlar arasında giderek artan denge
Sosyal İçerik	Konut ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi	Sosyal koşulların ve refahın geliştirilmesi	Toplumsal temli eylemler ve artan yetkiler	Seçici devlet desteği ile toplumun kendi işini kendi görmesi	Toplumun rolünün önem kazanması
Fiziksel durum	İç bölgelerin ve yakın çevre gelişiminin tekrar	Mevcut alanların, 1950'lerin iyileştirilmesi	Köhen şehirselleşen alanların yaygın olarak	Yerine geçme ve yeni gelişim temel projelerini	1980'lerde daha mütevazı koruma

	önem kazanması		yenilenmesi	n hazırlanması	
Çevresel İY Aklaşım	Peyzaj ve yeşillendirme	Seçici iyileştirmeler	Yeni buluşlarla yapılan çevresel iyileştirmeler	Daha geniş açılı çevresel yaklaşımlar	Geniş kapsamlı sürdürülebilir çevre fikrinin sunumu

3. DÜNYA'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM ÖRNEKLERİ

Günümüzdeki mevcut iyileşme, dönüşüm ve koruma projelerin ele alınışı ve değerlendirmesi İtalya'daki Alberobello Harran'larından ve Almanya 2.dünya savaşı sonrası, Bosna hersek'te mostar kenti ve Türkiye'de Safranbolu örneğinin değişimiyle dönüşüm ve koruması sırasında temel kavramların ne kadar doğru yönde uygulanması incelenmektedir.

3.1. İtalya'da Alberobello Örneği

Alberobello İtalya'nın Bari ilinde küçük şehirdir (Resim 3.1), Yaklaşık 11.000 nüfusa sahip olan bir kentdir, ve mimari açısından içinde bulunduğu 1500 "Trulli" formunda yapılan eski binalara göre meşhurdur, Trulli denilen binalar konik çatılı taştan yapılan yapılardır. Alberobello 1996 yılından beri UNESCO Dünya Mirası listesine girmiştir.

Resim 3.1: İtalya da Alberobello şehri (Google maps)

Albarobello şehrinde şimdi Trulli'ler konut, mağazalar, restoranlar ve konaklamalar için kullanılır. Bu eski değerleri korumak ve canlandırmak dünyanın her tarafından bu bölgeye gelen turistlere neden olmuştur, turistlerin gelmesiyle mahalle sakinleri ekonomi bakımından hayat yaşamları iyileştirilmiştir (Resim 3.2).

Resim 3.2: Alberobello İtalya dönüşüm projesi (www.italyheaven.co.uk)

Resim 3.3: Alberobello İtalya dönüşüm projesi
(www.italyheaven.co.uk)

Alberobello dönüşüm projesinde Tarihsel değerli korumak şartları sırasında Eski doku muhafaza edilmiştir, kendi yaşayan insanların hayat yaşımının değişilmemesi kentsel dönüşüm sosyal ve kültürel değerlerinin koruma bakış açısından önemlidir.

3.2. Almanya’da Nürnberg Örneği

Almanya'da Nürnberg, Bavyera eyaletine sınırları içindedir ve bu eyaletin en büyük ikinci Şehridir. Bu şehir Almanya’da endüstri başkenti kabul edilir. Ayrıca Nürnberg tarihsel olarak Roma Germen İmparatorluk merkezlerindedir (Resim 3.4). Şehir zaman içerisinde bazı olaylardan dolayı değişmiştir. “II. Dünya savaşı” sırasında yapılan zararlar şehrin değişimlerinin en önemli nedenlerindedir.

II. Dünya Savaşı, 20. yüzyılda dünya çapında yapılan iki savaştan ikincisidir, ayrıca dünya milletlerinin çoğunun yer aldığı bir savaş olup, 1939'dan 1945'e kadar süren küresel bir askeri çatışmadır. Müttefik Devletler mücadelesinde olanlardan biri ve diğeri Mihver Devletler olarak adlandırıldı, Savaşa dönemine Müttefik Devletler Birleşik Kralik, Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler ve Fransa, güçlü ülkeler olarak, Mihver Devletler ise Almanya, Japonya, İtalya olarak katılmıştır. II. Dünya savaşında 100 milyondan fazla askeri personelin dahil olmasıyla, dünya tarihindeki en büyük savaş olup, Savaş boyunca 40-50 milyon insan hayatını kaybetmiştir. 1 Eylül 1939 Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesiyle Savaşın başladığı tarih kabul görünür. Polonya işgalinin ardından Fransa ve Britanya İmparatorluğu ve İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil olan çoğu ülke Almanya'ya savaş ilan etti ve dünyanın en büyük savaşı başladı (Wikipedia).

Resim 3.4: almanya'da Nürnberg şehri (google maps)

Savaştan önce orta çağın'dan kalan şehir merkezi Nürnberg'in tarihi alanı görünürdü(Resim 3.6).

Resim 3.5: Nürenberg merkezi (1935-1939, II.Dünya savaşı öncesi hali),
(www.stadtatlas-muenchen.de)

Nürenberg şehri 1943-1945 yılları arasında Müttefik uçaklarının bombalaması ile büyük hasar gördü de, en ciddi hasarı 2 Ocak 1945 tarihinde, ortaçağdan kalan şehir merkezi İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri ve ABD Ordusu Hava Kuvvetleri tarafından bombalanınca aldı ve şehrin tarihi kısmının yaklaşık yüzde doksanı bir saat içinde yok oldu (Resim 3.7 ve 3.8).

Resim 3.6: Nürenberg merkezi (1950, II.Dünya savaşı tahribati)
(www.stadtatlas-muenchen.de)

Resim 3.7 ve 3.8: Nürenberg merkezi (1950, II.Dünya savaşı tahribati)
(www.stadtatlas-muenchen.de)

Savaş sırasında hasar gören birçok ülke yeniden yapılanma sürecine girdi. Almanya'da savaş sonrasında oluşan tahribatı tekrar düzeltmek amacıyla, Kestel dönüşüm, önem kazanmıştır. Nürenberg'de tahribatın yoğun derecede olmasına rağmen, şehir yeniden inşa edilmeye başladı ve ortaçağ'dan kalan bazı binaların yeniden inşası dahil olmak üzere eskisi gibi, alan savaş öncesi görünümüne geri döndü (Resim 3.9).

Resim 3.9: Nürenberg merkezi (1969, II.Dünya savaşı sonrası)
(www.commonswikimedia.org)

3.3. Bosna Hersek’de Mostar Örneği

Mostar, Bosna-Hersek’te Hersek bölgesinin en büyük ve en önemli şehridir (Resim 3.10). Hersek-Neretva Federasyon’un merkezi ve Bosna-Hersek’in bir şehri ve belediyesidir. Neretva Nehri üzerinde yer alan Mostar, ülkenin beşinci büyük kentidir ve eski köprü de kurucuları tarafından isimlendirilmiştir. Mostar adı ilk defa köprü sahipleri tarafından 1474 yılında, kullanılmıştır. Mostar, Adriyatik ve Bosna’daki maden kaynakları bakımından zengin bir bölgede yer aldığı için, yerleşim nehrin sağ kıyısında yayılmaya başlamıştır. Eski köprü şehrin en tanınmış ve önemli yerlerinden biridir. nüfusu 105.000 olan şehir 1992-1995 iç savaşında büyük bir tahribat gördü ve şu an hala önemli bir Avrupa kültür mirası sitidir.

Resim 3.10: Bosna Hersek’te Mostar şehri (google maps)

Mostar kenti, Osmanlıların Güney Bosna’yı aldığı 1468 ile kentin Mostar adını aldığı 1474 yılları arasında; Osmanlı döneminde kuruldu. Kent bir ortaçağ kalesinin etrafına, Neretva Nehrinin üzerindeki köprü etrafı ve iki yakasına yerleşmişti (Pasic, 1994).

Mostar köprüsü Kentin kimliği olarak, nehrin iki tarafına kurulan Şehrin bağlantısını sađlamıŐ ve kent zaman içersinde bu merkezi bölgeden geliŐip once batıya sonra da kuzey ve güney doğrultusunda yayılmıŐtır(Resim 3.10). kopru etrafındaki yerleŐimler Mostarın en eski dokusu olduğu için Şehrin en eski dokusunu oluşturmaktadır (zyaba, 2004).

Resim 3.11: Mostar, soldaki 1874 yılında ki durumu, sağdaki bugünkü durumu (Yapı, 2004).

1992-1995 yılları arasında i savaŐından dolayı Şehrin etnik yapısı hasar görür(Resim 3.12). Savaştan sonra Hırvatlar batısında, Müslümanlar Mostar'ın doğusunda yaşamaya baŐlayıp, Sırp'ların çoğu ise Şehirden ayrıldı. Ciddi hasarların arından yeni yapılaşma başlatıldı ve binalar tamirve tarihi eserler restore edildi.

Unesco'nun ve Dünya Bankası tarihi Mostar Köprüsünü onarma projesine paralel olarak Aga Han Kültür Vakfı ve Dünya Para Fonu 1998'de "Tarihi Kent Koruma ve Gelişim Projesi" için çalıŐmalara başlamıştır. "15 Mayıs 2001 tarihinde kabul edilen proje, Mostar'ın tarihsel çekirdeğinin koruma planlarını, yönetmelikleri, tüzükleri, mahallelerin rehabilitasyonu için ayrıntılı nerileri, öncelikli binaların yeniden kullanımına yönelik bir dizi planı,

ayrıca tarihi şehrin gelecekteki yönetimine ilişkin hazırlıkları içermektedir”. Bu nedenle proje, Mostar’ın gelecekteki gelişiminin tarihsel büyüme çizgisi doğrultusunda ve fiziksel, çevresel, doğal sınırlara uygun olarak planlanması gereğinden hareketle merkezi bölgelerin ve iç çeperin rökonstrüksiyonu ve rehabilitasyonunu esas almıştır (Özyaba, 2004).

Resim 3.12 ve 3.13: soldaki resim Mostar’ın savaş sonrası hali (www.bosniavolimte.blogspot.com.tr) - Mostar’ın bugünkü hali (Wikipedia)

Şehrin eski hasar gören değerlerinin geri kazanma doğrultusunda, yıkılan Mostar Köprüsü ABD, Türkiye, İtalya, Hollanda ve Hırvatistan’ın katkılarıyla Yapı Merkezi tarafından temel, beden duvarları ve zemini güçlendirilen köprü, ER-BU adlı diğer bir Türk şirketi tarafından aslına uygun olarak yeniden inşa edildi (Resim 3.13) ve Avrupa Birliği restorasyon çalışmaları için 15 milyon dolar harcadı. 2005 tarihinde eski Mostar şehri, UNESCO tarafından Dünya Miras Listesine alınmıştır (Wikipedia).

Resim 3.14: Mostar kentinin savaştan sonrası hali (Wikipedia)

Mostar Eski Kent Koruma Projesi'ne İslami mimarlığı katkıları nedeniyle, 1986 yılında Ağa Han Mimarlık Ödülü verildi. 1998 yılından itibaren de, Harvard Üniversitesi ve M.I.T. (Cambridge, Mass.ABD) bünyesinde yer alan, Ağa Han Mimarlık Programı ile kalıcı bir işbirliği başlatıldı (UNESCO/World Heritage).

Resim 3.15 ve 3.16: Mostar kentinin savaş sonrası hali (Wikipedia)

Mostar Koruma Amaçlı İmar Planı'nda önemli olarak Tarihi köprü, Pazaryeri ve etrafındaki tarihi mahalleler bütünleşmiş ve tarihi köprü ile

çevresindeki kentsel dokuyu tek bir sistemin parçası olarak ele alınmış ve Neretva Nehri'nin etrafında doğal peyzajını koruma amaçlı çalışmalar yapılmıştır ve nehir çevresiyle kendi ve şehrin kimliği ile mühafaza edilmiştir(resim 3.14). Yapılan müdahalelerde Şehrin ulaşım sisteminde de bir taşıt ve yaya yolu ağı kurulmuştur. Eski kent dokusundaki konut bölgelerini rehabilite ederek, kentin köhnemiş eski kısımları yenilenmiştir, aynı zamanda Kentteki kültürel ve anıtsal değere sahip yapılarında hasar görmüş, terk edilmiş ya da kötü kullanılan tarihi yapıların yaşama kavuşturulmasını sağlanmak istenmiş ve bu kültürel değerleri kullanıp canlandırarak şehir kültür merkezi haline getirilmiştir.

3.4. Türkiye'de Safranbolu Örneği

Safranbolu şehri Ankara'nın 220 Km kuzeyinde ve Karadeniz'in 90 Km güneyinde bulunmaktadır (Resim 3.17). İlçe, Karabük(Merkez ilçe, ovacık ve Eflani ilçeleri), Bartın (Ulus ilçesi) ve Kastamonu(Araç ilçesi) illeri ile çevrilmiştir. Safranbolu ismini, bölgede yetişen ve nadir bir bitki olan safrandan alınıp adlandırılmıştır. Şehirin nüfusu 2010 adrese dayalı nüfus sayımına göre 49.014'dir. Safranbolu tarihi ve kültürel eserleriyle kent ölçeğinde geleneksel Türk toplum yaşamının özelliklerini yaşatan şekilde dünyaya sunmaktadır. Ayrıca Safranbolu sahip olduğu tarihi değerler ve kültürel mirasın korumadaki başarısı ile dünya kenti önüne kavuşturmuş ve UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne girmiştir (TC. Kültür ve Turizm bakanlığı).

Resim 3.17: Türkiye’de Safranbolu (google maps)

Tarihsel bakımından Şehir, M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzanan oldukça uzun bir tarihe sahip, insan yerleşimi açısından önemli bir tarihi merkezdir; eski çağlarda Homero’un İlyada destanında geçen Paflagonya bölgesinde yer almaktadır. “Şehir Theodoropolis, Flaviopolis, Hadrianopolis, Dadibra (Dadybra) ve Germia gibi antik kasabalarla yorumlanmıştır”. Bölgedeki bilinen ilk medeniyetler “Hititlerin” komşuları olan Gaspalar ve Zalpalardır. “Bölgede sırası ile Hititler, Frigler, dolaylı yollardan Lidyalılar, Persler, Helenistik Krallıklar (Pondlar), Romalılar (Bizans), Selçuklular, Çobanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlılar egemenlik kurmuşlardır ” (Wikipedia).

Safranbolu şehri ekonomi bakımından Osmanlı devrinde “İpek yolu” üzerinde olması ve üretilen malların İstanbul’da satılması ile yıllar boyu ticarete daha güçlü olmasına neden olmuştur; Bu yüzden ticaretin yoğun olduğu süreçte “Cinci Hanı” ve Hamamı etkin olarak kullanılmaktaydı (Wikipedia).

Kültürel bakımından Safranbolu'nun 18. ve 19. yüzyıl Türk toplumunun geçmişini, kültürünü, ekonomisini, teknolojisini ve yaşama biçimini yansıtan mimarlık bilgisi ile ünlü evler şeklinde yapılmıştır. “Günümüzde Şehirde bulunan yaklaşık 2.000 geleneksel yapıdan 1.008 adeti tescil edilmiş ve yasal koruma altına alınmıştır”. “19. yüzyılın sonunda 28 cami, 2 Yunan Ortodoks kilisesi, 13 tekke (Nakşibendiye ve Halvetiye), 2 kütüphane, 2937 öğrencinin eğitim gördüğü 191 okul, 12 medrese, 8 Yunan okulu, 1 telgraf

istasyonu, 24 han, 11 hamam, 940 dükkân ve fakirler ve daha çok eski askerler ve akrabaları olan sifilitik hastalar için 1 hastane bulunmaktaydı” (Wikipedia).

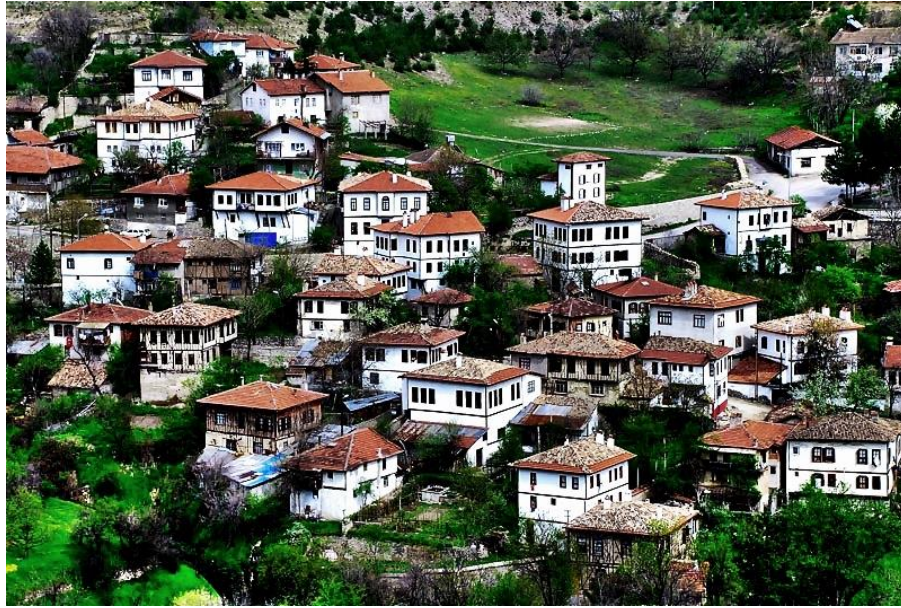
Resim 3.18: Safranbolu görünüşü (Wikipedia)

Safranbolu coğrafi yerleşim nedeniyle zaman içerisinde idari ve ticari bir merkez olmuştur. Ev örneklerine, Beypazarı, Göynük, Taraklı, Odunpazarı gibi Türkiye'nin birçok yerinde rastlanan Klasik Osmanlı kent mimarisini dünyaya yansıtan tarihi Safranbolu evleri ile ünlü özelliğe sahip olan şehir, 9 kültürel varlıktan biridir olup 17 aralık 1994 tarihinden beri dünya mirası Listesi'nde yer almıştır. Aynı zamanda şehir turistik ilgi çekmektedir ve UNESCO Dünya Miras Komitesi'nin hazırladığı Dünya Miras Listesi'nde 614 sıra numarası ile kayıtlanmıştır. “Safranbolu'nun Dünya Miras Listesi'ne kabul edilme "Kültürel Miras" olarak ölçütleri (ii), (iv) ve (v)'dir”. Bu bağlamda Safranbolu (UNESCO 2009):

ii) Yüzyıllar boyunca kervan ticaretinde oynadığı kilit rolden dolayı Safranbolu refah içinde olmuş ve bunun sonucu olarak da Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş bir bölgesinde kentsel gelişime etkiyen genel ve mahalli mimariye ait standartlar oluşturmuştur.

iv) Kervan ticareti asırlar boyunca Doğu ile Avrupa arasındaki temel ticari bağ olmuştur. Sonuç olarak da rotası boyunca karakteristik özelliklere sahip olan şehirler kurulmuştur. 19. yüzyılda demiryollarının gelmesiyle bu şehirler birincil varoluş amaçlarını kaybetmiş ve çoğu başka ekonomik kaynaklara yönelmiştir. Safranbolu ise bu yönde etkilenmemiş bunun sonucunda da orijinal halini ve binalarını önemli derecede korumuştur.

Sosyo ekonomik bakımından Safranbolu'ya yakın olan Karabük demir-çelik fabrikaları önemli rol vermiş ve şehir dışsal etkenlere maruz kalabilmektedir. Bu yüzden safranbolu geleneksel yerleşimi korumak için devamlılık arz eden çabaların gösterilmesi gerekmektedir (UNESCO 2009).

Resim 3.19: Safranbolu (www.memsa.com.tr)

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 1975 yılında şehri kentsel sit alanı ilan etmesi, akademik çevrelerin ilgisini çekmiş ve bu ilgi zamanla Türkiye dışına da taşmıştır. Turistlerin ilgisi ile 90'ların başından itibaren küçük ve orta ölçekli turistik tesisler hızla yayılmaya başlamış ve ve bu sayede terk edilen konaklar otel ve lokanta gibi yapılara dönüşmüş,

anıtsal eserler restore edilmeye başlanmış ve unutulmakta olan el sanatları tekrar canlanmıştır (Wikipedia).

Dünya Kültür Mirasına dahil olup sit alanı ilan edilen eski şehir merkezinde 1.008 adet tarihi eser tescil edilmiştir. Bunlar; 1 özel müze, 25 cami, 5 türbe, 8 tarihi çeşme, 5 hamam, 3 han, 1 tarihi saat kulesi, 1 güneş saati ile yüzlerce ev ve konaktır. Bunların dışında höyükler, tarihi köprüler ve kaya mezarları da bulunmaktadır (Wikipedia).

1976 yılında ise “Safranbolu Evleri” sergileri açılarak büyük bir ilgi görmüştür. Yöre halkınabenimsetilen ve merkezi hükümetin dikkatini de çeken bu çalışmalar 1976 yılının sonundaSafranbolu için koruma kararı alınmasını sağlamıştır, Bu ilk koruma kararı ile(Ahunbay, 1998):

- Kültürel, tarihsel ve sosyal gerekçeler izah edilerek, planlı koruma sağlanıncaya kadar geçiş dönemi yapılaşma koşullarının ortaya konması,
- Korunacak yapıların belirlenip, yol formunu yaratan öğelerin, yolların ve yol dokusunun,bahçe duvarlarının, doğal görüntüsünün korunması,
- Altyapı öğelerinin denetim altında tutulması öngörülmüştür.

Koruma planının amacını; Doğan Kuban, 2001’de şu şekilde açıklamıştır: bir yandan çağdaş gereklerini tarihi kent varlığını olanak verdiği ölçüde gerçekleştirmek, öte yandan tarihi dokunun bütün özelliklerini büyük bir titizlikle korumaktır. 1985 yılında Taşınmaz Kültür Varlıkları Yüksek Kurulu, şehrin iki bölgesini (Çarşı ve Bağlar) kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş ve bugün sayıları 1117’yi bulan sivil mimarlık ve anıt eseri de böylelikle koruma altına alınmıştır. Aynı kararlar şehrin koruma imar planının Belediyece yaptırılması benimsenmiştir. Safranbolu Koruma İmar Planı ise 1991 yılında kabul edilerek uygulamaya konulmuştur (Anon, 1998).

Resim 3.20 ve 3.21: Safranbolu'da bir tarihi binanın eski ve koruma müdahaleleri sonrası hali

(www.forumcad.com)

(www.karabukrehberi.net)

Bir kültürel ve eski değerin korunması için halkın kendi varlıklarının değerinin biçmesi önemlidir, Safranbolu halkının orijinal haliyle korunmuş bir evin ya da kültür varlığının diğerlerinden maddi olarak daha değerli olduğunun farkındadır. Safranbolu'da kent ölçeğinde geleneksel Türk toplum yaşamının özelliklerini yaşatılmıştır ve bölgede tarihi, kültürel eserler ve zengin miras iyice korumuştur.

3.5. Dünyadaki başarılı kentsel dönüşüm projelerin özellikleri

1990'ların başından beri Batı yazınında başarılı sayılan kentsel dönüşüm projelerinden ön plana çıkan bazı ortak özellikler bulunmakta olanlar açıklanmaktadır (Muge, 2006: 34-35):

- Bu projelerin "stratejik planlama yaklaşımı ile geliştirilmiş olmasıdır". Bu projeler, belirgin bir vizyon doğrultusunda tasarlanan stratejileri

izlemektedir. Esnek bir planlama anlayışına bağlı olarak geliştirilen bu projelerin dönüşüm strateji ve politikaları, zaman içinde değişen ekonomik, toplumsal, fiziksel ve çevresel koşullara göre tekrar gözden geçirilmektedir.

- “işbirlikçi ve katılımlı planlama” yaklaşımıyla geliştirilmiş olmalarıdır. Kentsel dönüşüm politikalarının başarıyla hayata geçirilmesindeki en önemli etkenlerden birisi, özel sektör, kamu sektörü, gönüllü kuruluşlar ve toplumun farklı kesimlerinin ortaklıkları ve uzlaşmaları üzerinde gelişmiş olmalarıdır. Bu nedenle, Batı yazınında başarılı olarak tanımlanan kentsel dönüşüm projeleri *müzakereci yöntemlerle* geliştirilmiştir. Bir başka deyişle, projelerin araştırma, geliştirme, uygulama, izleme ve öz değerlendirme süreçlerinde müzakereci ve katılımlı yöntemler uygulanmaktadır. Bunun için kentsel dönüşüm projelerinde iş adamları ve esnaf forumu, mahalle veya bölge sakinleri forumu, kentsel tasarım paneli gibi çeşitli aktörlerin katılımına yönelik platformlar oluşturulmaktadır.
- Çokaktörlü ve çoksektörlü koalisyonlara bağlı olarak kurulmuş olmaları, bu projelerin diğer bir önemli özelliğidir. Carter’a (2000) göre, çokaktörlü ve çoksektörlü koalisyonların varlığı, kentsel dönüşüm projelerinin başarılarının sürdürülebilirliği açısından vazgeçilmezdir.
- kentsel dönüşüm probleminin fiziksel mekan yanında, ekonomik, toplumsal ve çevresel boyutlarını da ele alan kapsamlı ve bütünlük bir yaklaşıma sahip olması diğer özelliklerden biridir. Bu projelerde, aynı zamanda, yasal, kurumsal, örgütlenme yönlerin yanı sıra, projenin izleme ve değerlendirme, geribildirim süreçleri de önceden kurgulanmaktadır. Uygulama süreçlerinde, belirli aralıklarla projelerin başarılı yürütülüp/yürütülmediğine dair incelemeler yapılmakta; geri bildirimler aracılığıyla, kentsel dönüşüm strateji ve alt politikaları gözden geçirilmektedir.
- Batı’daki kentsel dönüşüm deneyimi, başarılı projelerin yerel bağlamı olduklarını göstermiştir. Batı yazınında, kentsel dönüşüm projelerinin

geliştirilmesinde ideal çözüm modelleri önerilmemektedir. Yerelin koşullarının, sorun ve ihtiyaçlarının incelenmesi ve araştırılması ve ona göre çözümler önerilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun için, yerele bağlı kentsel dönüşüm problemlerinin açık bir biçimde tanımlanması gerekir. *Kentsel dönüşüm* politika ve stratejilerine uygun bir kurumsal örgütlenmenin oluşturulması, projelerin başarılı olarak hayata geçirilmesi açısından çok önemlidir. Başarılı olarak saptanan kentsel dönüşüm projelerinin bazılarında varolan kurumsal yapıda uyum çalışmaları yapılmış; hatta yeni kurumsal yapılanma ve örgütlenmeler hayata geçirilmiştir.

- Batı'daki başarılı kentsel dönüşüm projelerinin son ortak özelliği ise, *kollektif çabayı* harekete geçiren projeler olmalarıdır (Bailey, 1995; Healey ve diğerleri, 1995; Parkinson, 1996). Bu nedenle, bu projelere yukarıda bahsedilen müzakereci yöntemlerle özel ve kamu sektörünün, gönüllü kuruluşların ve toplumun farklı kesimlerinin desteğinin ve katılımının sağlanması şarttır. Kentsel dönüşüm politikalarının başarılarının sürekliliği, ancak yukarıda bahsedilen paydaşların projeleri sahiplenmesi ile sağlanabilmiştir.

4. TÜRKİYE KENTSEL DÖNÜŞÜM OLARAK SULUKULE ÖRNEĞİ

Sulukule İstanbul Tarihi yarım adasında Topkapı ile Edirnekapi arasında bir mahalle surların en alçak olduğu ve kale dibinde bulunan, burçlarından birinin dibinden yaz kış bir su akar ve bu su Bayrampaşa kırlarından gelerek, Sulukule, Yenibahçe tarihiyle Aksaray'a kadar gelip oradan Marmara'ya dökülür, bu yüzden oraya Sulukule denir (Resim 4.1).

Bulduğu alan şu mevkileri kapsar;

- Neslişah Mahallesi

4.1.1. Bizans Dönemi

Bizans İmparatoru II.Theodosius tarafından Sulukule'nin batısına denk gelen kara surlar M.S.6 yüzyılın başında yapılmış ve Bölgeye yerleşimleri 10. yüzyıla dayanmaktadır. Bu dönemde Hindistan'dan geldiği iddia edilen romanlar, Ortadoks Kilisesi tarafından sihirbazlık ve falcılık gibi faaliyetlerle suçlanınca kara surlarının dışında yaşamaya zorlanırlmışlardır (Wikipedia).

4.1.2. Osmanlı Dönemi

1453'te İstanbul'un fethinden sonra şehrin canlandırılması amacıyla farklı bölgelerde yaşayanları İstanbul'a çekme politikası benimsenmiş ve Romanlar davet edilerek bir kısmı Ayvansaray'da Lonca mahallesine, bir kısmı da Sulukule'ye yerleştirilmiştir. İstanbul'un fethinden sonra Müslüman olan Romanlar, müzik ve dansın yanı sıra kente pek çok yönden katkıda bulunmuş ve sarayın mehter takımını kurmuşlardır. Dönemin en iyi, en zengin katırcıları, sepetçileri, Sulukule mahallesinden çıkmıştır (Wikipedia).

4.1.3. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Sulukule mahallesin'de henüz eğlence evlerine ait bir iz rastlanmaz. Eğlence evlerinden ilk kez 1946 yılında Turan Aziz Beler'in "Beyoğlu Piliçleri" kitabında rastlanmıştır. Beler, kitabında "dekoru sade, temiz bir oda içinde sazlarını çalan, şarkı söyleyen ve dans eden genç kadınlardan" bahseder. Sulukule'nin 1950 ile 1960'lı yılları arası üç Eğlence Evi'ne ancak randevu ile gelmenin mümkün olduğu söylenip, mahallenin en görkemli yıllarıdır. Bu dönemde Eğlenmek amacıyla Müzeyyen Senar, Zeki Müren gibi ünlü ses sanatçıları Sulukule mahallesine gelirken, diğer ünlü sanatçılar Adnan Şenses, Hüsnü Şenlendirici ve Kibariye gibi

isimler de mahallenin Eğlence Evleri'nde kendini yetiştirirler. "menderes" döneminde, Vatan Caddesi yapılırken, Sulukule'de 29 ev ve Edirnekapi'da surların bir bölümü yıkılıp, Ardından Sulukule mahallesi biraz daha surlara doğru kayarak, sur boyuna yerleşmiş olan Neslişahsultan ve Haticesultan mahalleleri ile kaynaşır. 1985 yılına, Mahalle sakinleri Turizm Bakanlığı'na Gösteri Evleri Projesi ile başvurup olumlu yanıt almışlardır. Yerel belediye tarafından onaylanmadığı için yasallaşamamakla birlikte Eğlence Evleri faaliyete geçer ve Üç tane olan Eğlence Evleri'nin sayısı, 34'e artar. Bu dönemde mahalle ekonomik bakımından gelişir ve yeni apartmanlar yapılır. Sadettin Tantan'ın 1990 yılında, Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu İstanbul Bölge Başkanlığı'na seçildiğinde, mahallede ki Eğlence Evleri'ne baskınlar başlar ve 1992'de Eğlence Evleri'nin bir çoğu kapanır. 1994'te Saadettin Tantan'ın Fatih Belediye Başkanı seçilmesiyle kalan birkaç tane Eğlence Evi de kapanıp, boşaltılmasına neden olur ve bölge tekrar fakirliğe teslim olur (Wikipedia).

4.1.4. Romanlar ve Sulukule Yıkım Kararları

İstanbul'un tarihi yarım adasında olan Sulukule, tarihi ve kültürel dokusunda merkezi önemi olan mekanlardan biri olarak yüzyıllardır Romanların yaşadıkları bir bölgedir. "Roman tarihi üzerine yapılan araştırmalara göre, Sulukule'nin, Hindistan örneği dışında, Romanların yerleşik olarak yaşadıkları en eski alan olduğu belirtip, Romanların 11. yüzyıldan bu yana Sulukule'de yaşamakta olduklarını ileri sürmektedir. Ganj'dan Thames'e göç eden Romanları, Romanlara dair ilk kapsamlı çalışmalardan olarak (kitapta çingene olarak ifade ediliyor) incelediği kitabında, Donald Kenrick, esasen Hint kökenli olan Romanların doğudan batıya doğru uzanan göç serüvenlerini anlatırken, Osmanlı imparatorluğu'nun 1050 yılına ait kayıtlarında rastlandığını şöyle aktarıyor. "1050 yılı dolayında Konstantinapolis'te yaşamış Atsinganos'lara ilişkin betimlemeler konusunda

ise daha emin olabiliyoruz: Veterinerlik yapan bazı çingeneler vardı ve hayvan hastalıklarının tedavisinde ünlenmişlerdi. Saray bahçelerinin vahşi aslanlardan temizlenmesinde imparatora yardımcı olmayı başarmışlardı...” Ayrıca, Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı eserine dayanarak yaptığı çalışmada, Altınöz, İstanbul'da yerleşik olan Romanların, şehrin Türkler tarafından fethinden önce yerleştirildiklerini vurguluyor. Buna göre, Fatih Sultan Mehmed'in Balat şehrinden getirttiği Romanları, Balat mahallesine yerleştirdiğini; İstanbul ve Rumeli'nin daha öncesinden beri Romanlar için önemli bir yerleşim bölgesi olduğunu vurguluyor. O dönemde, İstanbul'daki Romanların Sulukule, Ayvansaray, Üsküdar ve Kasımpaşa gibi semtlere yerleştirildikleri belirtiliyor. Buna göre, İstanbul surlarının dibinde yaşayan Romanlar, özellikle Edirnekapi ve Sulukule'de bulunanların yerleşmekten çok konaklamayı tercih ettikleri vurgulanıyor (UÇAN, 2011).

Romanların sulukule mahallesinde Sur içi ve Sur dışı tarihsel ve yaşamsal olarak farklı çağrışımlar içerilmektedir; Sur içini, yerleşik oldukları kışlık mekan olarak kullanan ve Sur dışını ise, bahçelerinde çadırlarını kurup mevsimlik sebzelerini yetiştirdikleri yazlık mekan olarak kullandıkları anlatılıyor. Romanların 17.yüzyıldan itibaren, müzik ve danslarıyla oluşturdukları Eğlence Evleri kültürünün Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli eğlence sektörü olduğu belirtilmektedir. 19. yüzyılda Osmanlı eğlence sektörünün bizatihi kendisini oluşturan Sulukule Eğlence Evleri'nin, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da çalışmalarına devam ettikleri bilinmektedir. Cumhuriyet sonrası dönemlerde, siyasal iklimin sertleşmesi ve gerilimin artmasıyla, Sulukule Mahallesi'ne de baskınların artıyor. Nitekim 1950'den 2006 yılı sonrasındaki yıkıma kadar, Sulukule'nin iki yıkıma daha uğradığı belirtiliyor(UÇAN, 2011):

1. yıkım kararı, 1950 sonlarında Demokrat Parti yönetiminde alınıyor; daha sonra CHP'li Belediye yönetiminde (Belediye Başkanı, Haşim İşcan) Vatan ve Millet caddelerinin yapımı sırasında sulukule'de bazı binalar ve surların bir kısmının yıkımları gerçekleşiyor.
2. yıkım ise, 1960 sonlarında bazı eğlence evleri ile ailelerin yaşadığı

evlerden bazıları yıkılıyor; Bu yıkım sırasında, mezarlıklarının bir bölümü ve yazları yaşadıkları alanlar yok oluyor. Mahalle sakinlerinin iyi para kazanmış olanları başka semtlere yerleşmiş, ama imkanı olmayanlar akraba yanında yaşamaya devam etmeleri belirleniyor.

3. yıkım 2006'dan sonra boşaltma kararının alınmasıyla gerçekleşir; Bu yıkım ve bundan da önce 1992'de alınmış olan Eğlence Evleri'nin yasaklanmasıyla ilgili karar, Sulukuleli Romanlar için sadece fiziksel anlamda bir mekan kaybı değil, gerçek bir yaşam alanı kaybına neden olmuştur.

David Harvey'in, coğrafi ve sosyolojik yaklaşımların mekan algısını birleştirdiği bir kavramla açıklamasıyla, Romanlar için, sözkonusu yıkım, hakiki bir toplumsal mekan kaybı anlamına gelmektedir. Tarih boyuca, kendi mekanlarında kendilerine özgü Sulukule kültürünü üreterek tarihsel ve toplumsal değer yaratan Sulukule Mekanı, gecekondü örneğine benzer biçimde, önce kendi işini kendi kendine görme yanılması içine terk ediliyordu; Toplumsal belleğinde dışlanmışlığı içselleştiren Roman toplumu bu kabullenişle, Sulukule'de kendi eğlence kültürünü sürdürmeye çalışırken, 1960'lardan sonra gerçekleşen yıkımlar ve 80'li, 90'lı yıllarda artan baskılarla, Sulukule artık "suç, hastalık ve ahlaksızlık yeri" gibi görülmeye başlandı. Sosyolojik ve kültürelci yaklaşımlar, bu yıkımları, esasen kentsel mekanın merkezinde gerçekleşen kendi haline terkedilmişliğin bir sonucu kirlilikten arınma faaliyeti, olarak açıklamaktadır. Orta ve orta üst sınıfların 80'lerden sonra aynı gerekçeyle, merkezden çevreye doğru izole, temiz ve muhafazalı mekanlar inşa etme eyleminin, 2000'li yıllarda aynı gerekçeyle yön değiştirdiği gözlenmektedir. Ancak bu yaklaşımlar kentsel mekanların yeniden düzenlenmesinin dinamiklerini bütün boyutlarıyla kavramamızda önemli eksiklikleri içermektedir. Ayrıca üçüncü bir yıkım süreci olarak, 2006 yılından sonra gündeme gelen kentsel dönüşüm planı çerçevesinde "İstanbul'un küresel kent olması" savları ile de desteklenen ve meşrulaştırılan mekansal değişimlerin daha öncekilerden farklı bir boyut taşıdığı görülmektedir(UÇAN, 2011).

4.2. Sulukule 1985 Tarihli İmar Planı

İstanbul'da 1985 Tarihli İmar Planı 3194 Kanun Numarası 03/05/1985 tarihinde 09/05/1985 tarihinde 18749 sayılı resmi gazetede yayınlanıp kabul edilmiştir (Harita 4.1); 1985 Tarihli imar planının amacı:(İstanbul Fatih Belediyesi):

Madde 1 - Bu Kanun, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.

Madde 2 - Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar bu Kanun hükümlerine tabidir.

1985 Tarihli imar planının genel esası(İstanbul Fatih Belediyesi):

Madde 3 - Herhangi bir saha, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamaz.

1985 Tarihli imar planında istisnalar(İstanbul Fatih Belediyesi):

Madde 4 - 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, bu Kanunun ilgili maddelerine uyulmak kaydı ile 2960 sayılı İstanbul Boğaziçi Kanunu ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun ile diğer özel kanunlar ile belirlenen veya belirlenecek olan yerlerde, bu Kanunun özel kanunlara aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

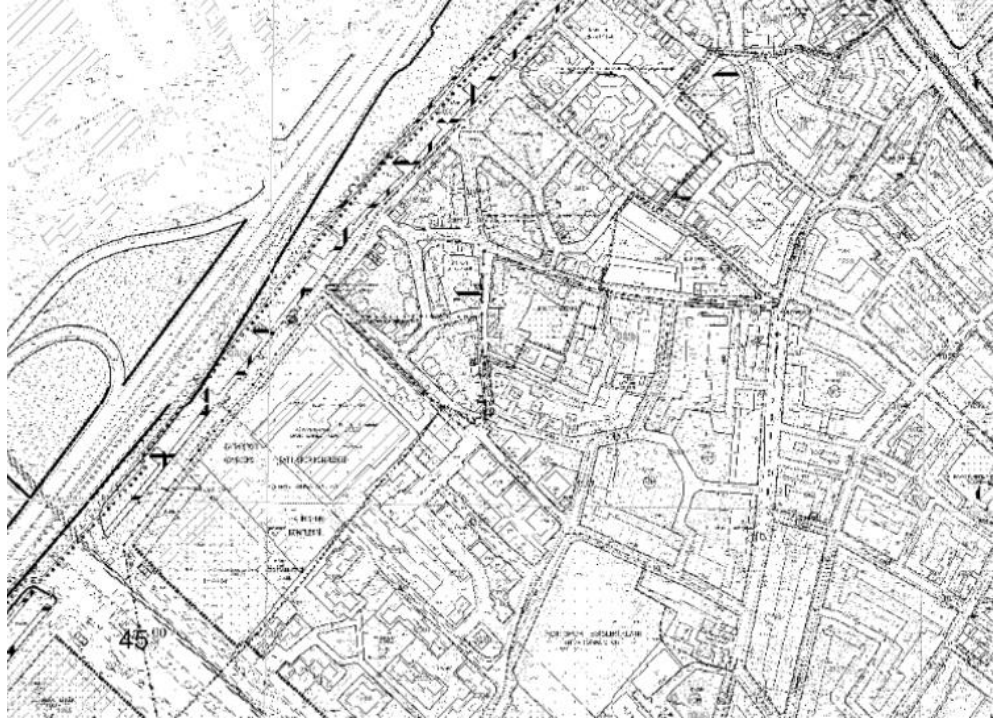
Aşağıdaki harita, Sulukule mahallesinin 1985 tarihli imar planıdır.

Harita 4.1: Sulukule İmar Planı (Eski-1985) (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

4.3. Sulukule 2012 Onay Tarihli İmar Planı

İstanbul'da 2008 yılında iptal olan Fatih imar planları 09 Mayıs 2012 Çarşamba günü meclis oturumunda Fatih belediye meclisinden geçtiği halde Kabul edilmiştir. Tarihi Yarımada-Fatih İlçesi Koruma Amaçlı İmar Planları ve notları İst.IV Numaralı K.V.K Bölge Kurulu'nun 25.07.2012 gün ve 788 sayılı kararı, İst.I Numaralı Yenileme Alanları K.V.K Bölge Kurulu'nun 19.09.2012 gün ve 277 sayılı Kurul Kararı ve İst. II Numaralı Yenileme Alanları K.V.K. Bölge Kurulu'nun 02.10.2012 gün ve 81 sayılı Kurul Kararı ile uygun bulunmuş ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığınca 04.10.2012 tarihinde onaylanmıştır(Harita 4.2).

Harita 4.2: Sulukule İmar Planı (2012) (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

4.4. Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi

İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.7.1995 gün ve 6848 sayılı kararı ile kentsel ve tarihi sit alanı ilan edilen tarihi yarımada sınırları içinde yer alan, doğal, tarihi, kültürel ve arkeolojik miras açısından son derece önemli konumda olan bölge 5366 sayılı yasa kapsamında 22.4.2006 gün ve 26147 sayılı ve 13.10.2006 gün ve 26318 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu kararıyla Neslişah ve Hatice Sultan Mahallesi (Sulukule) Yenileme Alanı olarak ilan edilmiştir. Bölge 2005 yılında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Fatih Belediyesi ve TOKİ tarafından yürütülen, Neslişah ve Hatice Sultan Mahallerini kapsayıp yenilenmiştir.

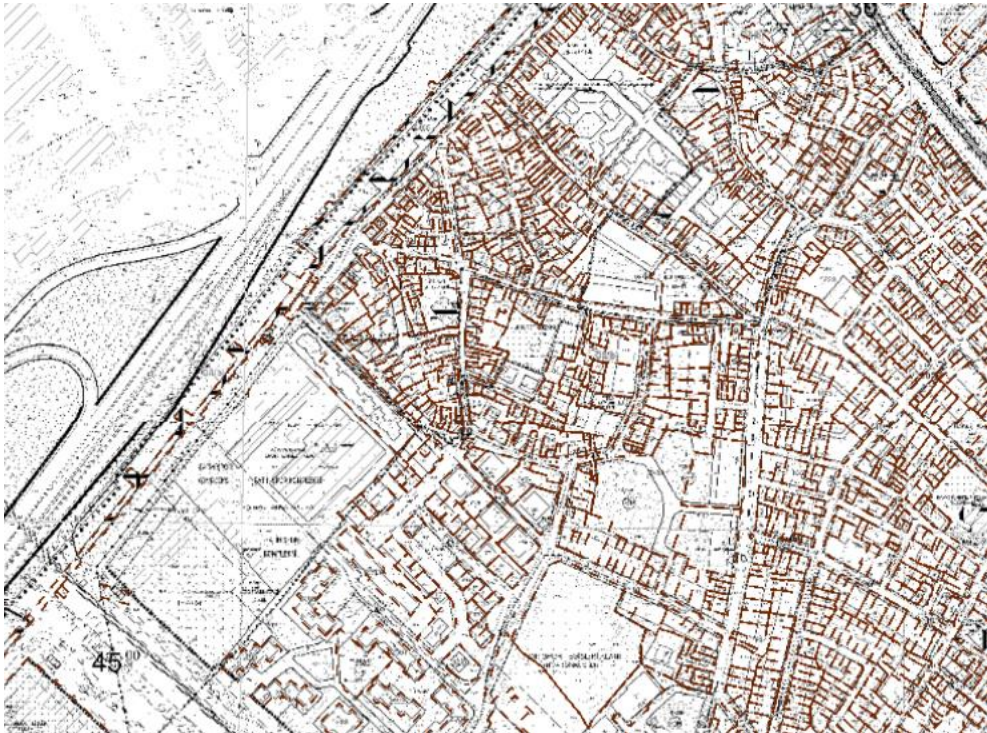
Sulukule Neslişah ve Hatice Sultan mahallelerinin dönüşüm projesini kapsayan alanı ve yıkımlar sonrası hali aşağıdaki resimde belirtilmiştir (Resim 4.3 ve 4.4).

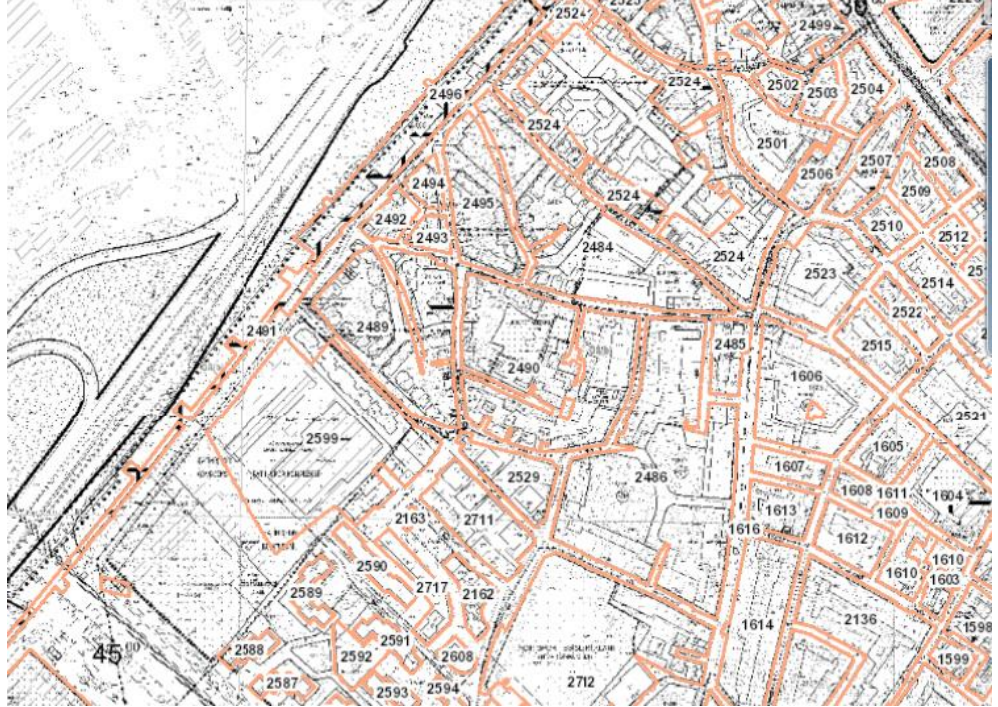

Resim 4.3 ve 4.4: Sulukule Dönüşüm Projesini Kapsayan Alan (Fatih Belediye arşiv)

İstanbul'da yer alan Neslişah ve Hatice Sultan mahallelerin (Sulukule) Yenileme Alanı Edirnekapıyla Vatan Caddesi arasında, Kara Surların bitişiğinde ve Sur Koruma Bandı sınırları içerip 91.731,46 m²'lik büyüklüğünde yer kapsamaktadır. Proje alanında 12 ada, 378 parsel, 10 Sokak ve 3 Cadde yer almaktadır, yenileme için Fatih Belediyesine ait olan 13 bin m²'lik alan da ihtiyaç duyulan sayıda konut üretilebilmesi için projeye dahil edilmiştir(Fatih belediyesi).

Harita 4.3: Sulukule İmar Planı (Parseller) (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

Harita 4.4: Sulukule İmar Planı (Adalar) (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

4.4.1. Sulukule Kentsel Dönüşümünde Müdahale Süreci

Ek 1 de yayınlanan habaerler üzerinden Sulukule müdahale Sürecinin özeti açıklanmıştır:

Neslişah ve Hatice Sultan Mahalleleri yani Sulukule, Eylül 2002 de, İBB'nin 2002-2003 "Kentsel Tasarım Programı"na dahil edilmiş, 5 Temmuz 2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun kapsamında "Sulukule Kentsel Yenileme Projesi" hazırlanmıştır. Sulukule mahallesi 2005 yılında, Kentsel Dönüşüm Yasası kapsamında, bu tür projelerin uygulanacağı ilk yer olarak seçilmiş ve Bakanlar Kurulu'nda kabul edilmiştir. 2006 yılında, Sulukule mahallesi Bakanlar Kurulu kararıyla "Yenileme Alanı" ilan edilmiş ve "Acele

Kamulaştırma Kararı” çıkmıştır. Ardından TOKİ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Fatih Belediyesi protokol imzalanmıştır. 2007 yılında Sulukule için hazırlanan proje kabul edilmiş ve yıkımlar başlanmıştır. Sulukule dünyada ilk Roman yerleşimlerinden biri olarak “kentsel dönüşüm” kararıyla başlayan yıkımlar, TOKİ, 2009 yılının Eylül ayında yenileme avan projeleri ile inşaat ihalesine çıkıp 6 Ekim 2009 itibariyle Sulukule inşaat firmasına devredilmiştir. 6 Mayıs 2010 yılına geldiğinde, Fatih Belediye Başkanı (Mustafa Demir) tarafından inşaatın temeli atılıp, Ayakta kalan son evin yıkımıyla Türkiye ve dünyadan gelen tepkilere rağmen, sulukule Yenileme projesi kapsamında yeni binalar yapılmaya başlatılmıştır.

Sulukule yenileme projesinden önce yapılan hane bazında anket çalışması sonucunda aşağıdaki bilgiler elde edilmiştir (Fatih Belediyesi);

- Mahalle nüfusunun %17’si Romanlardan oluşmaktadır; nüfusun geri kalan kısmı ise muhtelif yerlerden İstanbul’a göç etmiş, genellikle alt hizmet sektöründe çalışan, alt ve dar gelir düzeyindeki insanlardır. Bu nedenle bölgede homojen bir kültür grubundan bahsedilemez.
- Eğitim durumuna bakıldığında %31’i okur-yazar olmayan nüfusun %34’ünü ilkokul mezunu, % 5’ini ortaokul, % 4’ü ise lise mezunları oluşturmaktadır. Ailelerin %17’sinde çalışan yokken, %13’ünde çocuklar, %8’inde de kadınlar çalışmakta ve bunlar da genellikle dilencilik yapmaktadırlar.
- İş durumları itibarı ile %77’ sinin gelir getirici bir işi yoktur; %64’ü sigortasız, %16’sı yeşil kartlıdır; %51’lik bir kesim mesleki eğitim almak istemezken %37’si almak istemektedir.
- Projeden %91’lik kesim haberdarken, %9’luk bir kesimin haberi yoktur; %65’lik bir kesim oturdukları mekanların yıkılıp yeniden yapılacağını, %15 ise başka yere gideceklerini sanmaktadır. Ancak %74 civarında insan burada yaşamak is burada yaşamak isterken %26’lık bir kesim başka yere gitmek istiyor. %79 mahallede yapısal değişiklik yapılın istiyor, %21 istemiyor. İkamet edenlerin %40 mülk sahibi, %60 kiracı

ve işgalci. Bölgede yaşanan sorunların %41 küfür-şiddet, %21 yoksulluk, %14 uyuşturucudan kaynaklandığını, mahallelerinin İstanbul'dan farklı kılanlar %56, farksız kılanlar %44 oranındadır.

Bu bilgiler ve alan değerlendirmelerinden sonra yıkımlar ve ardından proje oluşturma çalışmalarına başlanılmıştır.

Arşivlerden bulunan yenileme öncesi fotoğraflara göre, bölgedeki eski binalar bir ve iki katlı, düzensiz, ve farklı boyutlardaymış (Resim 4.5 ve 4.6).

Resim 4.5 ve 4.6: Sulukule Dönüşüm Yapılmadan Öncesi (Fatih Belediye arşiv)

Sulukule Neslişah ve Hatice Sultan mahallelerinin yıkımlar öncesinde fotoğraflara göre cumbalı ve ahşap iskeleliymiş (Resim 4.7 ve 4.8).

Resim 4.7 ve 4.8: Sulukule Dönüşüm Yapılmadan Öncesi (Fatih Belediye arşiv)

Sulukule mahallesinin yenileme projesi için mahalle sakinleri yıllar boyu kendi toplumsal ve kültürel yerlerinden ayrılıp bir kısmı Gaziosmanpaşa, Balat, Edirne'ye ve 337 aile Taşoluk ve Kayabaşı'ndaki TOKİ evlerine gitmişler; yanlış politikalar sonucunda bir yıl bitmeden yanı

başındaki Karagümrük'e, eski mahallelerinin geri dönmüşler. Sulukule Mahallesi'nin İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Fatih Belediyesi tarafından boşaltılarak restore edilmesi olarak gündeme getirilen konu, mahallenin sakinleri olan Romanlar için mekansal değişimin ötesinde bir travmaya işaret etmektedir. Sulukule'de Romanlar, kendi içinde geliştirdikleri, sosyal, ekonomik ve kültürel dayanışmalarıyla yaşamaları yıllar boyu devam edip Tarihsel, mekansal dışlanmışlık ve yok sayılmışlığa maruz kalmışlar. Pek çok Roman aile, küçük odacıklar biçiminde birbirine eklenmiş olarak bitleştirilmiş evlerde iç içe ve yan yana yaşayarak, kurdukları dayanışma ilişkilerini mekansal örgütlenmelerinde de var etmişlerdi. Kendi yaşayan yerlerinden başka bir yere, üstelik uzak ve bilmedikleri bir yere taşınmak, kadınlar için, erkeklere oranla çok daha katmanlı bir durum oluşturuyordu; çünkü, bu yıkım, Sulukuleli Romanlarında ataerkil sistemin, görünenin ötesinde bir krize işaret ediyordu. Ayrıca ekonomik, kültürel, Toplumsal ve sosyal dışlanmışlık, yerleşik Romanların, özellikle kadınların bir çoğunun, mahalle dışına hiç çıkmadıkları gerçeğinde tezahür ediyor.

Şehir Plancısı Yrd. Doç. Dr. Erbatur Çavuşoğlu saha çalışmasına göre bölgede 5 bin civarında Roman vatandaş olduğunu tespit edilmiş ve 3 bin 500 Roman'ın (703 hak sahibi ve 303 kiracı) yıkımlardan önce mahalleden çıkarılması belirtilmiştir. 3 yıl boyunca, yıkımı sokak sokak, ev ev devam eden Sulukule mahallesi, kendi içinde yaşayan romanların bir kısmı şehrin 40 km ötesine, Taşoluk'a gönderilip, borçlandırılmıştır(Resim 4.2); ve Bugün Taşoluk'ta sadece bir ailenin kaldığı biliniyor.

Resim 4.2: Mahalle sakinlerinin bölgeni terk etme mekanları (www.mutlukent.wordpress.com)

Her hangi bir bölgede kentsel dönüşüm yapılırsa mahalle sakinlerinin yaşam şartları bakış açısından mağdur edilmesi yanlış adım olarak ele alınmaktadır. Aşağıda Sulukuleli yer sahibi olan kaç kişinin hakkının mağdur olması açıklanmıştır:

T.G. (50): Taşoluk'ta hak sahibi olan kiracılardan biri; Eşi ve oğlu cezaevinde olan T.G., aylık 480 liraya varan taksitlerini ödeyemeyeceği için Taşoluk'taki hakkını devretmiş ve evi yıkılınca proje alanının yakınındaki bir akraba evine sığınmıştır. Eskiden Sulukule'de kiralari 100 liraydı, ev sahibini tanıdıkları için 50 lira veriyorlarmış. T.G.'nin eşi S.G., cezaevinden yeni çıktı, zabıta izin verdiği müddetçe el arabasıyla sarımsak satmaktadır ve Hala akrabalarının evinde yaşamaktadırlar(www.radikal.com.tr).

Sulukule Roman Derneği Başkanı Şükrü Pümdük, babasının babaannesinden kalan evini satmamış ve "Ne kadar fiyat verirse versin, benim kültürümü yok etti, buna nasıl paha biçebilirler ki" cümlesini söylemiştir ve mahkemesi sürülmektedir. "Eğlence sektörünü bitirdiler, ben Taksim'de çalışmaya başladım, gecenin 3'ünde Taşoluk'a nasıl döneyim. 100 lira taksit tutuyor, zaten o kadar kazanıyorum" diyen Sulukule Roman Orkestrası'nda müzisyen ailesiyle Taşoluk'ta yaşamaya sadece bir ay dayanmış böylece TOKİ'deki kiralari 300-450 lira ve merkezi ısıtma, apartman aidatı ve yol parasıyla masraf toplam 1500 lirayı bulunması için Sulukule mahalle

sakinlerinin eski evlerin terk edenlerin bir çoğu dönmuştür (www.kentseldönüşüm.info).

İ.Ö., F.Ö. ve A.Ö. kardeşler, Sulukule mahallesinin başka sakinleri olarak mahallede börek dükkanı işleten kiracılarıdır. Üçü de Taşoluk'a taşınarak dükkanlarını orada yeniden açmış, fakat dükkan iş yapmayınca kapatarak Van'a taşınmak zorunda kalmışlar, dolayısıyla orda yaşayan insanların haklarını ellerinden almak ve yaşamlarını değiştirmek sosyal bakımından kayıp olarak belirtilmiş mekansal olarak dışlanmışlık ve haklarının mağdur olması belirtilmiştir.

Tarih boyu iç içe yaşayan Sulukule sakinleri kendi içlerinde kurduğu kültürel, sosyal, ve tarihi varlıklarıyla, yenileme ve yaşam şartlarının iyileşme şartıyla kendi yaşam yerlerinden boşaltılmıştır; Aşağıda mahallenin yenileme projesinin yıkımlar öncesi halinin durumu gösterilmiştir.

Resim 4.9: Sulukule yıkımlar Öncesi, 2006 (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com)

TOKİ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Fatih Belediyesi protokol imzalanmasıyla 2007 yılında Türkiye ve dünyadaki ilk Roman yerleşimlerinden biri olan Sulukule mahallesinde yıkımlar başlanmıştır.

Resim 4.10: Sulukule'de yıkımlar , 2008 (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com)

Sulukule'de yıkımlardan sonra, TOKİ, yenileme avan projeleri ile inşaat ihalesine çıkıp Sulukule inşaat firmasına devredilmiş ve inşaat başlamıştır.

Resim 4.11: Sulukule'de yıkımlar , 2009 (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com)

Sulukule'de yenileme Projesi kapsamında 165 blokta 75, 100 ve 120 metrekarelik 577 konut yapılmıştır(Harita 4.5). Mahalleni dönüşümler

sonrasını dolaşırken, tarihi yarım adanın içersinde surların dibinde özel bir mekana giriliyormuş gibi bir hiss algılanmaktadır.

UNESCO normlarına göre, sur çevresi sadece fiziksel yapısıyla değil kültürel ve eski değerleriyle de korunması ve yaşatılması gerekli olduğuna göre Sulukule Dünya Mirası Listesi'ndeki sur içi bölgesinde yer alan bir bölge korunma şartları altında değerlerini koruması gerekmekte olmasıyla Surların dibinden Edirnekapı ile Topkapı arasında uzanan yüzlerce yıllık tarihi yol, özel bir değişik ve bağımsız alana dönüştürülmüştür.

Harita 4.5: Sulukule Dönüşüm Projesi (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

Sulukule yenileme projesi Alanına girmeden önce kübeler konulmuş ve güvenlikten geçip Alana ulaşılabilir. Oysaki eski Sulukule yoksul ama canlı bir tarihi kent parçası iken, şimdi özel bir toplu konut sitesine dönüşmüştür. Ayrıca günümüzde yenileme alanın etrafındaki mahalleler canlı iken sulukule'nin şimdiki hali steril kopuk ve etrafındaki alanlarla bağımsız gibi görülmektedir.

Resim 4.12: Sulukule Dönüşüm Projesi – Perspective (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

Tarihi yarım adanın içerisinde surların en alçak olan kısmında yer alan yeni binaların kat yüksekliği 2,3 ve 4 katda tasarlanıp uygulanmış, eski konsepte uygun olsun diye ahşap kaplama sistemi kullanılmıştır; oysaki eski mahallede binaların kat sayısı 1 ve 2 den fazlaya çıkmamış, mahallenin içinde gezerken tarihi yarım adanın içinde gezilme hissi algılanmaktaydı.

Resim 4.13: Sulukule Dönüşüm Projesi – Perspective (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

Resim 4.14: Sulukule Dönüşüm Projesi – Perspective (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

Villa görünümlü binalar apartman gibi düzenlenmiş, her binada yaklaşık seksen metrekarelik üç daire yer alıyor. Eski binalar konseptine uygun olsun diye binaları cumbalı tasarlanmıştır. 665 konut binalasından ilave iki büyük bina yapılmış. Birisi okul binası, diğeri AVM yapısı ve böylece eski mahalledeki sokaklarda dükkan ve mağazalar yerine hepsi bir AVM içersine toplanmıştır(Resim 4.15 ve 4.16). Yenileme yapılmadan önce, Sulukule mahallesi sadece bir konut alanı değil, aynı zamanda müzik icra edilen, üretilen canlı ekonomik, eğlence evleri, dans, turistik ve kültürel bir mahalle niteliğine sahip iken, yeni mahallede sadece biri müzik ve kültür merkezi oluşturulmuştur.

Resim 4.15 ve 4.16: Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi- Ticari Ve Kültürel Eğitim Merkezi (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

Resim 4.17: Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi- Konaklama Tesisi (Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü)

Sulukule mahallesinde 6 yıl devam eden dönüşüm projesi bitiminin ardından mülk sahiplerinin bir kısmı evlerine yerleşip ancak yaklaşık yarısı büyüklüğünde bir daireye sahip olup, masraf olarak aradaki değer farkından dolayı inşaatın toplam maliyeti kadar borçları katlanması ortaya çıkmıştır. Ayrıca hak sahipleri arasında kura çekimi ile eski sakinlerin tesadüfen herhangi bir binaya sahip oldukları yapılmıştır. Mahallede yeni yapılan binaların aidatı 230 lira olmasından dolayı eski mahalede yaşayan dar gelirli halkın bu kadar masrafı karşılayamadıkları ortaya çıkmıştır.

Elif İnce'nin görüştüğü Hasan Dovan şunları ifade etmiştir: "Sulukule için 'güvensiz' diyorlardı, şimdi daha kötü oldu. Annem babamla oturduğumuz ev 100 metre ilerimizde. Dört katlı mozaikli binamız vardı,

depremde bir santim kaymadı. Onu aldılar, 'sosyal proje, sizin için yapıyoruz' denildi. Yerine bu ev için 155 milyar borca soktular. Emekli maaşıyla geçiniyorum. Maaşımıza zam gelmedi ama her ay 862 lira ödemem gerekirken 935 liraya çıktı. Satsan 5 sene satmana izin yok. Nasıl ödeyeceğim? Haciz konulacak. Hani bizim ev? Uçtu gitti.”

Nejla Karaman bir başka Sulukuleli ise şunları ifade etmiştir: “Eşim ayakkabı işçisi, üç çocuk okutuyoruz. Bu proje zengine para kattı fakirler tam dibe battı. İlk anlaşmamız elimizde: Altı senede 50 bin lira borcumuz olmuş 103 bin lira. Kira yardımı yaptılar ama 20 bin liraya yakın kendi cebimizden kira koymuşuz üstüne.” Ayrıca Karaman uygulamanın hedefini özetlemiştir: “Artık asgari ücretle geçinen burada barınamaz. Herhalde ödeyemeyelim de zenginlere satılsın diye zorluk koşuyorlar. Burası orta gelirli bir mahalleydi, yıkık döküktü ama kendi halinde mutlu insanlar vardı. Burayı lüks yaptılar ama bizi oturtmak için değil”(www.kentseldönüşüm.info).

Bir diğer Sulukuleli İsmail Gani ise de şunları eklemiştir: “Şehirden geldik köye! TOKİ'nin Emlak Yönetim'i var. Bize 'Bir sene buradayız, şikâyetlerinizi bildirin tamir edeceğiz' dediler. İki hafta önce liste hazırladım, teslim ettim. Hâlâ hiçbir şey yapılmadı. Evlerin metrekaresini 1243 liradan teslim edeceklerdi bu yıl 2500'e çıkardılar. 'En geç 2 senede teslim' dediler ama inşaat 6 sene sürdü. Her gün batağa daha fazla saplanıyoruz. Emekli maaşımla üç kişilik aile beyaz peynir zeytinle bile geçinemez.” (www.kentseldönüşüm.info).

Seçkin Köseler Sulukule'de yaşayan bir müzisyen olarak evini hemen satıp kurtulmak isteyenlerden biri, Yepyeni evi neden satmak istediğini sorusunu böyle cevap vermiştir “Ben orada nasıl yaşarım, benim mahalle kültürüm var. O yeni evlerde yaşayacaklar kafeye gider, ben mahalledeki kahveme giderim. Orada çayımı içerim. Onlar kebab salonuna gider, ben kendi evimde kendi mangalımı yaparım” (www.haber.sol.org.tr).

Dolayısıyla, genelde dar ve orta gelirli Sulukule mahallesinin halkı bu nedenlerden dolayı konutlara taşınmak yerine mülklerini kiraya vermeye ve ya satmaya tercih etmeleri açıklanıp hakları mağdur edilmiştir.

Resim 4.18: Sulukule Dönüşüm Projesi – Uygulanmış Hali (Fatih Belediye)

Resim 4.19: Sulukule Dönüşüm Projesi – Uygulanmış Hali (Fatih Belediyesi)

Sulukule Roman Derneği ve mahallelinin 2007'de Fatih Belediyesi ve Kültür Bakanlığı'na projenin iptali için açtığı dava da üç bilirkişinin raporuna göre, projeyi hukuka uygun bulunmaması belirtilmiştir; Birinci bilirkişi raporu projeyi, koruma amaçlı imar planına uygun bulmamıştı, Ayrıca İkinci bilirkişi raporu da inşaatları, 5366 sayılı kanunun tarihi dokuyu koruma amaçlarına ve kamu yararına uygun bulmamıştı. Belediye ve Bakanlık bu

karara "düzeltme yaptık" deyip itiraz edince, üçüncü bilirkişi raporu hazırlandı. Sonuç yine aynı, düzeltmeler yapılmadığı için proje kanuna uygun değil. İkinci bilirkişi raporuna göre (www.kentseldönüşüm.info):

- UNESCO'nun belirlediği Sur Koruma Bandı Avan Proje'de yarıya inmiş.
- Özgün ada morfolojisi ve sokak dokusu korunmamış
- Mevcut durumda kamuya ayrılmış alanlar projede yapılaşmaya açılmış, sokak kesitleri büyütülmüş
- Yeşil alan ve parklara yer verilmemiş. Mevcut sokak dokusu ve tescilli yapılara uygun olmayan yapı tipolojisi oluşturulmuş

Resim 4.20: Sulukule Dönüşüm Projesi – Uygulanmış Hali (Fatih Belediyesi)

4.4.2. İstanbul ve Sulukule'nin Eski Yapı Özellikleri

Sulukule Kentsel dönüşüm projesi yapılmadan önceki binaların kendilerine ayıt olan özellikleri inceleme konusunda, ahşap iskelet ve kerpiç ya tuğla dan olan, bir ya iki katlı hımış denilen binalardan oluşması belirleniyor(Resim 4.21). Böyle binalarda genellikle giriş, avluya açılan bir kapıyla olur, Yeşilin hakim olduğu avluya bakan sofayı bir merdiven yarar ve esas yaşanan bölümler üst katlarda olup, önceleri odunluk, kiler, dokuma odası olarak kullanılan birinci kat mekanlarının, sonraları yer darlığı nedeniyle normal yaşam için hacimlerine dönüştüğü de görülmektedir. genellikle üst kat odalarında uzmanlaşma yoktur ve her oda benzer eylemler için düşünülmüştür; bu odaların hepsinde oturulur, yatılır ve yemek yenilebilir. Bazan mevsimlere göre odalar arası farklılıklardan sözedilebilir. Nispeten büyük ve bol pencerele bir mekanın yaz odası, daha ufak, kış odası kapalıca ve ocaklı bir mekan olarak ayrıldığı görülmüştür. Bazen fazla odası olan binaların bir odası diğerlerinden daha geniş ve iç düzenlemesi daha özenli olup baş oda olarak ayrılır, odalarda farklılıklara rağmen fonksiyonları açısından hemen hiç farklılık göstermezler. Bu tür binalarda odaların değişmeyen niteliklerine karşın olarak bahçeye bakan ve çoğunlukla açık olan sofalar ise zaman içinde büyük bir değişme göstermişlerdir. Sulu hacimler, ana binanın bünyesinden ayrı olarak avluda yer alır ve Avlu ve konutun kadının geniş çaplı üretim faaliyetinde birlikte rol aldıkları gözönüne alındığında, konutun neden avluya açık ve onunla bütünleşen bir plan tipine sahip olması gerektiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır(Yapı olgusu, Mimarlık 81/11-12).

Resim 4.21: Sulukule eski mimari özelliği, ahşap iskeleli hımış yapılar

Mahallenin eski ve dönüşüm yapılmamış halindeki binaların yapı özellikleri yukarıdaki fotoğrafa göre Hımış olarak belirlenmektedir. Hımış yapı Türkiye'nin her tarafındaki köy ve kasabalarda bile yapılan eski bir tekniktir. "Hımış yapı, yani ahşap iskelete kerpiç ile dolgu yapılması" çok sık uygulanmıştır ve halen de uygulanmaktadır (Bilge, 2006).

Sulukule kentsel dönüşüm projesinin tarihi değerlerini korumak konusunda eski binaların yapı değerlerinin korunması gerekçesiyle hımış tekniğinin yeniden canlandırılması lazımdı, ayrıca hımış tekniğinde Ahşap ve Kerpiçin, ucuz elde ediliş, işlenmesindeki kolaylık, düzgün şekilli ve rutubete karşı iyi bir engelleyici olması özellikleriyle mahalle sakinlerin dar gelirli olmalarına rağmen ekonomi bakımından iyi bir çözüm olabilirdi.

Resim 4.22: Sulukule eski mimari özelliği, ahşap iskeleli hımış yapılar

4.4.3. ICOMOS Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler

Kentsel dönüşüm projelerinde herhangi bir müdahaleye geçmeden önce ele alınan değerlerini korumak konusunda bilgi elde etmek önemlidir. Sulukule kentsel dönüşüm projesinde eski yapılarda hımış yapı tekniğinden oluşması ortaya çıkmıştır, bu değerlerin koruma gerekçelerinden biri ICOMOS'un ahşap ve tarihi yapıların konusunda ilke kararları açıklanmaktadır. ICOMOS Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler, Ekim 1999'da Meksika'da yapılan ICOMOS 12. Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Bu belgenin amacı, tarihi ahşap yapıların korunması ve onarımı için kültürel ve tarihi önemlerine gereken saygının gösterilmesine yönelik temel ilkeleri ve uygulamaları tanımlamaktır. "Buradaki tarihi ahşap yapı deyimi kısmen veya tümü ahşaptan yapılmış ve kültürel anlamı olan veya tarihi bir bölgenin parçası olan her tür bina ve yapıyı kapsamaktadır" (www.icomos.org.tr).

Bu tür yapıların korunması amacıyla konulan ilkeler (www.icomos.org.tr):

- Her dönemden ahşap yapının dünyanın kültürel mirasının bir parçası olarak önemini takdir etmekte,
- Tarihi ahşap yapıların büyük farklılıklar gösterdiğini kabul etmekte ,
- Ahşap yapıların yapımı için değişik tür ve nitelikte ağaçların kullanıldığını göz önünde tutmakta,
- Kısmen veya tümü ahşap yapıların nem değişiklikleri, ışık, mantar ve böcek, aşınma, yangın ve diğer felaketler gibi değişik çevresel ve iklimsel koşulların etkisiyle kolayca bozulup, çürüyebileceklerini hesaba katmakta,
- Kolay zarar görebilmeleri, kötü kullanım ve geleneksel tasarım ve yapım tekniklerinin unutulması nedeniyle ahşap yapıların gittikçe enderleştiklerini bilerek,
- Bu kültür mirası kaynaklarının yaşatılması ve onarımı için gerekli olan eylem ve işlemlerin çeşitliliğini gözönünde tutmakta,
- Venedik Tüzüğü, Burra Kartası, UNESCO ve ICOMOS'un konuyla ilgili kuramsal metinlerini dikkate alanak ve bu genel ilkeleri tarihi ahşap yapıların yaşatılması ve korunmasına uygulamaya çalışılması gereğini benimsemektedir.

Ahşap binalarda İnceleme, Saptama ve Belgeleme (www.icomos.org.tr):

A. Venedik Tüzüğü'nün 16. Maddesi ve ICOMOS'un "Anıtların , Yapı guruplarının ve Sitlerin Belgelenmesi ile İlgili İlkeleri gereği, herhangi bir müdahaleden önce yapının ve bileşenlerinin durumu ve uygulama sırasında kullanılan malzemeler dikkatle belgelenmelidir", her tür belge ve geleneksel

sanatlar ve tekniklerle ilgili bilgiler, Yapıdan çıkarılan malzemelerle ilgili örnekler de dahil olmak üzere toplanmalı, tasnif edilmeli ve gerektiğinde ulaşılabilecek şekilde uygun bir yerde saklanmalı ve mühafaza edilmelidir. Belgeleme onarım için seçilen malzeme ve yöntemlerle ilgili açıklamaları da içermeli ve önemlidir,

B. Herhangi müdahaleden önce ahşap yapının mevcut durumu, hasarlarını ve yapısal bozulmasının nedenlerini araştıran ayrıntılı bir çalışma yapılmalı, teşhis güvenilir şekilde olmalıdır. Ayrıca teşhis kesin verilere, fiziksel inceleme ve analize dayandırılmalı, gerekirse hasar vermeyen deney yöntemleri kullanılmalı ve fiziksel ölçümler yapılmalı ve önemli olan gerekli küçük müdahaleleri ve acil önlemleri engellememelidir,

C. (İZLEME VE BAKIM): Tarihi ahşap yapılarda kültürel anlamlarının korunması için sürekli izleme ve bakım etkinliğini kapsayan tutarlı bir strateji izlenmesi gereklidir,

D. (MÜDAHALELER): kültür varlığının tarihi özgünlüğünü ve bütünlüğünü korumak Koruma ve yaşatmanın temel amacı olarak Kabul edilir. Bu tür binalarda her müdahale uygun araştırma ve değerlendirmelere dayandırılmalıdır. Dolayısıyla mevcut koşul ve gereksinimlere göre, sorunlar yapının estetik, kültürel ve tarihi değerlerine, tarihi yapının veya sitin fiziksel bütünlüğüne saygı göstererek çözümlenmelidir,

E. Önerilen müdahaleler tercihan,

a) geleneksel yöntemleri izlemeli,

b) teknik olarak mümkünse, geri dönüşümlü olmalı veya,

c) gelecekte yapılacak koruma çalışmalarını engellememeli ve

d) yapının bünyesinde barındırdığı izlere ulaşılmasını engellememelidir.

F. Bu tür binalarda, ahşap bir tarihi yapının dokusuna olabildiğince az müdahale edilmesi önemlidir. Bazen küçük bir müdahale tarihi ahşap yapıların tümüyle veya kısmen sökülüp tekrar birleştirilmesini gerektirebilir.

G. Tarihi ve ahşap yapıların müdahalesinde ö tarihi yapı bir bütün olarak ele alınmalı, taşıyıcı ögeler, dolgu panoları, dış kaplama, çatı, kapı ve pencereler dahil olmak üzere tüm malzeme eşit ilgi görmelidir. Ayrıca temel ilke mevcut malzemeyi olabildiğince yerinde tutmaktır. Koruma sıva, boya, kaplama, duvar kağıdı gibi bitirme ayrıntılarını da kapsamalıdır. Eğer sıva vb. yüzeylerin yenilenmesi gerekirse, olabildiğince özgün malzemelere, yapım tekniklerine ve yüzey dokularına sadık kalınması göz önüne alınmalıdır.

H. Son olarak restorasyonun amacı tarihi ve ahşap yapıların taşıyıcılığını korumak ve Venedik Tüzüğü'nün 9-13. Maddelerinde belirtildiği gibi, mevcut tarihi verilerin sağladığı sınırlar içinde kalınmalı, aynı zamanda yapının özgün tasarımını, tarihi bütünlüğünün okunabilirliğini arttırılmalı ve kültürel değerlerini açığa çıkarmaktır. Bu tür binalarda yapının diğer bileşenler ve sökülen ögeleri kataloglanmalı ve tipik örnekler belgelemenin bir parçası olarak saklanmalıdır.

4.4.4. Sulukule'de Tarihi Binaların Durumu

Sulukule kentsel dönüşüm proje alanında bulunan yapılardan 42 adeti sivil mimarlık örneği ve 15 adeti anıt eserdir(Resim 4.23). Yenileme Alanı içinde kalan 42 adet tescilli SMÖ yapının rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri de hazırlanmış olup Koruma Kurulunca onaylanmış ve onaylı projeler doğrultusunda Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ), Fatih Belediyesi ile işbirliğinde gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projesinin ardından, bölgede yıkılma ve yok olma tehlikesi içindeki tescilli, tarihsel değerlere odaklanarak TOKİ, bölgede bulunan 24 tescilli taşınmaz kültür

varlığını restore edip, 17 adet SMÖ yapının restorasyonu da mülk sahipleri tarafından yapılmaktadır(TOKİ).

Resim 4.23: Sulukule’de bulunan tarihi bina

Sulukule’de sivil mimari örneği 24 binanın röleve, restorasyon ve restitüsyonu için hazırlanan projenin ihalesi yapılarak sözleşmesi 7 Şubat 2013’te imzalandı.

4.4.5. Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesinin İptal Kararı

Sulukule’de yıkımlar, projenin “sit” alanı üzerine yapıldığı Koruma Bölge Kurulu kararlarına aykırı olarak, inşa edilmesi ve Roman halkının mülkiyet hakkının ihlal edilmesi yüzünden savunularak TMMOB Mimarlar

Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi ile Roman Kültürünü Geliştirme ve Dayanışma Derneği tarafından açılan davalarla iptali istenmişti. Ardından mahkeme yürütmeyi durdurma kararı vermemesinin ardından 2012 yılında Fatih Belediyesi İdare Mahkemesi tarafından verilen nihai kararda proje kamu yararı olmadığı gerekçesiyle iptal edildi. Bu arada bütün binalar yıkılmış durumunda olup iptal kararına rağmen proje tamamlandı(Sulukule platformu).

4.4.6. Dünya Ülkelerinden Sulukule Yıkımına Tepki

Sulukule'nin yıkılması, ABD tarafından 20 Mayıs 2009 tarihinde resmi ağızdan kınandı ve Senatör Cardin, Türkiye hükümetinden, yerlerinden olan Roman halkının zararını yeterli ölçüde tazmin etmesini ve mahallelerini kaybeden Romanlara alternatif iskan imkanı sağlamasını istedi. Senatör Cardin ve milletvekili Hastings önderliğindeki ABD'li parlamenterler, Nisan 2008'de Başbakan Erdoğan'a bir mektup göndererek yıkımlara tepkilerini iletiler. Demokrat Parti Florida Milletvekili Alcee Hastings ve Demokrat Parti Maryland Senatörü Ben Cardin'in yanı sıra, Helsinki Komisyonunun ABD'li üyeleri Cumhuriyetçi Parti Pennsylvania Milletvekilli Joseph Pitts ve Demokrat Parti North Carolina Milletvekili G. K. Butterfield tarafından imzalanan mektupta, geçmiş 1054 yılına kadar uzanan bu tarihi bölgenin sakinlerinin, yıkımlar öncesi kentin kenarında, 40 kilometre uzaklığında yerleşmeye zorlandığı belirtildi. Mektupta, "İstanbul Dönüşüp Projesi kapsamında, 1054 yılından bu yana Roman toplumuna ev olan Sulukule'nin, villa tarzı evlerle yer değiştirmek üzere yıkılmasının planlanmasından derin bir rahatsızlık duymaktayız. Bu şehir yenileme projesinin talihsiz sonucu, sadece tarihi bir mahallenin yıkımı olmayacak ve 3 bin 500 Sulukule sakini, kentin 40 kilometre dışındaki Taşoluk bölgesine veya sokağa taşınmaya zorlayacak." ifadesi kullanıldı. Uzun yıllardan beri mahallede yaşayan Romanların, Avrupa'da şu anda en geniş, fakir ve en hızlı büyüyen azınlık

olduğu ve çeşitli ırkçı ayrımcılıklarına hedef olduğu belirtilen mektupta, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT) 1999 İstanbul zirvesinde, Türkiye ve diğer bütün AGİT katılımcı ülkelerinin, bu toplumun karşı karşıya kaldığı zorluklarını kabul ederek, tam fırsat eşitliğinin sağlanması yönünde etkili tedbirler almayı kararlaştırdığı hatırlatıldı ve AGİT kurallarının izlenmesi görevini üstlenen ABD Helsinki Komisyonunun, özellikle İstanbul'daki Roman halkının durumundan endişe duyduğu belirtildi. Mektupta, İstanbul'da yapılan yenileme projesinin uygulanması yerine, Roman halkının o bölgede yaşamasına izin verilmesi ve eski mahallenin korunması istenerek, aksi takdirde Roman toplumunun dağılmaya zorlanacağı savunuldu (Sulukule Platformu).

Ayrıca Sulukule mahalle sakinlerine, yapılacak evleri satın alma imkanının önerildiği belirtilen mektupta, yeni evlerin pahalı olması ve Romanların işsizlik ve dar gelirli olmaları için bunun, "boş bir jest" olduğu ileri sürüldü. Avrupa'nın AGİT üyesi bütün ülkelerinden, 1999'da İstanbul'da AGİT zirvesinde imzaladıkları hükümlere bağlı kalmalarını talep etti ve Amerikan Kongresi'ndeki Helsinki Komisyonu, Sulukule mahallesinde 2006'dan bu yana yıkımların başlamasını önlemeye çalıştı. Proje tamamlandıktan sonra UNESCO tarafından belirlenen sur koruma bandı yarıya düşürüldüğü, yapı tipolojilerinde tescilli yapıların mimari özelliklerine bağlı kalınmadığı, özgün ada ve sokak dokusuna sadık kalınmadığı açıklandı.

4.4.7. Başka Bir Proje Mümkündü

Sulukule kentsel dönüşüm projesine karşılık olarak alternatif proje geliştirilmiştir. MSGSÜ, İTÜ, YTÜ, ODTÜ ve başka farklı üniversitelerden öğrenciler, 60 akademisyen, çeşitli disiplinlerden konusunun uzmanı meslek insanı(mimar, şehir plancısı,, iç mimar sosyolog, hukukçu, antropolog, yerel ekonomik kalkınma uzmanı, avukatlar psikolog vs.) sanatçılar ve gazetecilerle oluşturulan Sınır Tanımayan Otonom Plancılar (STOP) girişimi tarafından "Sulukule Toplumsal Gelişme – Ekonomik Kalkınma Planı ve Mekansal Gelişme Stratejileri"ni geliştirip hazırladı. Sulukule Yenileme Projesinin ardından mahalle sakinlerinin ortaya çıkardığı mağduriyete karşılık olarak "Başka Bir Sulukule Mümkün!" diyen ekip daha adil, eşitlikçi ve kamu yararını esas alan bir plan ve zorla yerinden edilip mahalle sakinlerinin eskş yaşadıkları yere geri dönmesini amaçlamakta olup Roman kültürüne saygılı bir proje hazırlamıştır. Sulukule mahalle sakinlerinin haklarını, eski kültürel değerlerini ve yaşam biçimlerini koruyan alternatif yenileme projesi, Fatih Belediye Başkanı (Mustafa Demir) de katılımıyla gerçekleşen bir toplantıda sunuldu ama malesef tamam telaşlara rağmen alternatif proje değerlendirilmeye alınmadı ve belediyenin hazırladığı projeni uyguladı.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Dünya üzerinde zaman içerisinde köhnelmiş ve bakımsızlık nedeniyle sorunlu alanlar kentsel dönüşüm denilen konu doğrultusunda yenilenip orda yaşayan halkın yaşam tarzlarının iyileşmesi hedefliyle gerçekleştirilmektedir; ama bazen yanlış politikalar sonucunda yenileme müdahalelerle bazı kayıplar ortaya çıkabilir. Bu alanlardan birisi İstanbul tarihi yarım ada içerisinde olan Sulukule mahallesidir. Kasım 2005'te 5366 no.lu yasa uyarınca Kentsel Yenileme Alanı ilan edilen Neslişah ve Hatice Sultan Mahalleleri (Sulukule) yanlış politikalar nedeniyle yıkılmış ve mahallenin sakinleri zorla yerlerinden edilmiş ve tamamen eski hali, tarih ve kültürüyle kopuk ve bağımsız halde yeni proje yapılmıştır. Bu çalışmada Sulukule kentsel yenileme projesi üzerine yapılan sürecin etkileri, mahallenin eski sakinleri olan Romanların kültürel, tarihsel mirası, eski mimari doku ve yeni yapılan binaların mimari özellikleri incelenip karşılaştırılıp değerlendirilmiştir. Yeni yapılan projede de Yapılan saha çalışması ve belediye ile bağlantılar sonucunda bilgileri elde edilip incelenme sonucunda, tarihsel, ekonomi, kültürel, fiziksel, sosyal, kriterlerin altında bazı kayıplar belirtilmiştir.

Ekonomi bakımından eski mahalle sakinlerinin yaşadıkları Neslişah ve Hatice Sultan Mahalle sakinleri, eski bir tarihin devamcısı olarak kendi miraslarından ve yerlerinden zorla çıkarılan halkı yıkımlardan önce başka mekana alınıp proje bitiminden sonra mahalleye dönüp eski ve yeni binaların değer farklılığı sonucunda belediye ve bankaya borçlandıkları sonucunda bir çok kısmı ödemeye gücü yokken binayı satmak durumunda olup bir kısmı ise evlerini kiraya verme sürecinde başka semtlerde ev kiralamış, böylece eski Roman'ların mahallede toplanmaları yıpranmış olup farklı semtlere dağılmış olmalarına neden olmuştur. Yapılan yeni konutların ne eski Sulukule sakinlerinin yaşam biçimine ve ne de gelirlerine uygun olmadığı süreçte yerlerinden edilmeleri orta ve dar gelirli sakinlerin ekonomi ve parasal bakımından iyileştirme yerine zarar vermiştir.

Çalışmanın bir diğer boyutu ise Kültürel bakımından Romanlara bağlı araştırmalar sonucunda, mahalleyle bütünleşen bir kültürün sembolü olan Romanların eski mahallenin yerleşik aileler oldukları ortaya çıkmıştır. Romanlar, Slukule mahallesinin karakterinde önemli bir unsur olarak, kent merkezinde yer alan bu eski bölgede toplanıp yaşamaları, müzik, dans ve sanat ile ilişkili olmaları belirtilmiştir. Sulukule yenileme proje sonrası Romanların tarihsel ve sosyal olarak ayrımcılığa uğramış, yıkımlardan önce yıllar boyu kendi yaşadığı bir alandan, Taşoluk'ta TOKİ'nin toplu konutlarına yerleşmiş ve proje bitiminden sonra yanlış politikalar ve müdahaleler sonucunda yeni evlere yerleşememiş ve göçler yoluyla yersizleştirilmiştir; böylece mahalle sakinlerinin hayat yaşamlarının iyileştirmesini hedefi alan kentsel dönüşümün kavramı, Sulukule ve Roman halkı için yersizleşme sonucunda kültürel ve sosyal kayıplarına neden olmuştur. Sulukule'de Roman halkının yeni mahalleye tekrar yerleşmesine ve kendi kültürünün yeni mahallede sürdürülmesine olanak sağlanamamıştır. Sulukule Yenileme projesi süreci sonunda Roman halkının mahalleyi terk etmesini sınırlayıcı önlemler geliştirilmemiştir. Dolayısıyla Roman kültürünü yansıtan etkinliklerin düzenleneceği çok amaçlı ve düzenli etkinlik alanların oluşturulması ve mahallenin eski ve tarihi eğlence geleneğini sürdürebilmesi ve eski değer olarak kültür, dans, sanat ve turizm atölyelerinin planlanmamasıyla mahallenin eski kültürel değerlerinin yok olmasına neden olmuştur.

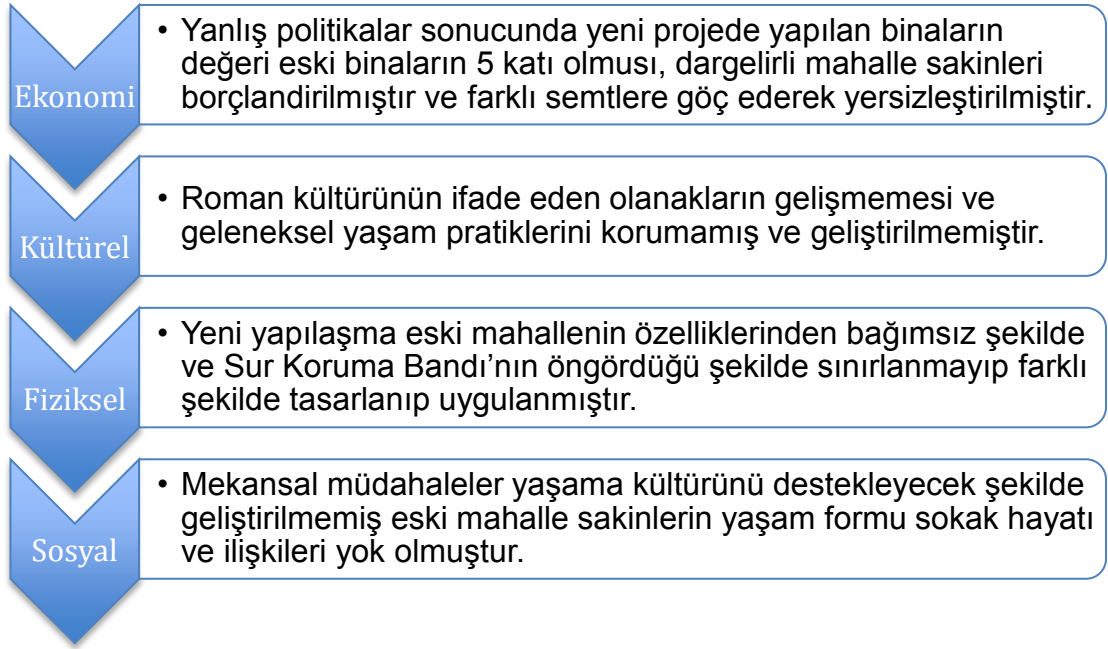
Fiziksel bakımından mahallenin eski ve yeni mimari yapısını karşılaştırma sonucunda yeni yapılan yenileme projesi, eski tarihi değerleri ve kültürel varlıklarına saygı duymadan inşa edilmiştir. Yenileme alanında ki Tüm eski doku yıkılarak dümdüz edilen alanda inşa edilen doku, sokak ve konutlar tarihi Sulukule evlerine pek benzememiştir. Yenileme projesinin ardından eski halinden eser kalmayan Sulukule çevresinden kopuk bir kapalı site halinde bir alan gibi görünmektedir. Yapı özellikleri bakımından, tasarımı, yapım tekniği ve formu eski mahalle ile tamamen bağımsız olarak yapılmıştır. Sulukule eski kendine ait dokuyla, insanlarıyla, sokaklarıyla ve yüzlerce yıllık

yaşanmışlığıyla yok edilip yerine farklı ruhsuzve değişik site tarzı yüksek binalar yapılmıştır. Eski tarihi kara surların bitişiğinde eski doku ve siluet tamamen yok edilmiş yerine katlı vilalar tarsi binalar yapılmıştır, oysaki bu tür bölgelerde yapılaşmayı Sur Koruma Bandı'nın öngördüğü şekilde sınırlandırması ve Surlarla binaların iyi bir uyum sağlanacağı şekilde tasarlanıp uygulanması, yerine İstanbul'un herhangi semtinde yapılabilecek farksız bir proje yapılmıştır. Ayrıca Sulukule kentsel dönüşüm projesinde tarihi değerleri korumak konusunda eski binaların yapı özelliklerinin korunması gerekçesiyle hımiş tekniğinin yeniden canlandırılması lazımdı; mahallenin eski mimari yapım tekniği hımiş olduğu için bu teknikte malzemelerin ucuz elde edilişi, işlenmesindeki kolaylık, düzgün şekilli ve rutubete karşı iyi bir engelleyici olması özellikleriyle mahalle sakinlerin dar geliri olmalarına rağmen ekonomi bakımından iyi bir çözüm olup Türkiye ve İstanbul'un eski mimari yapım özelliklerindeki korumak soz konusu olabilirdi.

Dolayısıyla leke gibi etrafındaki alanlardan bağımsız bir projenin yapının ardından yaşam formu, komşuluk ilişkileri, özel ekonomileri ve yaşantıları imha edilip mahalledeki yaşayan halk zarar görmüştür

Sulukule yenileme projesinde Romanlar ve eski mahalle sakinlerinin tekrar mahalleye döndürülmesi gerekçesiyle, daha iyi koşullarda yaşayacaklarını, ekonomi bakımından iş olanaklarını sağlamak, ve eski tarihini, mimari değerlerini koruyacak şekilde, sanat, eğlence, dans kültürlerini ve toplumsallıklarını sürdürecektir ve müahafaza edecek şekilde tasarlanıp uygulanması hedeflenmekte olmalıdır.

Sulukule yenileme projesinden ortaya çıkan kayıplar;

Sulukule yenileme projesin inceledikten sonra araştırmanın sonunda, genel olarak kentsel dönüşüm uygulamalarında ön görülmesi gerekmekte olan kriterler belirlenmiştir; Tarihi bölgelerde herhangi bir müdahaleye başlamadan önce bölge ile ilgili bazı çalışmalar gerekmektedir, Dolayısıyla tarihi alanların korunması tutarlı sosyal ve ekonomik gelişme politikalarının ve her düzeydeki şehir ve bölge planlamanın ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Bu tür bölgelerde Kentsel dönüşüm ile ilgili meslek sahipleri için uzmanlık eğitimi sunulmalıdır. Kent dokularında her hangi bir müdahaleye başlamadan bölgenin zaman içerisinde yapılan değişikliklerini, içinde yaşayan insanlarını, mesleklerini, isteklerini, yol, ada, parsel ve sokaklarını, binaların işlevlerini, ölçek ve boyutunu ve diğer alanlarla ilişkisini, tarihi dokusunu, yapım tekniğini, binalarda kullanılan malzemelerini, iç ve dışının görünümünü ve silüetlerinde kullanılan renklerini, bölgenin mimari özellikleri ve kimliğini, tarihi dokuyu, kültürünü, varlıklarını, konut tipolojisi özelliklerini tanımak, belirtmek, saptamak ve korumak gerekiyor.

Ayrıca tarihi alanların dönüşüm çalışmaları öncesinde değerlerin korunması için yapılacak planlama disiplinlerarası araştırmalar yürütülmeli ve Koruma planları mimarlık, şehir planlama, arkeoloji, sosyoloji, tarih,

tekniklerler ve ekonomi bileşenlerini gözetmelidir. Yapılan dönüşüm bölgede yaşıyan mahalle sakinlerini ilgilendirdiği için halkın isteyi planlama, tasarım ve uygulama sırasında karşılanması hakkı tanımlanmalıdır. Kentsel dönüşüm projesinde değerlerin Korunmasını doğrultusunda yararlanılacak yönetsel, yasal ve parasal araçlar da net bir şekilde belirtilmeli ve ekonomik bakımından mahalle sakinlerinin maddi durumlarına göre ödenebilir konut projeleri tasarlanmalıdır. ayrıca mahalle sakinlerine parasal açıklamalar şeffaf ve hesap verilebilecek bir şekilde olması önemlidir. Bu tür bölgelerin geleceği için dar gelirli insanların hayat yaşamlarının iyileştirmesine ve suç oranının azaltmasına uygun kriterlerin göz önüne alınmalıdır.

Tarihi bölgelerinde herhangi bir müdahaleden önce tek tek binalara bir kimlik oluşturmak ve onların durumuna göre sınıflandırmak önemlidir; Böylece kesinlikle korunacağı, hangilerinin belirli koşullarda korunacağı ve hangilerinin olağanüstü koşullarda feda edilebileceği ve yerine uyumlu bir şekilde bina inşa edileceği etiketlenmelidir. Yapılan işlemlerin yetkili kurum tarafından denetlenmeli ve Arkeolojik, kültürel ve tarihsel değerleri korunmalı ve tarihi kentsel alanın karakteriyle uyumlu olmalıdır. Tarihi alanın arkeolojik araştırmalarla göre geçmişi ve tarihi ilgili bilgiler elde edilip, kalıntılar uygun şekilde korunmalıdır. Yeni yapılan projede mevcut mekansal oluşuma saygı göstermeli, ölçek ve parsel boyutu, adalara, eski ve bölgenin çevresindeki diğer binalarla uyum sağlaması dikkate alınmalı hatta yeni proje ile bütün şehir arasında uyumlu bir ilişkinin sağlanması hedeflemelidir. Proje kapsamında tasarlanan konutlar nüfus ve konut yoğunluğu açısından uyumlu olması gerekmektedir.

Tarihi bölgede yapılan kentsel dönüşüm projesinde, yeni yapılan sokaklar ve caddeler, trafik denetlenmeli, tabelalar, park alanları, otopark alanları ve alt yapı uygulamaları tarihi dokuyu zedelemeyecek şekilde tasarlanıp uygulamalıdır. Tarihi bölgelerin yenilenmesinde Konutların dışında Sağlık, eğitim, kültür merkezleri ve kentsel hizmetlerden faydalanma olanakları arttırılmalıdır. Ayrıca park, yeşil alan, rekreasyon alanlar, oyun

alanı, ve taşlıklar gibi ortak kullanım alanları ile birlikte mahalle halkının yaşam koşullarını iyileştirecek olan konaklama, tristlik, ticaret ve eğence merkezleri tesislerine de Yenileme alanların planlama va tasarımında yer verilmelidir.

Sulukule gibi mahallelerin yenilemesinde dar gelirli halk için farklı tip konutlar planlanması gerekmektedir, dar gelir grubuna yönelik uygun ödeme koşulları oluşturulmalıdır, Mevcut kamusal açık ve yeşil alanlarını korumak. Yapılaşma mevcut parsellerin üzerinden ilerlemesi ve morfolojiye bağlı kalınmışı önemlidir. Dolayısıyla dönüşüm yarılacak mahallelerde müdahaleler, sadece bir sokak, parsel ve ya mahalle ölçeğinde ve etrafındaki alanlarla kopuk değil, bir planlama üzerinden bölgenin temel ihtiyaçlarını karşılayıp alt yapısı sağlam ve değerlerini koruyup, uygulanmalıdır.

KAYNAKLAR

Abdullah, A, "Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi", 2011.

Bayraktar, E, "Gecekondu ve kentsel yenileme", Editör: Nesrin Turhan, Ekonomik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2006, 110-111, 235-236.

Bilge IŞIK, "Seismic Rehabilitation Study in Turkey for Existing Earthen construction" Sunum, Getty Conservation Institute, USA, 2006.

DEMİRSOY M. S, "Kentsel Dönüşümün Projelerinin Kent Kimliği zerindeki Etkisi (Lübnan – Beyrut - Solidere Kentsel Dönüşüm Projesi rnek Alan İncelemesi)", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.

Eke, F, Uğurlar, A, "Kentsel dönüşüm: baŐarı mı? Hata mı?", Değişen-

Dönüşen Kent ve Bölge, TMMOB, Ankara, 1, 38, 2005.

ERDEN Y. D, "Kentsel Yenileşmede Bir Araç Olarak Dönüşüm Projeleri",Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 2003.

ERTÜRK H, "Kent Ekonomisi", Ekin Kitabevi, Bursa, 1997.

Fatih Belediye arşiv

Fatih Belediye İmar proje müdürlüğü

Gönen, M, "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kentsel kamusal mekândaki dönüşüm ve Bayezid Meydanı örneği", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Ankara,2002, 49.

Gürler, E, "Kentsel Yeniden Üretim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Çalışma: İstanbul Örneği, Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul, 2003.

GENÇ, "Kent Yenileme ve Yerel Yönetimler:Kamu Yönetimi Perspektifi",Yerel ve Kentsel Politikalar, Çizgi Kitabevi, Konya, 2003.

Güzel Sanatlar Fakültesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

HABİTAT İNSAN YERLEŞİMLERİ, ÇEVRE, EĞİTİM VE SAĞLIK DERNEĞİ

İslam, T, "Galata'da soylulaştırma: soylulaştırıcıların demografik ve kültürel özellikleri üzerine bir çalışma", Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 159-170, 2003.

Kak, A, Sushil, "Sustainable Competitive Advantage with Core Competence: A Review", Global Journal of Flexible Systems Management, 2002, 3 (4): 23-38.

KARAASLAN Ş, "Gecekonuda Dönüşüm", Şehircilik Çalışmaları, Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü 20. Yıl Anısı, Editör: Çalgüner T., Nobel Dağıtım, Ankara, 2005.

KELEŞ R, "Kentleşme Ve Konut Politikası", Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları,1984.

Kocabaş, A, "Kentsel dönüşüm (yenileş(tir)me): İngiltere deneyimi ve Türkiye'deki beklentiler", Literatür Yayınları, İstanbul, 2-14, 2006.

KELEŞ R. "Kentleşme Politikası", İmge Kitabevi, Ankara, 1993.

KOCAMEMİ G. N, "Kentsel Dönüşüm Süreci Kızılcılaşma Örneği", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.

Müge Akar,Z, "Kentsel dönüşüm üzerine Batı'daki kavramlar, tanımlar,süreçler ve Türkiye"Planlama, 2006, 2 34-35.

MUTLU S, "Türkiye'de Yaşanan Gecekonulaşma Süreci ve Çözüm Arayışları: Ankara Örneği", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Murcia de López, E, Castillo, L, "El Salvador: a case of urban renovation and rehabilitation of mesones", Sage Publications, El Salvador, 9, 161, 1997.

ÖNER Ş, "Kentsel Yenileme Kapsamında Kentsel Dönüşüm Projelerinin İstanbul Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Projesi Örneğinde İrdelenmesi", Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.

ÖZDEN P. P, "Kentsel Yenileme", İmge Yayınevi, İstanbul, 2008.

ÖZTAŞ N, "Türkiye'de Kentsel Dönüşüm ve Haliç Örnekleme", Mimar

Sinan, 2005.

ÖZGE Y, "KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN FİZİKSEL VE SOSYAL MEKANA ETKİSİ: KUZEY ANKARA GİRİŞİ KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİ" Gazi üniversitesi fen bilimleri enstitüsünde yapılan yüksek lisans tezi, 2007.

Özyaba, M. Kentsel Alanların Planlaması ve Tasarım, Akademi Kitapevi yayınevi, Trabzon, 2004.

Pasic, A. Colloquium of Urban Conservation and Renewal Implementations, Methods, Policies, Techniques and tools of Urban Conservation Planning, İstanbul, 1994.

Polat, S. Dostoğlu, S, "Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine Bursa'da Kükürtlü Ve Mudanya Örnekleri" Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, Bursa, 2007.

POLAT S, "Kentsel Dönüşüm: Tanımlar Nedenler, Uygulamalar", Bursa Defteri, Bursa'da Kentsel Dönüşüm, Sayı: 31-32, Mayıs, 2008.

Sekmen, S, "Kentsel Dönüşüm Üzerine Bir Model Önerisi: İzmir - Ferahlı Mahallesi Örneği" Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2007.

SULUKULE PLATFORMU

Şişman A, Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, TMMOB Samsun Kent Sempozyumu, 27-29 Kasım, Samsun, Türkiye, 2008.

T.C Kültür Ve Turizm Bakanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı, 658 nolu ilke kararları, 1999.

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA YÜKSEK KURULU, 658 nolu ilke kararları, 1999.

TUROC I, "Urban Regeneration What Can Be Done And What Should Be Avoidant", Uluslararası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildirisi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2004.

UÇAN, Ç, "MEKANIN DÖZDÜŞÜMÜNDE 'TOPLUMSAL CİNSİYET': SULUKULE MAHALLESİ VE ROMANLAR" İÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No:44. Mart 2011. Ss.83-106, 2011.

UNESCO World Heritage Center, Management and Monitoring Challenges,

UNESCO Türkiye, Türkiyenin Dünya Miras Alanları, Koruma Yönetimde Güncel Durumu, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Somut Kültürel Miras İhtisas Komitesi, Ankara, 2009.

World Heritage reports 12: The State of World Heritage in the Asia-pacific Region, Department of Environmental Services, Whc.unesco.org/opgutoc.htm, (15.03.07), 2003.

Yasin, M. "Kentsel dönüşüm uygulamalarını hukuki boyutu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 60: 105, 2005.

Yıldırım, E, "Güncel bir kent sorunu: kentsel dönüşüm", Planlama Dergisi 2006/1, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Kozan Ofset, Ankara,2006, 35: 7- 24.

31 mayıs Perşembe, Resmi Gazete, sayı: 28309

İnternet Kaynakları

[1] www.sulukuleatolyesi.blogspot.com

[2] www.cingeneyiz.org

[3] www.sulukulegunlugu.blogspot.com

[4] www.milliyet.com.tr

- [5] www.radikal.com.tr
- [6] www.akistanbul.com
- [7] www.ntvmsnbc.com
- [8] www.msnbcntv.com
- [9] www.bianet.org/
- [10] www.haberaktuel.com
- [11] www.sabah.com.tr
- [12] www.hurriyet.com.tr/gundem/11232807.asp
- [13] www.aksam.mediator.com/2009/03/19/haber/guncel/1811/index.html
- [14] www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=926779&Date=18.03.2009&CategoryID=77
- [15] www.istanbulburda.com/Rak-rak-raki,-yaktin-bizi-TOKI-16076
- [16] www.yapi.com.tr/Haberler/avrupa-konseyi-romanlar-marjinallestiriliyor_72911.html
- [17] www.wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1511197&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679
- [18] www.mimarizm.com/Diger/YaziciyaGonder.aspx?Type=Haber&ID=49767
- [19] www.habervesaire.com/haber/1712/
- [20] www.kesfetmekicinbak.com/arkeoloji/09345/
- [21] www.kesfetmekicinbak.com/arkeoloji/09349/
- [22] www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalHaberDetay&ArticleID=996679&CategoryID=97
- [23] www.w9.gazetevatan.com/haberdetay.asp?detay=3-kopru-ve-sulukuledeki-zihniyet&tarih=16.05.2010&Newsid=305808&Categoryid=4&wid=121
- [24] www.hurriyet.com.tr/yazarlar/14756556.asp

[25] www.cnnturk.com/2010/turkiye/06/14/sulukulede.arkeologlari.kizdiran.tahribat/580069.0/index.html

[26] www.habervesaire.com/haber/1878/http://

[27] www.evrensel.net/haber.php?haber_id=71003
<http://sulukulegunlugu.blogspot.com/2010/06/kultur-bakanlgndan-sulukuleye-is.html>

[28] www.mimarist.org, 2008

[29] Wikipedia

[30] www.kentli.org.2008

[31] www.arkitera.com/haber/index/detay/sulukule-den-cikarilacak-dersler/18418

[32] www.italyheaven.co.uk

[33] www.stadtatlas-muenchen.de

[34] www.commonswikimedia.org

[35] www.memsa.com.tr

[36] www.forumcad.com

[37] www.karabukrehberi.net

[38] www.icomos.org.tr

[39] www.arkitera.com/haber/index/detay/sulukule-den-cikarilacak-dersler/18418

[40] www.toki.gov.tr

[41] www.kenstseldönüşüm.info

[42] www.haber.sol.org.tr

Ekler:

Ek1: Sulukule kentsel dönüşüm projesinin zaman içerisinde değişimleri: m

Fatih Belediye'since 18.04.2007 tarihinde yıkım için yapılan ihaleyi Çalık Grubunun bünyesinde olan Gap İnşaat kazandı. Mart 2007'de bölgede ufak çapta da olsa yıkımlar başladı ve gazetelerde bölge halkından hiç tepki gelmediği yazılmaktaydı. Tam bu noktada tapusu belediyede olmayan bir ev içinde elektrik ve suyu kesilmeden, eşyaları ile yıkıldı. Ardından belediye yetkilileri arandığında yanlışlıkla olduğu söylendi ve özür dilendi.

Tartışmalara neden olan Sulukule'de, ihaleyi kazanan Özkar Group inşaata başladı, Sulukule projesinin inşaat ihalesini alan Özkar İnşaat'ın Yönetim Kurulu Üyesi Burak Özcan da, "Arazi üzerinde şantiye kurma çalışmalarına başladı (Abdullah, 2011).

Sulukule kentsel dönüşüm proje süreci Eylül 2002, 9 Aralık 2010 tarihleri arasında yapılan müdahaleler:

Eylül 2002: Sulukule, İBB'nin 2002-2003 "Kentsel Tasarım Programı"na dahil edildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

16 Haziran 2005: Sulukule'yi yakinen ilgilendiren 5366 no.lu "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" kabul edildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Kasım 2005: Sulukule, bu kanun kapsamında (5366 no.lu) Yenileme Alanı olarak ilan edildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

3 Nisan 2006: Sulukule Yenileme Alanı, Bakanlar Kurulunca kabul edildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Haziran 2006: Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme ve Dayanışma Derneği kuruldu (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

13 Temmuz 2006: İBB, Fatih Belediyesi ve TOKİ arasında Sulukule Yenileme Projesi kapsamında protokol imzalandı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Temmuz-Ağustos 2006: Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme ve Dayanışma Derneği, İnsan Yerleşimleri Derneği, Mimarlar Odası, Bilgi Üniversitesi birliğiyle direniş ve tartışmalar oluşturuldu (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

19 Ekim 2006: Fatih Belediyesi'ne Sulukule'deki 12 adet adanın acil kamulaştırma yetkisi verildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

13 Aralık 2006: Sulukule için acele kamulaştırma kararı çıktı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

12 Şubat 2007: Acele kamulaştırma kararına Sulukuleliler ve Mimarlar Odası tarafından dava açıldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

22 Şubat 2007: Fatih Belediyesi yıkımlar sırasında bir evi yanlışlıkla yıktı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

26 Şubat 2007: İHD (İnsan Hakları Derneği), Fatih Belediye Başkanı'na mektup göndererek yıkılan evde yaşayan ailenin mağduriyetinin giderilmesini istedi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

24 Mart - 11 Mayıs 2007: Yıkımlara 40 gün kaldığı söylentisi üzerine "40 Gün 40 Gece" şenliği düzenlendi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

17 Mayıs 2007: Sulukule Projesi 2010 Ajansı'na taşındı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

20 Eylül 2007: Mahallede yaşanan yıkımların ardından "Sulukule Yok Olmasın" imza kampanyası düzenlendi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

5 Ekim 2007: STK'lar Koruma Kurulu'nu ziyaret ederek bölgedeki mağduriyete dair bir sunum gerçekleştirdi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

1 Kasım 2007: STK'ların daveti üzerine Koruma Kurulu ve Belediye bölgeyi ziyaret etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

2 Kasım 2007: Sulukule Yenileme Projesi, Koruma Kurulu'nca onaylandı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

5 Kasım 2007: ÖDP ve CHP milletvekilleri bölgeyi ziyaret etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

8 Kasım 2007: Kentsel Yenileme Projesi Avrupa Parlamentosu'nda konuşuldu (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

14 Kasım 2007: Sulukule Projesi TBMM gündemine alındı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

22 Kasım 2007: Gazete haberlerinde, Sulukule Projesi kapsamında TOKİ tarafından yapılan evlerin Fatih Belediyesi "çevresince" alındığı haberleri çıktı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Kasım 2007: Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nda Sulukule ile ilgili bölümler yayımlandı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Aralık 2007: Fatih Belediyesi mahallede bir dernek kurdu (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

4 Aralık 2007: Proje kapsamında hak sahibi tespit edilenlerin yerleşeceği Taşoluk'taki evlerin kuraları çekildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

7 Aralık 2007: Sivil İnisiyatif Platformu Toplantısı gerçekleştirildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

31 Aralık 2007: Projenin iptali için Romanlar ve Roman Hakları Savunucuları tarafından dava açıldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

2 Ocak 2008: Romanlara İnsan Hakları Komisyonu'nda da Ayrımcılık ve Aşağılama Meclis'in İnsan Hakları Komisyonu'nda yapılan oturumda Romanların şikayetlerinden çok, Romanlardan şikayet vardı. Kültürsüz, içkici, uyuşturucu ve kadın taciri ilan edilen Romanlar, Komisyon'dan hayal kırıklığı içinde ayrıldı (www.cingeneyiz.org).

10 Ocak 2008: Sulukule'deki kentsel yenileme projesiyle ilgili bir meclis soru önergesini yanıtlayan Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, mahallenin, Osmanlı mimarisıyla yeniden şekilleneceğini ve bu yapı tiplerinin üniversite öğretim üyesi olan proje tasarımcıları tarafından belirlendiğini açıkladı(www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

19 Ocak 2008: UNESCO basın toplantısı: Aralarında mimar, sanat tarihçisi ve UNESCO İzleme Komitesi üyelerinin de bulunduğu Sulukule

Platformu üyeleri Süleymaniye, Sulukule ve Four Seasons Oteli'nin ek inşaatı gibi projelerin İstanbul'u UNESCO Dünya Mirası listesinden çıkarabileceğini belirtti (www.milliyet.com.tr).

17 Ocak 2008: TBMM İnsan Hakları Komisyonu "Sulukule Kentsel Dönüşüm Alanı" dosyasını kapattı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

29 Ocak 2008: Üniversiteler Arası Çalışma Kurulu, kentsel dönüşüme karşı duydukları kaygıdan ötürü imza kampanyası başlattı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

21 Şubat 2008: Fatih Belediyesi, 2 adet tescilli sivil mimari örneğini yıktı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

24 Şubat 2008: ICOMOS Eski Başkanı Cevat Erder, Sulukule'yi ziyaret etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

26 Şubat 2008: Urban Land Institute (ULI)'te "başarılı kentsel dönüşüm uygulamaları" başlıklı toplantıya katılan Fatih Belediye Başkanı'na karşılık Sulukule Platformu aynı projenin başarısız sonuçlarını yaşayanlar olarak bir manifesto yazdı (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

7 Mart 2008: Sulukule'de yıkılacak evler belediye tarafından kırmızı çarpırlarla işaretleniyor (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

14 Mart 2008: Sulukule'deki tescilli tarihi binaların da 'yanlışlıkla' yıkıldığı iddia edildi. Fatih Belediyesi iddiaları yalanladı. Sulukule Platformu ise 'Kayıtlar dosyalarda' diyor (www.radikal.com.tr).

14 Mart 2008: Sulukule Yenileme Projesi kapsamında Fatih Belediyesi tarafından Neslişah ve Hatice Sultan Mahallelerinde sahipleri ile anlaşma yapılan gecekonduların yıkımına devam edildi. Polis desteğinde sabah saatlerinde mahalleye gelen yıkım ekipleri önceden sahipleri ile anlaşılan ve kırmızı boya ile işaretlenen evleri yıkmaya başladı, müdahale biçiminde evlerden 7 tanesi yıkıldı (www.akistanbul.com).

19 Mart 2008: Taşoluk kapı numaralarının kurası çekildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

20 Mart 2008: Sulukule Platformu, Başbakan'ın sözlerine karşılık bir açıklama yazıyor: "Sulukule'yi ucube halinden kurtaracağız" diyen Başbakan'a, Sulukule Platformu şöyle seslendi: Ne bu insanlar ucube doğdu,

ne bu mahalle ucube olarak tasarlandı. Ucube, yönetimlerin ayıbı (www.ntvmsnbc.com).

26 Mart 2008: Koruma Kurulu'nca 85 öneri tescilli yapıdan 25 tanesinin tescillendiği açıklandı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Mart 2008: OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development/İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı) raporunda Sulukule'ye ayrıntılı olarak yer verildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

5 Nisan 2008: ABD Hükümeti kuruluşlarından biri olan Helsinki Komisyonu'nun eş başkanları Demokrat Parti Milletvekili Alcee Hastings ve Senatör Ben Cardin, Başbakan Erdoğan'a bir mektup göndererek, Sulukule'nin yıkılmamasını istediler (www.ntvmsnbc.com).

7 Nisan 2008: Fatih Belediyesi ekipleri 12 evin daha yıkımını gerçekleştirdi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

8 Nisan 2008: Bugün Dünya Roman Günü. Romanların, havaların ısınmasıyla mağaralardan çıkışını simgeliyor. Sulukuleliler bu güne, sabahın erken saatlerinde yıkım sesleriyle uyandılar ve 7 binanın daha yıkımı gerçekleştirildi (www.ntvmsnbc.com).

15 Nisan 2008: Ünlü yönetmen Tony Gatlif Sulukule'de (www.radikal.com.tr).

20 Nisan 2008: İstanbul Animasyon Film Festivali Sulukule'de (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

24 Nisan 2008: Başbakanlıkça İnsan Hakları Komisyonu'na (İHK) bilgi talep eden bir yazı gönderildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

4 Mayıs 2008: Sulukule Hıdrellez Şenlikleri yağmur sebebiyle kutlamalar yarım kalıyor. Sezen Aksu Sulukule'ye geliyor (www.msnbcntv.com).

4 Mayıs 2008: Kentsel dönüşüm projesini savunan bir yazı yayınlanıyor (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

6 Mayıs 2008: Avrupa Parlamentosu'ndan 3 üye Başbakan'a Sulukule ile ilgili mektup gönderdi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

11 Mayıs 2008: UNESCO'dan bir heyet Sulukule'yi ziyaret etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

12 Mayıs 2008: UNESCO Heyeti Başkanı açıklama yaptı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

14 Mayıs 2008: Ekranlarda roman fırtınası. Show TV'de "İlle de Roman Olsun" ve Star TV'de "Romanstar" yarışmaları başlayacak (www.cingeneyiz.org).
(www.radikal.com.tr)

15 Mayıs 2008: UNESCO Heyeti Başkanı sözlerinin yanlış anlaşıldığına dair bir açıklama daha yaptı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

16 Mayıs 2008: Sulukule platformu cevaben bir yazı yazıyor (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

19 Mayıs 2008: Başbakanlık İnsan Hakları Komisyonu Sulukule'nin durumunu araştırdı (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

20 Mayıs 2008: Türkan Saylan ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği temsilcileri Sulukule'ye geldi (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

27 Mayıs 2008: UNESCO heyetinin ziyaretinin ardından, Sulukule'de kiracılara taşınmaları için sözleşme imzalandığı ortaya çıktı. Avukat Hilal Küey, kiracıları inşaatı bile bitmeyen konutlara taşınmaya zorlayan sözleşmenin, hukuken geçersiz olduğunu söyledi (www.ntvmsnbc.com).

28 Mayıs 2008: Başbakanlık'ın, İstanbul Valiliği'ni, Sulukule'de insan hakkı ihlali olup olmadığını araştırmakla görevlendirmesinden 1 ay sonra kurulan komisyon (valilik insan hakları komisyonu), çalışmalarına dün başladı. İstanbul Tabip Odası Genel Sekreteri Dr. Hüseyin Demirdizen, CHP İstanbul İl Başkan Yardımcısı Benan Baykal, Umut Çocuklarını Koruma Derneği Başkanı Yusuf Ahmet Kulca, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Doç. Dr. Kadriye Bakıcı, Mimar Sinan Üniversitesi'nden Doç. Dr. Çağlayan Kovanlıkaya'dan oluşan komisyona bilgi veren Roman yurttaşlar, burada yaşamaktan vazgeçmeyeceklerini söyledi (Cumhuriyet Gazetesi).

29 Mayıs 2008: Sulukuleli'ler 32. günde kentsel dönüşümü tartıştı.

3 Haziran 2008: Çiçekçiler hukukçulardan destek bekliyor. Çiçek büfeleri projesi çiçekçileri olumsuz etkiliyor (www.cingeneyiz.org)

18 Haziran 2008: Sulukule futbol turnuvası: Fatih Belediyesinin kentsel yenilenme projesiyle sadece evlerin değil sosyal ilişkilerin de yok olduğu Sulukule'de yapılan futbol turnuvasında amaç dayanışmak. Başbüyüklerle Sulukulelilerin karşılaştığı turnuvada üniversite öğrencileri de vardır (www.bianet.org/).

19 Haziran 2008: Sulukule'de Komisyon Uyarısına Rağmen Yine Yıkım Vardı (www.bianet.org/).

25 Haziran 2008: Sulukule'deki manzara, Başbakanlık'tan gelen yazı üzerine İstanbul Valiliği İnsan Hakları Kurulu Başkanlığı'nın Sulukule'nin bir süredir yıkım yapılan mahallelerindeki yaşam koşullarını inceleyerek hazırladığı 25 Haziran 2008 tarihli raporunda da açıkça görülüyor. Rapor, Sulukule'nin bugüne kadar belediyenin sorumlu olduğu birçok temel altyapı ve sosyal hizmetlerinden mahrum olduğunu belirtirken, gereken acil önlemler şöyle sıralandı:

- Bölge insanına acil temiz içme ve kullanma suyu ve yiyecek yardımı,
- Kanalizasyon, elektrik ve su hizmetleri,
- Salgın hastalıklardan korunma için acil ilaçlama,
- Prefabrik sağlık ocağı, - Çocuklara oyun parkı, eğitim ve sosyal olanaklar,
- Tarihi altyapı özelliklerinin korunması,
- 1000 yıllık tarihsel dokunun ve 'Roman' halkının korunması.

Başbakanlığın yazısında, 759 hak sahibi ve hissedarla 303 kiracı olmak üzere toplam 3 bin 500 kişinin ikamet ettiği mahallelerde halkın yer değiştirme nedeniyle çok ağır sosyal ve ekonomik koşullarla karşı karşıya kaldığı belirtilmişti.

27 Haziran 2008: Gogol Bordello Sulukule'de. Dünyaca ünlü müzik grubu "Gogol Bordello", kentsel dönüşüm projesi kapsamında yıkım çalışmaları devam eden Sulukule'de konser verdi. Grup üyeleri, Sulukule'nin korunması gerektiğini söyledi (www.ntvmsnbc.com).

8 Temmuz 2008: İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş, UNESCO'nun önerileri doğrultusunda Sulukule'de yapılacak yapıları tekrar gözden geçireceklerini belirterek, "TOKİ'nin yapmakta olduğu çalışmayı Fatih

Belediyesi ile tekrar inceleyip daha iyi hangi noktaya geliriz, ona bakacağız” dedi (www.haberaktuel.com).

17 Temmuz 2008: Belediye'nin kendisiyle anlaşmayı reddeden mülk sahiplerine, uzlaşmak için son 15 gün kaldığını belirten tebligatlarının gelmeye başladığı günlerde, mahallenin başka ziyaretçileri de oldu. Elllerinde metreler, kimi binaların cephe boyunu ölçüyorlardı. “Bu da nesi?” demeye kalmadan, mahkeme tarafından görevlendirilmiş değer tespit komisyonu olduklarını öğrenildi. Anlaşıldı ki, Sulukule'nin direnen son mülk sahiplerine yakında mahkemeden kamulaştırma tebligatları da gelecektir (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

17 Temmuz 2008: Hak sahibi olmayan kiracı aileler dilekçe verdi: Ev edinme hakkı sahibi olmak isteyen 200 aileden 70 tanesinin dilekçeleri belediye'ye sunuldu. 70 dilekçe sahibi yanlarında eşleri, çocukları, kayınvalideleri, gelinleri, anneleri, babaları olmak üzere belediye meclis odasına kabul edildiler. Basın ve Sulukule Platformu gönüllülerinin eşliğinde dilekçelerini belediye yetkililerine sundular ve sorularını sordular (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

22 Temmuz 2008: Sulukule'deki Roman topluluğunun mücadelesi The Guardian'da (www.sabah.com.tr).

22-23 Temmuz 2008: Sulukule'de salgın riski var (Hürriyet.com.tr).

Herkese Sağlık Güvenli Gelecek Platformu (HSGGP) Kentsel Yenileme Projesi kapsamında Sulukule Mahallesi'nde yapılan yıkım ve boşaltmaların usulsüzlüğüne dikkat çekmek amacıyla oluşturdukları raporu açıkladı (www.bianet.org/).

31 Temmuz 2008: Sulukule Çocuk Atölyesi açıldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

9 Ağustos 2008: Sulukuleli çocuklar “Romeo ve Juliet”i oynadı (sulukulegunlugu.blogspot.com).

14 Ağustos 2008: Sosyal ve Kültürel Yaşamı Destekleme Derneği Sulukule'de çocuklarla çalışmaya başladı (www.sulukulegunlugu.blogspot.com).

28 Ağustos 2008: Sulukule'de yıkımlar gerçekleşti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Ağustos 2008: Fatih Belediyesi'nin üstlenmiş olduğu Sulukule Yenileme Projesi'nin yanlışlarına ve mevcut yıkımlara dur demek isteyen ve bu nedenle STOP (Sınır Tanımayan Otonom Plancılar) adını alan bir grup gönüllü, alternatif proje çalışmalarına başladı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

17 Eylül 2008: Sulukuleliler taşınmaya başladı. Fatih'te "Sulukule" olarak bilinen Neslişah Sultan Mahallesi'nde oturan vatandaşlar, yürütülen yenileme projesi kapsamında Gaziosmanpaşa Taşoluk'ta TOKİ tarafından inşa edilen yeni evlerine taşınmaya başladı. Neslişah ve Hatice Sultan Mahallesi'ndeki evlerde kira ile oturan vatandaşlar, eşyalarını Fatih Belediyesi'nin sağladığı nakliye araçlarıyla Taşoluk'taki yeni evlerine götürdü. Sulukule'de ev kiralari 100 TL iken Taşoluk'taki evlerin kirası için 228 TL taksit ödeyecek Romanlar biraz memnun biraz endişeliler. Taşoluk İstanbul'a 40km uzaklıkta bir yerleşim yeri olduğu için iş imkanı zor. Ayrıca ulaşım da zor ve Romanlar için ayrı bir gidere sebep olacak. Hastane, iş, çarşı gibi temel yerlere yürüyerek gittiğini söyleyen çoğu Roman çaresizlikten Taşoluk'a gittiklerini ifade ettiler (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Kentsel yenileme çalışmaları sonucunda büyük ölçüde yıkılan ve tüm dünyada büyük yankı uyandıran Sulukule'de mevcut planlamaya karşı hazırladığı alternatif projelerle dikkat çeken Sınır Tanımayan Otonom Plancılar (STOP) adlı kuruluşun geçtiğimiz haftalarda Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ile yaptığı görüşme Sulukule'yle yakından ilgilenen sivil toplum örgütleri ve mahalledeki hak sahipleri arasında heyecan yarattı. Taşoluk'taki toplu konutlara yerleştirilen Sulukuleli Romanların yeniden mahalleye dönüşünü öngören ve Roman kültürünün korunmasını amaçlayan sivil toplum örgütleri daha önce de Fatih Belediyesi ile görüşmüş ancak iki proje arasında bir mutabakat sağlanamamıştı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

STOP yaptığı açıklamada Ankara'da TOKİ Başkanı Erdoğan Bayraktar ve ilgili daire başkanları ile yapılan görüşmede TOKİ'ye mevcut proje yerine

gönüllü uzmanlar ve danışmanlar tarafından sivil toplumun katılımıyla yeni bir proje yapılabileceğini belirttiklerini duyurdu (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

25 Kasım 2008: Niyazi Mısri Sokak'ta, içinde tescil yapılması için öneri verilen binaların da bulunduğu bir çok bina yıkıldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

29 Kasım 2008: Hak sahibi sayılmayan aileler ile toplantı gerçekleştirildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

15 -19Aralık 2008: Yıkımlara devam edildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

26 Aralık 2008: Koruma Kurulu'nun yazısına rağmen yıkımlar devam etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Aralık 2008: Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nda devam eden süreç bir kez daha yer aldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

9 Ocak 2009: Sulukule Çocuk Atölyesi'nin bulunduğu sokakta yıkımlar gerçekleştirildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

23 Ocak 2009: Çocukların direnişi ile Çocuk Atölyesi'nin yıkımı engellendi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

27 Ocak 2009: Tüm engellemelere rağmen Sulukule Çocuk Atölyesi belediye görevlilerince yıkıldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

29 Ocak 2009: Sulukule Çocuk Atölyesi mahallede boşaltılmış diğer evlerde devam ettirilmeye başlandı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

11 Şubat 2009: CHP Fatih Belediye Başkan Adayı Can Özyedierler, Sulukule'yi ziyaret etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

20 Şubat 2009: Fatih Belediyesi Küçük Çeşme Sokak'ta 4. kez yıkım gerçekleştirdi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

04 Mart 2009: Fatih Belediyesi'ne açılan davanın duruşması gerçekleştirildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

19 Mart 2009: "İşte Sulukule'nin rantsal dönüşümü." adlı yazısında Ali Dağlar şu konuları ele aldı: AKP'li Fatih Belediyesi'nin Sulukule'de kentsel dönüşüm çerçevesinde kamulaştırma ve yıkım kararı alınması sonrası, iki mahalledeki konutların yüzde 50'si el değiştirdi. Romanlar borçlandırılıp

TOKİ'nin yaptığı dairelere taşınırken, başkan danışmanı ve bazı aracılar, değerleri katlanacak daireleri, belediyenin gösterdiği emsal fiyatın biraz üzerinden, üçüncü kişiler adına toplamaya başladı

(www.hurriyet.com.tr/gundem/11232807.asp).

UNESCO'nun bölgeye heyet gönderip, "Proje bu şekliyle devam ederse, İstanbul, Dünya Kültür Mirası listesinden çıkarılabilir" açıklaması yaptığı Sulukule'de, başta hakkında dava açılan Deniz Feneri noteri İsmet Büyükkılıç olmak üzere bir milletvekilinin oğlu, AKP'li meclis üyeleri ve tarikat lideri Mahmut Hoca'nın konut aldığı ortaya çıktı. AKP'liler ve Mahmut Hoca'nın, proje dahilindeki konutları ilk sahiplerinin istimlak korkusuyla elden çıkardıkları dönemde, 2007 ve 2008 yıllarında satın alıp, belediye ile sözleşme imzaladıkları anlaşıldı. Sabık İstanbul 10. Noteri Büyükkılıç'ın da iki konutu, hakkında suçlamalar ayyuka çıktığı dönemde, Temmuz-Ağustos 2008 tarihlerinde satın aldığı, basına yansıyan mal beyanında bu konutların görünmediği ortaya çıktı (www.hurriyet.com.tr/gundem/11232807.asp).

Sulukule Kentsel Yenileme Projesi'ne göre geleneksel Türk mimarisine uygun, 45'i dükkan, 665 konut inşa edilecek. Sulukule olarak bilinen iki mahalledeki konutların yüzde 50'sinin, Fatih Belediye Başkan danışmanı olarak kentsel yenileme alanlarındaki istimlak çalışmalarını yürüten Mustafa Çiftçi ve bazı aracılardan devreye girmesiyle el değiştirdiği bildirildi. Belediyenin Sulukule'ye ilgisi, 2004 yerel seçimlerinin ardından başladı. Belediye görevlileri, Sulukule olarak bilinen Neslişah ve Hatice Sultan mahallelerinde kentsel dönüşüm çerçevesinde kamulaştırma ve yıkım yapılacağı bilgisini yayarak tespitler yapmaya başladı. Ardından Fatih Belediye Başkan danışmanı Mustafa Çiftçi ve bazı aracılardan devreye girerek, aralarında 300 yıllık Osmanlı tapularının sahiplerinin de bulunduğu Romanlardan ellerindeki gayrimenkulleri belediye ve üçüncü kişiler adına almaya başladı. Fatih Belediyesi mevcut evlerin metrekaresine 500 lira bedel biçip üstelik bu ödemeyi de 5 yıla yayınca, üçüncü kişiler verilen fiyatın biraz üstünde gayrimenkulleri toplamaya 3 yıl boyunca devam etti (www.aksam.medyator.com/2009/03/19/haber/guncel/1811/index.html).

Kirada oturan Romanlar Taşoluk'taki TOKİ konutlarına borçlandırılarak yerleştirildi, ardından Sulukule'de halen süren yıkımlar başladı. Neslişah ve Hatice Sultan Mahalleleri Kentsel Yenileme Projesi çerçevesinde TOKİ'nin 665 konut inşa edeceği açıklandı. Bu süreçte Roman vatandaşlardan ev ve arsa alanlar Sulukule 1. etapta yer alan 339 konut için sözleşmeler imzaladı. Sivil toplum örgütlerinin karşı çıktığı projeye ilgili Fatih Belediyesi'nde CHP grubu ve bazı AKP'li meclis üyeleri, "rantsal dönüşüm var" itirazında bulundu. Projenin iptali için İstanbul Mimarlar Odası, Şehir Plancılar Odası ve bir sivil toplum örgütü tarafından 4 ayrı dava açıldı (www.aksam.mediyator.com/2009/03/19/haber/guncel/1811/index.html).

AKP'li meclis üyeleri Sibel Musaoğlu, Cemal Merdan, Kadir Özdemir projeye ret oyu verince grup kararına aykırı davranmaktan disipline verilip uyarıldı. AKP' Fatih kurucu üyesi Recep Karaoğlu Sulukule 1. etapta açık adıyla konut alınca "etik değil" denilerek ihraç edilmek istendi, istifa etti. Karaoğlu istifa mektubunda, her vatandaş gibi mülk edinme hakkı bulunduğunu belirterek, istifa için baskı yapan AKP Fatih ilçe başkanı ile Sulukule projesinde yer aldığını öne sürdüğü partilileri de aynı şekilde istifaya çağırırdı (www.aksam.mediyator.com/2009/03/19/haber/guncel/1811/index.html).

AKP'den istifa eden Fatih Belediye meclis üyesi Yakup Karoğlu, meclis tutanaklarına da geçen konuşmasında Sulukule projesiyle ilgili şunları söyledi (www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=926779&Date=18.03.2009&CategoryID=77):

"Fatih'te pek çok proje baştan sona gizli yapıldı. Sulukule bunlardan biri. Hiçbirimizin haberi olmadı. Belediye başkanı Sulukule ile ilgili bir sunum yaptı; işte yüzde 1'i çalgıcı, zurnacı, yüzde 47'si ilköğretim mezunu bile değil dediler. Cahil insanlar demek istiyor. Doğrudur o insanlar sizin nehrinizde cahil ama siz de çok kurnazsınız. Kentsel dönüşümün seyrine baktığımızda, bölgedeki hak sahiplerinin yüzde 50'si el değiştirmiş, Sulukule rant kapısı olmuştur. Endişem şu; yarın oralarda meskenler yapılacak, kimler oturacak, beddualar alacağız. Başkaları da diyecek ki 'falan şahıs da bakın orada oturuyor, Allah belasını versin' diyecek"

25 Mart 2009: Hürriyet'te Manşet: Sulukule'den Taşoluk'a giden Romanlar Zor Durumda Ali DAĞLAR'ın haberiyle; Sulukule'yi kurtarma projesi çerçevesinde Roman vatandaşlar için Taşoluk'ta TOKİ tarafından toplu konut yapıldı. 300 Roman aileye kurayla dağıtılan konutlarda bugün sadece 27 aile yaşıyor. Diğerleri ise doğalgaz, elektrik, su ve kapıcı ücretlerini ödeyemediği için lüks konutları yok pahasına satıp eski mahallesine dönüyor. Roman vatandaşlar, durumlarını anlatan bir de şarkı besteledi: 'Rak rak raki, yaktın bizi TOKİ...' (www.hurriyet.com.tr/gundem/11282561.asp).

Sulukule sakini Romanların yerleştirildiği Taşoluk'taki TOKİ evleri de rantın kurbanı oldu. Sulukule'den 300 Roman ailenin 15 yıl borçlandırılarak yerleştirildiği Taşoluk'taki TOKİ evleri, ödenemeyen taksit ve borçlar yüzünden altı ayda boşaldı. Birikmiş taksitler, doğalgaz abone ücreti, elektrik, su ve kapıcı ücretlerini ödeyemedikleri için icra kısıncasına giren Romanlar haklarını 3 bin ile 35 bin lira arasında fiyatlarla devredip Taşoluk'u terk ediyor. TOKİ evlerinde sadece 27 roman aile kaldı (www.hurriyet.com.tr/gundem/11282561.asp).

TOKİ'nin diğer sözleşmelerine standart olarak koyduğu, devir şartını bir yıl ikamete bağlayan maddeyi, Romanlarla yaptığı sözleşmede kaldırıp ucuz devirlerin yolunu açtığı da ortaya çıktı. Mahalledeki çevrelerini kaybeden, işsizlik nedeniyle açlık sınırında yaşayan Romanlardan F.A., "Buraya fakir diye getirdiler, zengin muamelesi yapıyorlar. Borçlarımızı ödeyemedik, icra geldi. Hacze gelip eşyamızı götürürler diye hafta içi Fatih'e kaçıyoruz. Hafta sonu geliyoruz. Sulukule'nin sayfiyesi oldu burası" diyor. Bir başka kadın, "Sulukule Paris'ti, burası kapalı mapusane, sinir hastası olduk, yavaş yavaş ölüyoruz" diye feryat ediyor. Öyle ki, Sulukule Roman Orkestrası TOKİ adlı şarkı bile yazmış: "Rak rak raki, yaktın bizi TOKİ" diye başlayan ve "Mahallemden kopardın, vicdansız TOKİ" diye biten bir şarkı bu.

TOKİ dar gelirli için yeni ilçe Arnavutköy'ün Taşoluk beldesine iki kilometre mesafede 1402 konut yaptı ve inşaatlar 2008'de bitti. Konutlardan 450'si Sulukule'deki yerlerinden olan kiracı Romanlara ayrıldı. Kurayla belirlenen yaklaşık 300 Roman aile, aylık 280-425 lira taksitlerle 15 yıl vadeli borçlandı ve konut sahibi oldu. Fatih Belediyesi, Romanlar için sabah saat

07.00'da Taşoluk, akşam saat 20.00'de Fatih'ten dönüş olmak üzere bir otobüsü servise koydu. Taşoluk'ta ikamet eden Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme ve Dayanışma Derneği Başkanı Şükrü Pündük, "Sulukule'deki iç avlulu sistemden betonarme binalara sürülen vatandaşlarım, orada komşularıyla iç içe yaşıyordu. Aileleri ayakta tutan, sosyal yardımlaşmanın yüksek olduğu bir mahalle hayatımız vardı" diyor. TOKİ'nin Roman vatandaşlarla yaptığı sözleşmelerde diğer projelerden farklı bir detay var. Diğer sözleşmelerde devir şartını bir yıl ikamete bağlayan TOKİ, Romanlarla yaptığı sözleşmeden bu maddeyi çıkarmış.

Ailelerin Taşoluk'a gelişi altı ay öncesine dayanıyor. 300 aileden sadece 100'ü konutlara gelmiş, pek çoğu birkaç aylık ikametden sonra, evini satarak terketmiş bölgeyi. 200 aile ise hiç yerleşmeden ilk günlerde üç binden başlayan, şimdi 35 bin liraya ulaşan hava paralarıyla konutları devretmiş. Sadece 27 aile kalmış, onlar da birikmiş borçların ve icra takiplerinin tazyikiyle konutlara müşteri arıyor.

Konutlara iki kilometre mesafede tek doktorlu bir sağlık ocağı var. Gece kapalı olduğu için hastalar beş kilometre ötedeki Arnavutköy'e götürülüyor. Bir eczane var, o da belde merkezinde. Sitede tek market var, veresiye yok. Vatandaşlar yiyeceklerini dışarıdan getiriyor. Her konutta TOKİ elemanı bir kapıcı var, daire başı aylık 35 lira aidat ödeniyor. Tek sosyal ortam, Sulukule'de de kahvecilik yapan Roman vatandaş Göksel Küçükatasayan'ın açtığı kıraathane. Ama o da hafta sonu olmasına rağmen boş. Atasayan dertli, "İş yapamıyorum, borç gırtlığa kadar, mecbur gideceğiz buralardan" diyor. Lise yok, ilköğretim okuluna iki ay gecikmeyle başlamak zorunda kalan çocukların uyum sorunu var. Bir kısmı programda ilerleme olduğu için okula alınmamış

(www.istanbulburda.com/Rak-rak-raki,-yaktin-bizi-TOKI-16076)

12 Nisan 2009: Bir Umut Derneği'nde merkezleri yıkılan çocuklarla birlikte bir atölye çalışması gerçekleştirildi
(www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Nisan 2009: UNESCO heyeti STOP projesi ile ilgili bilgilendirme toplantısına katıldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

6-31 Mayıs 2009: Karaköy Hafriyat'ta "Sulukule Sergisi" gerçekleştirildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

12 Mayıs 2009: Zabıta kapı kapı ailelerin akşama kadar evlerini boşaltmalarını salık veren kağıtları dağıttı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

13 Mayıs 2009: Çevik kuvvetle birlikte mahallede yıkımlar yaşandı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

3-4 Haziran 2009: Yıkımlara devam edildi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

08 Haziran 2009: "TOKİ Başkanı Sulukule'ye Ağladı." Bayraktar'ın "Sulukule için ağladım" sözlerine Sulukuleliler " 'Gecekondulaşma fuhuşun, kumarın, uyuşturucunun yuvasıdır' diyen birinin Sulukule yıkıldıktan sonra ağlamış olabileceğine inanmıyoruz" dediler. Sulukule'nin yıkımının ardından ağladığını söyleyen Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanı Erdoğan Bayraktar'ın, "Bizim hiç para almadan verdiğimiz konutları sattılar. Parasını da 15-20 gün içinde yediler. Nereye harcadıkları belli... Sonra da yapmadıklarını bırakmadılar" sözlerine Sulukuleliler tepki gösterdi.

Sulukule Platformu'ndan Hacer Foggo, "Her nedense her şey bittikten Sulukule dümdüz, tarla gibi olduktan sonra ağlıyorlar. Sarf ettiği sözlerden Sulukuleliler için ağlamadığı anlaşılıyor" dedi. TBMM KİT Komisyonu'nda konuşan Bayraktar'ın, Sulukule'ye ilişkin, "Bütün sivil toplum kuruluşları ayağa kalktı; 'Siz bir kültürü yok ediyorsunuz, insanları yerinden ediyorsunuz' diye. Ben gece ağladım. Brüksel'de bile Sulukule olayını devlet temsilcilerinin önüne koydular" sözlerini Sulukuleliler inandırıcı bulmadı.

Sulukule Roman Kültürü Geliştirme ve Dayanışma Derneği Başkanı Şükrü Pündük, "Bizden 'gecekondularda yaşayan esmer vatandaşlar' diye bahseden, 'Gecekondulaşma fuhuşun, kumarın, uyuşturucunun yuvasıdır' diyen birinin Sulukule yıkıldıktan sonra ağlamış olabileceğine inanmıyorum" dedi.

"Satmayıp ne yapacaktık?", Evleri masrafları karşılayamadıkları ve yakın yerlerde iş bulamadıkları için sattıklarını anlatan Pündük, "Taşoluk'ta bana çıkan evin aylık kirası 450 TL. Dairedeki merkezi sistem doğalgaz için her ay 300 TL ödemem gerekiyor. Evler, İstanbul'un 40 km dışında. Bir de yol parası veriyoruz. Bu masrafları karşılayamayacağını, burada aç kalacağını bilen herkes tabii sattı evlerini. Satmayıp ne yapacaktık? Buraya 337 aile taşınmıştı, şimdi sadece 25 aile kaldık. Bu 25 aile de evleri satabilirse buradan gitmek istiyor" diye konuştu.

TOKİ'nin sözleşmelerinin hiçbirinde yer almayan, ödemeleri devam eden evlerin devredilebileceğine ilişkin maddenin, TOKİ'nin Sulukulelilerle yaptığı sözleşmelerde yer aldığını savunan Foggo, şunları söyledi:

"Sulukulelilere Taşoluk'ta verilen dairelerin aylık taksitleri 275-475 TL arasında değişiyor. Buna, bir de 300 TL'lik sabit doğalgaz gideri ve aidat gibi masraflar ekleniyor. TOKİ burada araştırmalar yaptırdı. Burada yaşayan insanların hepsinin gelirinin 500 TL'nin altında olduğunu, bu masrafları karşılayamayıp, evleri satacaklarını gayet iyi biliyordu. Bu maddenin sözleşmelerde yer alması da bunu gösteriyor."

Sulukule'deki yıkım yapılan yerlerdeki arazileri AKP'ye yakın kişilerin aldığına ilişkin haberleri anımsatan Foggo, "Sulukule'deki evleri hangi rantçılar satın aldıysa, Taşoluk'taki evleri de onlar satın alacak. TOKİ ve belediye, işbirliğiyle böyle bir borsayı oluşturdu. İnşaatlar bittikten sonra, buralara kimlerin yerleşeceğini göreceğiz. Herhalde gece rüyalarında darbuka sesleri duyarlar" dedi

[(AGS/EZÖ) Ayşe Gökçe SUSAM İstanbul - BİA Haber Merkezi]

9 Haziran 2009: Birleşmiş Milletler HABITAT AGFE (Advisary Group on Forced Evictions/Zorla Tahliyeler Konusunda Danışmanlar Grubu) Mahalle'yi ziyaret etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

12 Haziran 2009: AGFE Heyeti'nin, Bilgi Üniversitesi'ndeki forum toplantısı gerçekleşti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

25 Haziran 2009: UNESCO raporunda Sulukule yeniden yerini aldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Haziran 2009: Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Thomas Hammarberg Sulukule'yi ziyaret etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Temmuz 2009: TOKİ Başkanı Erdoğan Bayraktar, çalışmaları devam eden STOP Projesi gönüllüleri ile Alternatif Proje konusunda görüşme talep etti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

8 Temmuz 2009: TOKİ ile Ankara'da Alternatif Proje görüşmesi gerçekleşti (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Temmuz-Ağustos 2009: STOP daha geniş bir katılım ile "Sulukule Atölyesi" adını alarak revize edilecek alternatif proje çalışmalarını gerçekleştirdi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

28 Temmuz 2009: Sulukule Atölyesi'nin çalışmaları Mimar Sinan GSÜ'nde gerçekleştirilen bir toplantı ile akademisyenlere ve meslek adamlarına sunuldu (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

30 Temmuz 2009: STK'lar ile Yıldız Teknik Üniversitesi'nde "Sulukule Atölyesi İstişare Toplantısı" yapılarak hem eleştiriye açıldı hem de projeye destek verebilecek STK'lar ile fikir alışverişinde bulunuldu (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

Ağustos 2009: Gerçekleştirilen toplantıların ardından ulusal ve uluslar arası kamuoyuna projeye destek çağıruları yapıldı. Geri dönüşler alındı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

7 Ağustos 2009: Mahalleyi daha önce de ziyaret etmiş olan Roman müzik topluluğu Gogol Bordello, Sulukule'de gerçekleştirilen proje ve yıkımları konu alan "Sulukule- Educate Thy Neighbor!" adlı bir parça yazıp seslendirerek Mahalle'ye bir kez daha destek verdi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

8 Ağustos 2009: UNESCO heyeti Sulukule Atölyesi'nin hazırlamakta olduğu alternatif projenin dikkate alınmasını istedi (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

18 Ağustos 2009: Alternatif Proje mahalleli ile tartışıldı (www.sulukuleatolyesi.blogspot.com).

29 Ağustos 2009: Sulukule Roman Kültürü Derneği Başkanı Şükrü Pündük “2010'da İstanbul'u temsil ederiz.” TOKİ'nin sivil toplum örgütleriyle mutabakata vararak mahalleye dönüşün önünü açarsa örnek bir adım atacağını belirten Sulukule Roman Kültürü Derneği Başkanı Şükrü Pündük: İlk görüşmede alternatif bir proje yapmamız istendi. Bir ay içinde biz hazırladık. Şimdi biz onlardan haber bekliyoruz. Projeyi TOKİ'ye götüreceğiz. 400 ailenin buraya dönmesi için her şeyi yapacağız. Anaokulları çocuk, kadın atölyeleri yaparak Sulukule'yi eğlence ve alışveriş merkezini yaparak buradaki insanların maddi sıkıntılarını çözecek bir ortam hazırlayacağız. Eğer bunları gerçekleştirebilirsek 2010'da İstanbul'u en iyi şekilde teslim ederiz(Abdullah, 2011).

10 Eylül 2009: TOKİ tarafından inşaat işi ihalesi yapıldı. İhaleyi 62 milyon 675 bin TL bedelle kazanan Öz-Kar İnşaat Ticaret Sanayi AŞ ile 2 Ekim 2009 tarihinde sözleşme imzalandı. Sözleşme kapsamında şirketin 577 konut, ticari birimler, sığınak ve otopark yapılacak (Abdullah, 2011).

2 Ekim 2009: Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri 2 Ekim 2009 da yayınladığı Türkiye raporunda Sulukule'ye geniş yer verildi. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Thomas Hammarberg, 28 Haziran - 3 Temmuz 2009 tarihlerinde İstanbul, İzmir ve Ankara'ya yaptığı ziyaretin ardından hazırladığı iki raporu yayınladı. Hammarberg, mülteci ve azınlık hakları konularını ele aldığı raporlarda Türkiye'ye çeşitli tavsiyelerde bulundu. Türkiye'de yaşayan Romanların marjinalleştirildiğini (sıradışılaştırıldığını) savunan Hammarberg, Romanların polis kuvvetleri tarafından kötü muamele gördüklerini kaydetti. Türk yetkilileri ayrımcılığa maruz kalan Romanlarla ilgili etkili önlemler almaya davet eden Hammarberg, Türkiye'deki temasları sırasında Sulukule'de Roman vatandaşları ziyaret etmişti. Türkiye'deki Romanların toplumsal marjinalleştirilmelerine, elverişli konut hakkı, istihdam, sağlık hizmetleri ve sosyal yardım gibi bazı sosyal ve medeni haklardan etkin bir şekilde istifade edememelerine ve polis ile devlet-dışı aktörlerden gördükleri şiddete kaygıyla dikkat çeken Thomas Hammarberg, Türkiye'nin tutarlı, kapsayıcı ve elverişli mali kaynaklarla desteklenmiş yerel ve ulusal düzeylerde kısa ve uzun vadeli eylem planları vasıtasıyla, Romanlara karşı

yasal ve sosyal ayrımcılıkla mücadelede Avrupa Konseyi standartlarında politikalar benimsemesini ve vakit geçirmeden uygulamaya koymasını tavsiye etti. Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki Roman halkının, aileleri ve çocukları da dahil olmak üzere, özellikle kentsel yenileme projeleri bağlamında yerlerinden çıkartılmalarından çok endişe duyduğunu sözlerine ekleyen Komiser, tarihi Sulukule bölgesindeki ev yıkımları, zorla tahliyeler ve ev boşaltmalara özellikle dikkat çekti. Kültürel mirasın etkin bir şekilde saygı görmesi ve korunması, kentsel yenileme yasalarının ve uygulamalarının gözden geçirilmesi ve Kültürel Mirasın Toplum Değeri üzerine 2005 Avrupa Konseyi Çerçeve Antlaşmasını vakit geçirmeden onaylamaları için ulusal ve yerel otoriteleri teşvik etti (www.yapi.com.tr/Haberler/avrupa-konseyi-romanlar-marjinallestiriliyor_72911.html).

Hammarberg'in özel ilgi ve endişe ile takip ettiği sorunlardan biri de 2005 kentsel yenileme yasasının dikkat çekecek bir şekilde ülkenin birkaç yerinde ve özellikle İstanbul'da Romanların elverişli konut hakkı ile kültürel mirasları üzerine olan etkileri (www.yapi.com.tr/Haberler/avrupa-konseyi-romanlar-marjinallestiriliyor_72911.html).

Uzman Roman kuruluşlarının raporları, bu kanun ile uygulan kentsel dönüşüm planlarının "bütün Türkiye'de Roman mahallelerinin toplu yıkımına ve yerlerinin boşaltılmasına sebep olduğunu" gözler önüne seriyor. 5366 sayılı yasanın Tarihi Yarımada'daki uygulamaları hakkında önemli kaygılar, UNESCO Dünya Kültürel Miras Komitesi tarafından da belirtilmişti.

Hammarberg, Kağıthane ve Küçükbakkalköy mahallelerinde Ağustos ve Temmuz 2006'da sabahın erken saatlerinde polis kuvvetlerince gerçekleştirilen ve mahallelilerin zorla evlerinden tahliyeleri ve evlerinin yıkılması ile sonuçlanan olayları gösteren raporlardan özellikle etkilendiğini ifade etti ve "Yıkım, aile orada yokken gerçekleşmiş ve önceden bilgilendirme yapılmamıştır. Belirtildiğine göre daha sonra Fatih Belediyesi ev sakinlerinden yıkım için özür dilemiştir" dedi. Fatih Belediye yetkililerinin 13 Mart 2008'de İstanbul Sulukule mahallesinde yıktıkları 7 ev hakkında da bilgi aldığını ve kaygı duyduğunu belirten Hammarberg şöyle devam etti, "Bildirildiğine göre bu evlerin iki tanesinde halen oturmakta olan kiracılar

vardır ve kendilerine 31 Mart'a kadar evlerini boşaltma süresi verilmiştir. Böylece 15 yetişkin ve 7 çocuktan oluşan 3 Roman ailesi evsiz bırakılmıştır ve başka bir alternatif de görülmemektedir."

Haziran ayında, Hammarberg'in İstanbul'da olduğu süre içinde bir başka zorla tahliyeden daha haberdar olduğunu ifade eden raporda; "Aynı yerde 25 Mayıs'ta 20 Roman ailesi tahliye edilmiştir. Roman temsilciler, ailelere evlerini boşaltmaları için sadece 12 saat verildiğini belirtmişlerdir. Ailede yaşlı insanlar ve 7 günlük bir bebek vardır ve polis yardımı ile evden çıkartılmışlardır. İddialara göre birçoğu bir hafta evsiz kalmıştır. Komiserin karşılaştığı Romanlardan biri 58 yaşında yaşlı bir adamdı ve Sulukule'deki yıkımlardan sonra evsiz kalmıştı. Yetkililerin her aileye bir kereye mahsus 500 TL maddi yardım yaptığı, ancak yetkililerle konut tahsisi üzerine herhangi bir anlaşmaya varılamadığı ileri sürülmüştür" denildi.

Bu şekilde zorla tahliyelerin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin insan onurunu rencide edici işlemler hakkındaki 3. maddesi ile birlikte herkesin aile ve özel yaşamına saygı duyulmasını içeren 8. maddesi karşısında ciddi sorunlara yol açabileceğine dikkat çeken Komiser, "Sözleşme sadece devletlerin insan haklarına karşı keyfi uygulamalardan sakınmasını değil, aynı zamanda devletlerin bu hakların etkin kullanımını geliştirecek önlemler almalarını da mecbur eder" dedi. Komiser, İstanbul Sulukule örneğindeki gibi uzun geçmiqli Roman yerleşimlerini etkileyen kentsel dönüşüm projeleri için tüm uzman yetkilileri ilerde yapılabilecek yıkımlar karşısında hemen tedbir almaları konusunda uyardı.

Bu amaçla 5366 sayılı yasanın ve uygulanmasının yerel yetkililerce acilen gözden geçirilmesi gerektiğini söyleyen Komiser, "Böylece tarihsel alanların korunması amacı arsa sağlanmasının üzerinde önem kazanacaktır. Türkiye, UNESCO Dünya Mirası Komitesi'nin tavsiyelerine etkinlik kazandırmalıdır. Türkiye 2005 Avrupa Konseyi Çerçeve Anlaşması'nı mecliste bekletmeden onaylamaya ve anlaşma şartlarına uymaya davet edilir" dedi

İngilizce orijinal metni okumak için kaynak:

(www.wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1511197&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679)

18 Ekim 2009: AB İlerleme Raporu'nda ve BM AGFE Raporu'nda SulukuleBirleşmiş Milletler (BM)-HABITAT Genel Başkanlığı'na bağlı, "Zorla Tahliyeler konusunda Danışmanlar Kurulu" (AGFE), Türkiye'de barınma hakkını koruma altına alacak uygun çözümler bulunana kadar, zorla tahliyelerin ve yıkımların durdurulması istedi. Raporun, BM Teknik Komitesi tarafından kabul edilmiş ilk rapor olduğunu söyleyerek sözlerine başlayan AGFE Başkanı Prof. Yves Cabannes, çalışmanın İstanbul'daki zorla tahliyelerin bağlamını ortaya koyduğunu ve TOKİ ile belediyelerin tahliyelerdeki rolüne değindiğini belirtti.

Cabannes, raporda yer alan en önemli bulgunun, "İstanbul'da zorla tahliyelerin gerçekleştirildiği" olduğunu dile getirerek şöyle konuştu: "Türkiye hükümetinin, 1996 yılında imzalanan Habitat gündemine uymadığını gördük. Burada yapılanlar ülke hukukuna uygun, fakat insan haklarına aykırı. İstanbul'daki modernleşme süreci, UNESCO ve AİHM'in olmasını istediği modernleşme sürecine aykırı. Bu süreç insanların yaşadıkları yerlerden edilmesiyle sonuçlanıyor. Dolayısıyla ulusal barında konusundaki hukuki standartlar Avrupa standartlarına yükseltilmeli."

Yerinde iyileştirmenin mümkün olduğunun altını çizen Cabannes, tahliyelerin boyutunu ve ziyaretin kısılalığını göz önüne alarak BM'e daha geniş çaplı bir araştırma yapmayı önerdiklerini söyleyerek, raporda yer alan on beş öneriden acilen uygulanması gerekenleri şöyle sıraladı: "İlk olarak, Türkiye'de barınma hakkını koruma altına alacak uygun çözümler bulunana kadar, zorla tahliyelerin ve yıkımların durdurulmasını ve büyük oranda görünmez olan zorla tahliye ve yıkım sürecinin görünür kılınmasını öneriyoruz." Ayrıca Cabannes, TOKİ'ye geniş yetkiler tanıyan 5366 ve 5393 sayılı yasaların değiştirilmesi gerektiğini dile getirerek, bu yasaların yolunu açtığı kentsel dönüşüm projeleri aracılığıyla Romanlar, Kürtler gibi etnik azınlıkları ve kiracıları hedef alan yıkımların öncelikli olarak durdurulmasının önemini vurguladı.

“Sulukule yıkılmış olabilir, ama insanlar hala orada yaşıyor” diyen Cabannes, raporda sıralanan pek çok nedenden dolayı Sulukule’ye öncelik tanınması gerektiğini bildirdi.

AGFE İstanbul Misyonu Üyesi Arif Hasan ise “Biz raporu hazırladık, BM’ye teslim ettik, BM raporu kabul etti. Bürokrasi çok yavaş, ama sizin probleminiz acil” diye konuştu. Böyle durumlarda birlikte etmenin önemine vurgu yapan Hasan, mahallenin kendisini belgelemesini; yani o mahalleye devletin yaptığı yatırımları, mahallelinin yaptığı yatırımları, o mahallenin tarihini, nerede kimlerin yaşadığını ve mahalledeki toprakların değerini kağıda dökmesini yapılması gereken işlerden biri olarak sayarak, ancak bunların görünür kılınması halinde devletin ve medyanın bu bölgelere dair algısının değişebileceğini belirtti.

Hasan, yıkım ve zorla tahliye sürecinde entelektüel insanların mahalleliyi yönlendirdiği takdirde olumlu sonuçlar alınacağını ifade ederek, “Eğer mahalleli sizi yönlendirirse kaybedersiniz!” dedi.

Raporun Türkçe Kanağı:

(www.mimarizm.com/Diger/YaziciyaGonder.aspx?Type=Haber&ID=49767)

26 Kasım 2009: Kentsel Yenileme Projesi kapsamında Sulukule’de başlayan yıkımlar tamamlandı. Geride, TOKİ’nin Gaziosmanpaşa’daki evlerinde yapamayıp geri dönen ve yıkıntılar arasında yaşamaya devam eden birkaç Roman kaldı.

(www.milliyet.com.tr/Guncel/HaberDetay.aspx?aType=HaberDetay&KategoriID=24&ArticleID=1166544&Date=26.11.2009&b=Sulukule)

10 Aralık 2009: Tartışmalara neden olan Sulukule’de, ihaleyi kazanan Özkar Group inşaata başlıyor. Proje kapsamında Sulukule’de 165 blokta 75, 100 ve 120 metrekarelik 577 konut yapılacak.

21 Ocak 2010: Kentsel dönüşüm projesi gerekçesiyle yıkılan Fatih’teki Neslişah ve Hatice Sultan mahallelerinde (Sulukule) bilimsel kazı yapılması kararı alındı.

HaberVs, geçen hafta yayınladığı haberde İstanbul Tarihi Yarımada’nın batı sınırında yer alan Sulukule’de arkeolojik kazı yapılması zorunluluğunu gündeme getirmişti (Sulukule’nin altı). Çünkü Tarihi Yarımada,

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 17 Haziran 1995 tarihli kararıyla tarihi ve kültürel sit alanı ilan edilmişti.

Bölgede inşaat izni ancak, binlerce yıldır yerleşim gören bu alandaki kültür varlıklarının tespit edilmesi ve muhafaza edilmesi gerekli olanların korunması koşuluyla verilebilirdi. Haberin yayına girdiği gün söz konusu alanda arkeolojik kazı yapılmasına dair hazırlıkların yürütüldüğü öğrenildi. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdür Vekili Zeynep Kızıltan bu bilgiyi doğruladı: "Henüz nihai proje ortaya çıkmış değil, avan proje üzerinde çalışıyoruz. Ancak bölgeden sorumlu Yenileme Kurulu (Koruma Kurulu) arkeolojik kazı yapılması yönünde kararını bildirdi. Biz de projede yapılan düzenlemeleri ada ada, parsel parsel kontrol ediyoruz. Bu birimlere dair dosyaların tamamlanmasını bekliyoruz. Kurul, söz konusu alanın tümünde kazı yapılmasını karara bağlar ise araştırma çalışmalarımızı buna göre düzenleriz."

Sulukule'de -yasalar gereği- bilimsel araştırma yapılması işlemi, Fatih Belediyesi Etüt ve Proje Dairesi Başkanlığı'nın Yenileme Kurulu'na başvurusuyla başladı. Nihai projenin kurul tarafından onaylanmasıyla birlikte İstanbul Arkeoloji Müzeleri Başkanlığı, kazı izni için Kültür ve Turizm Bakanlığı'na başvuracak ve inşaatı yürütecek firmayla (Özkar İnşaat) protokol imzalamayacaktır.

Toplu Konut İdaresi'nin (TOKİ) inşaat ihalesini Eylül 2009 sonunda kazanan ve 6 Ekim itibarıyla alanı devralan Özkar İnşaat, gelişmeleri yakından takip ediyor. İnşaat alanını sac bariyerlerle çevreleyen ve alana konteynirlerini yerleştiren firma, araştırma projesinin takviminin belli olması için belediye, müze ve kurulla görüşmelerini sürdürüyor. Ulaşılan bir firma yetkilisi, gecikmeden duyduğu endişeyi şu sözlerle dile getiriyor: 'Kentsel dönüşüm projesi yıllardır devam etmesine rağmen biz ihaleyi alana kadar arkeolojik araştırma için hiçbir adım atılmamış. Şimdi hepsini biz yapmak ve sonuçlandırmak durumundayız.

Şüphesiz Sulukule için alınan bilimsel araştırma kararı, İstanbul ve dünya tarihi önemli bir fırsat. Çünkü tarihi boyunca dünyanın en büyük yerleşimlerinden biri olan ve yoğun yerleşime sahne olan Tarihi Yarımada'da

gerçekleşecek en büyük kazılardan birine şans tanıyor. Bugüne kadar gerçekleşen kısıtlı sayıdaki yüzey araştırması, Sulukule'nin toprak altında neler sakladığını anlamak için yeterli değildi. Yakın zamanda başlaması umulan araştırma, kent tarihinin karanlık köşelerine de ışık tutabilecek. İÜ Bizans Sanatı ABD Öğretim Üyesi Engin Akyürek, HaberVs mikrofonlarına şunları söylemişti:

"Sur içinde (Tarihi Yarımada) herhangi bir yerde toprak altında buluntu olmaması çok uzak bir ihtimal. Sulukule'nin hemen kuzeyinde bugün Kariye Müzesi olarak isimlendirilen Khora Manastırı var. Günümüze sadece kilise kısmı ulaştı ama aslında bu manastır geniş bir yapılar topluluğudur. Yine Kariye'nin kuzeyinde, Tekfur Sarayı olarak bilinen ve Ortaçağ'da Bizans imparatorları tarafından kullanılan Blakhernai Sarayı'na ait yapılar mevcut. Her iki yapı grubunun da Sulukule'de devam ediyor olması olası. Yerini kesin olarak belirleyemsek de o bölgede önemli yapılar olduğu biliniyor."

Diğer taraftan Arkeologlar Derneği İstanbul Şubesi 13 Ocak'ta yayınladığı 'Sulukule'de Yenileme Projesi ve Arkeolojik Kalıntılar' başlıklı duyuruda, alandaki hafriyat arasında olasılıkla Bizans dönemine tarihlenen kültür varlıklarının bulunduğuna dikkat çekiyordu. Buluntular dozer kepçeleri tarafından tahrip edilmişti.

Marmaray Projesi sayesinde son beş yılda Tarihi Yarımada'da, İstanbul'da bugüne kadar gerçekleştirilen en kapsamlı kent içi arkeolojik araştırmalar yapıldı. Başta Yenikapı olmak üzere bu 'zorunlu' kazılar, İstanbul ve dünya tarihine somut katkılarda bulundu. Görünen o ki Sulukule'de kentsel dönüşüm projesini yürütenleri olmasa da, arkeolog ve tarihçileri renkli günler bekliyor.

Yazı: Gökhan Tan (www.habervesaire.com/haber/1712/)

Sulukule'nin Altı başlıklı haber:

(www.kesfetmekicinbak.com/arkeoloji/09345/)

Arkeologlar Derneği İstanbul Şubesi: Sulukule'de Yenileme Projesi ve Arkeolojik Kalıntılar

(www.kesfetmekicinbak.com/arkeoloji/09349/)

24 Şubat 2010: Konaklama tesisi ve ticaret merkezinin yapımına ilişkin 24 Şubatta yapılan ikinci ihaleyi de 7 milyon 960 bin TL'ye alan Öz-Kar İnşaat aldı, 18 Mart 2010 tarihinde sözleşme imzalayarak işe başladı.

7 Mayıs 2010: Arkeolojik Kazı Alanında Temel Atma Töreni
Basın Duyurusu: Fatih Belediyesi, Sulukule yenileme projesinin temel atma törenini gerçekleştirecek. Başkan Mustafa Demir, dün, basına duyurduğu açıklamasında, projenin tüm aşamalarının Anıtlar Kurulu'ndan geçtiğini söyledi ve "kazılar arkeolog gözetiminde elle yapıldı" dedi.

Ama Mustafa Demir, yanlış daha doğrusu yalan fiil çekimi kullandı: "Yapıldı" değil, "yapılıyor" demeliydi. Çünkü, Sulukule'de arkeolojik kazı, Sulukule Platformu'nun ve ilgili uzmanların girişimleri sayesinde kısa bir süre önce başladı ve halen sürüyor.

Daha da önemlisi, Koruma Kurulu'nun 18.2.2010 tarihli kararı, bölgede arkeolojik kalıntıların tespiti için Arkeoloji Müzesi denetiminde jeoradar manyetik tarama yapılmasını, sonuçların ivedilikle Kurul'a iletilmesini öngörüyor ve sonuçlar Kurul tarafından değerlendirilinceye kadar "alanda yapılaşmaya yönelik herhangi bir fiziki müdahalede bulunulmamasına karar verilmiştir" deniyor. Kazı ve manyetik taramayı yapmakla yükümlü Arkeoloji Müzesi'nden Kurul'a sonuç raporu gitmeden ve bu rapor Kurul tarafından değerlendirilip bir karara varılmadan Sulukule'de, inşaat, temel kazma ve hatta moloz taşınması bile yapılamaz. Oysa Fatih Belediye'si, çünkü açıklamasında, göğsünü gere gere hepsini de yaptığını itiraf ediyor: Molozları 6 aydır taşıdığını, inşaatın başladığını ve bugün temel atılacağını duyuruyor. Sulukule'de kısa bir süre önce başlayan elle kazı halen ilk aşamalarında ve daha epey sürecek gibi. Çünkü, üç imparatorluk için de önemli bir konuma sahip bu alanda daha şimdiden bazı kalıntılara ulaşıldı bile. Kurul'un karara bağladığı jeo-radar manyetik tarama ise henüz hiç başlamadı. O halde Mustafa Demir nereye koşuyor?, Bu aşamada, Koruma Kurulu kararı belli olana kadar, ne TOKI'den ihaleyle inşaatı üstlenen şirketin, ne de Fatih Belediyesi'nin alanda en ufak bir şeyi oynatmaya hakkı var. Fatih Belediyesi'ni bir kez daha, yasal kararlara uymaya ve yükümlülüklerini yerine getirmeye çağırıyoruz (SULUKULE PLATFORMU).

adına

Viki Çiprut *

Konu ile ilgili uzman görüşleri:

Prof. Mehmet Özdoğan *

Necmi Karul, Arkeologlar Derneği Bşk. *

Mücella Yapıcı, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi*

Derya Nüket Özer, Sanat Tarihçisi, Yeditepe Ünv. *

(www.sulukulegunlugu.blogspot.com/2010/05/arkeolojik-kaz-alannda-temel-atma.html)

* (netteki metnin aslında adı geçen uzmanların telefon numaraları verilmiştir her türlü görüşme için, fakat kişilik hakları sebebiyle yayınlamıyorum)

11 Mayıs 2010: Temel Atma Töreni ile ilgili Savcılığa Suç Duyurusu: Basın Mensupları TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi, Sulukule'de Fatih Belediye Başkanı tarafından düzenlenen temel atma töreni ve başlatılan inşaat çalışmalarlarıyla ilgili Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur.

ŞÜPHELİ :

1) Mustafa Demir (Fatih Belediye Başkanı)Fatih Belediyesiİstanbul

2) Erdoğan Bayraktar (Toplu Konut İdaresi Başkanı)Toplu Konut İdaresi BaşkanlığıAnkara

2) Kimliği Bilinmeyen Diğer Şüpheliler

KONU 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 65 inci maddesi ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 257 inci maddesine aykırı eylemleri nedeni ile şüpheliler hakkında kamu davası açılması istemidir.

AÇIKLAMALAR: Müvekkil Oda'nın 13.02.2010 gün 2010.0617713 sayılı yazısı ile "Sulukule" olarak anılan bölgede yapılan uygulamalarla .."arkeolojik dokunun göz ardı edilerek yapılacak çalışmaların telafisi mümkün olmayan kayıplara neden olacağı..." Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na bildirilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 31.03.2010 gün ve 461 sayılı yazısı

(Ek 2) ve yazı ekinde sunulan 18.02.2010 gün ve 1304 Karar sayılı kurul kararı ile müvekkil Oda'nı yazısına yanıt verilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Yenileme Alanları Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 18.02.2010 gün ve 1304 Karar sayılı kararında yer alan şu hükümler suç duyurusuna konu olay açısından özel olarak önemlidir:· “Alanda bulunan moloz yığınlarının İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü denetiminde kaldırılmasına;· ... 15.10.2009 gün 976 sayılı kararı doğrultusunda alanda önerilen otopark ve sığınak sınırları içerisinde arkeolojik kalıntıların tespitine yönelik geo-radar manyetik taramaların yapılarak sonuçlarının uygulama öncesinde ivedilikle Kurulumuza iletilmesine;· Alanın hassasiyeti nedeniyle tüm bu işlemlerde ilgili idarelerin eşgüdümlü olarak çalışmalarını sürdürmelerine;· Geo-radar manyetik taramalarının sonuçları Kurulumuzca değerlendirilinceye kadar alanda yapılaşmaya yönelik herhangi bir fiziki müdahalede bulunulmamasına...”06.05.2010 tarihinde Fatih Belediye Başkanlığı ve Toplu Konut İdaresi tarafından gerçekleştirilen “Temel Atma Töreni” sırasında gerek bölgede bulunanlar gerekse de basın mensupları tarafından kültürel mirasının önemli bir parçası olan İstanbul İli, Fatih ilçesi 2484 ada, 2489 ada, 2490 ada, 2492 ada, 2493 ada, 2492 ada, 2495 ada, 2497 ada, 2498 ada, 2499 ada, 2525 ada, 2524 adada bulunan arkeolojik değeri bulunan materyallerin zarar gördüğüne tanık olmuşlar (Abdullah, 2011).

(www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalHaberDetay&ArticleID=996679&CategoryID=97)

(www.w9.gazetevatan.com/haberdetay.asp?detay=3-kopru-ve-sulukuledeki-zihniyet&tarih=16.05.2010&Newsid=305808&Categoryid=4&wid=121)

(www.hurriyet.com.tr/yazarlar/14756556.asp)

14 Haziran 2010: Basın Açıklaması : Arkeolojik kazı alanına inşaat makinaları girdi

(www.cnnturk.com/2010/turkiye/06/14/sulukulede.arkeologlari.kizdiran.tahribat/580069.0/index.html).

Sulukule'deki arkeolojik kazıyı gerçekleştiren İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nden, uzman arkeolog Dr. Şeniz Atik'in alana giren dozerlere

direndi(www.habervesaire.com/haber/1877/).

Basın Açıklaması: Sulukule’de yasalar ve hukuk bir kez daha kepçeler altında çiğnendi hem de bu kez Kültür Bakanı’nın “ferman”ıyla... TOKI ihalesiyle inşaatı üstlenen Özkar şirketi, arkeolojik çalışma yapılan alanı inşaat makineleriyle dümdüz etti.

12 Haziran Cumartesi günü alana makinelerini getiren Özkar şirketi, kazı alanında çalışmakta olan Arkeoloji Müzesi’ne bağlı arkeologların karşı çıkmasına rağmen, alanı tarla gibi kazdılar. Makineleri engellemeye çalışan arkeologlar ciddi yaşamsal tehlike atlattılar. Arkeologların polis çağırıp tutanak tutturması sırasında bir süreliğine duran makineler, polisin gitmesinden sonra işlerine devam ettiler, hem de kepçelere takılan tarihi objelere rağmen.

Sulukule Kentsel Yenileme Projesi kapsamında Mart 2010’da başlayan kurtarma kazısı, İstanbul Arkeoloji Müzesi’nin sorumluluğunda yani kazının sahibi Müze. Arkeolojik kazının hızlandırılması için başlangıçtan beri Müze’ye baskı yapıldığı biliniyor. Ne var ki 12 Haziran günü yaşanan olay, inşaat şirketinin yürürlükte olan koruma mevzuatını hiçe saydığını ve Müze görevlisi arkeologların üstünde bir yetkiyle hareket edebilme cesaretine sahip olduklarını gösterdi.

Bu cesaretin kaynağı ise açıktır: Olaydan iki gün önce, 10 Haziran Perşembe günü, Kültür Bakanı Ertuğrul Günay, yanında Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Murat Süslü ile kazı alanında boy gösterdi. Alanı göz kararı bir çırpıda inceleyiveren “ikili” buradan bir şey çıkmayacağına (ki çıktı ve çıkmaya devam ediyordu) karar verdi ve Bakan “ferman “ buyurdu”: Buraya makineler gire.Yani, İstanbul tarihini ve alanın Dünya Miras Listesi’nde yer alması nedeniyle bütün dünyayı ilgilendiren koskoca bir bilimsel araştırma bir çırpıda “gözle” yapılıverdi ve ferman Bakan’dan çıktı. Oysa, yasalara göre karar tabii ki Bakan fermanıyla değil, Arkeoloji Müzesi’nin yürüttüğü bilimsel araştırma sonucunda vereceği rapora göre, ilgili Koruma Kurulu’nca verilecektir. Ve Koruma Kurulu’nun, 12.02.2010 tarih ve 1304 sayılı kararına göre bu nihai karar Kurul’dan çıkana kadar alanda her türlü inşai faaliyet yasaktır. Yani Bakan da, yanındaki Genel Müdür de yasalarla belirlenmiş bu

mevzuatın üstüne çıkamaz, araştırma yöntemi üzerine söz söyleyemez, söylerse de açıkça suç işlemiş olur (abdullah, 2011).

17 Haziran 2010: Kültür Bakanlığı'ndan Sulukule'ye iş makinelerinin girmesi ile ilgili açıklama; Sulukule'ye iş makinelerinin girmesiyle ilgili ilk kez konuşan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Murat Süslü, inisiyatifi ele aldıklarını dile getirerek, "Arkeologlar işi yokuşa sürüyor. Gerekli olmasa müdahale etmezdim" dedi. Tek kelimeyle arkeolojiye siyaset karıştırılıyor" açıklamasında bulundu. İş, kasıtlı olarak geciktiriliyor"16 Nisan'daki karar, ulaşılan mimari eserlerin kaldırılabilirliğini de söylüyor. Ancak bu karar da arkeologlara ait değil. Kurul karar verebilir. Sulukule'deki arkeologların başka bir niyeti var. Buluntulardan yayın yapabilmek için işi geciktiriyorlar ve karşı örgütlenme yapıyorlar

(www.habervesaire.com/haber/1878/http://)

(www.evrensel.net/haber.php?haber_id=71003)

(www.sulukulegunlugu.blogspot.com/2010/06/kultur-bakanligndan-sulukuleye-is.html)

19 Ağustos 2010: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Dava Başvurusunu kabul etti.

Basın duyurusu: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi AİHM, kentsel dönüşüm adı altında yok edilen yüzlerce yıllık Sulukule sakinlerinin başvurusunu kabul etti. Türkiye'deki yasal sürecin bitmemesine rağmen, yani 3 yıl önce açılan davaların sonucu bile beklenmeden yok edilen ve yerine lüks konut inşaatının başladığı Sulukule şimdi haklarını AİHM'nde arayacak. Sulukule sakinleri ve Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme ve Dayanışma Derneği adına Av. Hilal Küey tarafından, 20 Mayıs 2010 tarihinde yapılan başvuru 22 sayfalık dilekçe ile 48 bölümlük eklerden oluşuyor. Başvuru, AİH Sözleşmesi'nin altı ayrı maddesinin ihlal edildiğini savunuyor: -İnsan haklarına saygı yükümlülüğü-Adil yargılanma hakkı-Özel hayatın ve aile hayatının korunması-Etkili başvuru hakkı-Ayırıcılık yasağı-Mülkiyetin korunması. Sulukulelilerin başvurusu ayrıca, sözleşmenin 41. maddesi uyarınca tazminat talebinde de bulunuyor. AİHM, başvuruyu 3 Ağustos 2010 tarihinde kabul etti (SULUKULE PLATFORMU)

(www.bianet.org/galeri/sulukulenin-son-hali?page=22)

(www.hurriyetdailynews.com/n.php?n=sulukule-roma-association8217s-application-to-echr-accepted-2010-08-20).

17 Eylül 2010: Sulukule’de Hazine’ye ait bir arazi tam 5 katı fiyattan, açık artırma usulü ile ihaleye çıkarıldı.

İstanbul Fatih Belediyesi’nin Romanlara ait arsaları metrekaresi 500-800 lira arasında kamulaştırdığı Sulukule’de, Hazine’ye ait bir arazi tam 5 katı fiyattan, açık artırma usulü ile ihaleye çıkarıldı. İstanbul Defterdarlığı, Sulukule olarak bilinen Hatice Sultan Mahallesi’nde, Hazine’ye ait 264 metrekareselik bir arsayı 667 bin lira bedelle satışa çıkardı. Arsanın metrekaresine 2 bin 552 lira fiyat biçildi. Bir emlak sitesinde 17 Eylül 2010 tarihinde, “Fatih Sulukule’de satılık arsa” başlığıyla yer alan ilanda şöyle denildi: “İstanbul Defterdarlığı, Sulukule olarak bilinen Fatih Hatice Sultan Mahallesi’ndeki bir arsayı ihale ile satışa çıkardı. Büyüklüğü 264 metrekaresi olan arsanın tamamının Hazine’ye ait olduğu açıklanırken, tahmini bedel olarak 667 bin lira, geçici teminat olarak da 133 bin 400 bin lira istendi. İstanbul Defterdarlığı, açık artırma usulüyle satışı yapılacak olan taşınmazın ihalesini 15 Ekim 2010 tarihinde gerçekleştirecek.” Roman vatandaşların Sulukule’deki arsaları ise bundan yaklaşık 1.5 yıl önce, Fatih Belediyesi tarafından başlatılan kamulaştırma çalışmaları sırasında metrekaresi 500-800 lira arasında değişen fiyatlarla alınmıştı. Arsa spekülörleri de devreye girmişti. Kentsel yenileme alanı adı altında bölgede aralarında tarikat şeyhi, vekil oğlu, işadamları ve meclis üyelerinin de bulunduğu yeni sakinler için Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından lüks konut inşasına başlanmıştı. Bölgeden çıkarılan Roman vatandaşların bir kısmı yine TOKİ’nin inşa ettiği, şehre uzak Kayabaşı’ndaki konutlara yerleştirilmiş; konut taksitlerini ve elektrik-su paralarını ödeyemeyen vatandaşların çoğu bu haklarını yine haraç mezat satarak şehirdeki akrabalarının yanına dağılmıştı. Bu gelişmeler üzerine tartışmalar büyümüşü. SULUKULE’de oturdukları binalar yıkıldıktan sonra arsaları için belediye tarafından biçilen kamulaştırma bedelini beğenmeyen Romanların açtığı davalar devam ediyor. Fatih Asliye Hukuk Mahkemesi’nde devam eden davalarda, mahkemenin atadığı bilirkişiler

kamulaştırma bedelinin, metrekaresi 1200 lira olarak belirlendi ve belediye bu bedel üzerinden kamulaştırma yapıyor. Bu bedele Roman vatandaşlar az, Fatih Belediyesi fazla bulduğu için itiraz etti. Söz konusu ihalenin, Sulukuleli bir grup vatandaşın başvurusunu kabul eden AİHM'deki davada delil olabileceği bildiriliyor (Hürriyet).

15 Kasım 2010: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, kentsel dönüşüm çalışmalarının sürdüğü Sulukule'de incelemelerde bulundu. Başbakan, Edirnekapi'daki Mihrimah Sultan Camii'nin açılışını yaptıktan sonra Sulukule'ye geldi. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu, Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın ve AK Parti İl Başkanı Aziz Babuşçu da Başbakan Erdoğan'a eşlik etti. Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir, Erdoğan'a proje hakkında bilgi verdi. Kentsel dönüşüm alanında bir süre incelemelerde bulunan Erdoğan, daha sonra aracına binerek bölgeden ayrıldı

(www.nethabercilik.com/haber/basbakan-erdogan,-sulukulede-incelemelerde-bulundu.htm).

9 Aralık 2010: Sulukule platform açıklaması: "Sulukule Davasında Bilirkişi Mahalleleyi Haklı Buldu Ama İnşaat Hızla Sürüyor"

Sulukule yenileme projesi aleyhine açılan davalar devam etmesine rağmen, Fatih Belediyesi'nin yok ettiği mahallede yeni evlerin inşaatı hızla sürüyor.

Ek 2: Mahalle sakinleri ile görüşmeler

G.B.: (59) Dededen kalma doğup büyüdüğü evin 32 hissedarından biriydi. Yerel yönetimle anlaşamadı, evine el konuldu ve kamulaştırıldı. En son yıkılan ev onunkiydi. Dul ve oğlu cezevinde olan G.B., bir yandan sağlık sorunlarıyla uğraşırken bir yandan da aldığı yardımlarla kirasını zar zor ödemeye çalışıyor.

F.C.: Annesi Bulgaristan'dan göçmen olarak gelmişti, ondan kalan evde 4 çocuğu ve eşiyle birlikte oturuyorlardı. Yıkım olunca evi üçüncü şahıslara sattılar, yıkım alanının yanındaki sokaklardan birine taşındılar, o ev satılınca geçen sene tekrar taşındılar. 450 TL kira vermeleri gerekiyor. Çocukların eğitimi yarıda kaldı, şimdi 18 yaşında olan oğulları üç senedir çeşitli işlerde çalışarak evi geçindiriyor.

B. H.: Ailede tanınmış müzisyenler varmış, annelerinin eğlence evini anlatırken "O zamanlar bir günde 20-30 turist otobüsü gelirmiş Sulukule'ye" diyorlar. Eşiyle mahallenin eski ailelerinin çocuklarıydılar. Evleri için belediye ile anlaştilar, yeni projede birkaç tane hisseli daireleri olacak. Şimdi kirada oturuyorlar, belediyeden kira yardımı alıyorlar. Buna rağmen çok zor geçiniyorlar. Sulukule'deki o eski, bahçeli, büyük evlerini özliyorlar.

F.A.: Ailece Taşoluk'a büyük umutlar besleyerek gittiler ama ev taksitlerini ödeyemediler, borçları birikti. İki sene Taşoluk'ta yaşadıkdan sonra evi devredip Balat'ta kiraya çıktılar. Şimdi 500 liralık kirayı zar zor ödüyorlar.

S.G: Ailesi hâlâ Taşoluk'ta yaşayan az sayıda aileden biri, ama onlar da geri taşınmak istiyor. Sulukule'de yaşarken 120 lira kira veriyordu, şimdi TOKİ'nin taksitlerini zar zor ödüyor. "Fatih'e gitmek en az 10 lira, aileme gitmek bir yana, kendim zor gidiyorum" diyor. Taşoluk'a taşınınca işsiz kaldı, eşi temizliğe gidiyor. Sulukule'de sınıf ikincisi olan oğlu liseyi bıraktı, şimdi konfeksiyon atölyesinde çalışıyor.

S.B. (58): Dul, oğlu cezaevinde, kızı ile birlikte kâğıt mendil satarak yaşıyor. Kiracı olduğunu yerel yönetime ispat edemedi ve hiçbir hak alamadı. Mahalle yıkıldığında Üsküdar'da 250 lira karşılığında küçük bir dükkânın içinde

kalmaya başladı. Dükkânın elektrik ve su parasını ödeyemediği için oradan da çıktı, şimdi kızıyla birlikte Üsküdar'da küçük bir dairede kalıyor.

S.T. (50): S.T.'ye tescilli evi annesinden miras kalmıştı. Anne yadigârı evini elinde tutmak için kendi onarmak istedi. Uzun uğraşlardan sonra KUDEP, Yıldız Üniversitesi Restorasyon Bölümü ve Sulukule Platformu'nun işbirliği sayesinde bunu gerçekleştirdi. Evi önce yıkımın, sonra da inşaatın tam ortasında kaldı. Uzun süre direnmesine rağmen sonunda o da evini satarak Silivri'ye taşındı.

Doğma büyüme Sulukuleli Çetin Acar, yüz binlerce liralık borcu ödeyemeyeceğinden ve evine haciz geleceğinden endişeli: "Sulukule'de 2 katlı evimizi yıkıp yerine buradan iki daire verdiler. 'Sizi sıkıntıya sokmayacağız, sosyal proje olacak' dediler, kabul ettik. Eşimle 1100 liralık emekli maaşımızla rahatça geçiniyorduk, şimdi 2 maaş da bu evlerin borcuna gidiyor. Dairelerden birini ödeyemeyeceğimizi anlayınca satılığa çıkarttık ama 2 aydır kimse talip olmadı. Evlerin birine 180 bin lira borcumuz var, bu gidişle haciz gelecek. Bize muazzam bir kazık atıldı. Doğma büyüme Sulukuleliyim, herkesi tanırdım. Dün saydım, tanıdığım 7 kişi kalmış sitede. Binalar bomboş, sanki ölü şehir. Geçenlerde biri komşunun dairesini kiralamak için geldi, 'Güvenlik bile yok, ben çocuğumu buraya nasıl bırakırım' dedi gitti. Kameralar, çit gerekli olabilir ama ödeyemeyeceğim için istemedim."

Yeni konutlarda 2 aydır yaşayan Mehmet Aksu "Aidatlar 1 Ağustos'ta başlamış ama hâlâ sokağın elektriği yanmıyor, çöpler alınmıyor. Bu sitede ne havuz, ne yeşil alan, ne de sosyal tesis var. Anca çöpü alacak, merdivenleri silecek. Bize sunulan hiçbir hizmet yok. İstanbul'un neresinde böyle aidat ödeniyor? Bunun neresi sosyal proje?" diye isyan ediyor.

İsmail Gani emekli maaşıyla evlerinin borcu ve aidatını ödemenin olanaksız olduğunu anlatıyor: "Sulukule'de iki katlı eski evimizde çoluk çocuk yaşarken ne kira ödüyorduk, ne de tek kuruş borcumuz vardı. Şu anda toplam borcum

270 bin lira. 'Emekli maaşıyla bu borcu nasıl ödeyeceğiz' derken bir de bu aidat çıktı başımıza. Geçen ay evlerden birinde yangın çıktı, yollar o kadar dar ki itfaiye makinesi giremedi, dubaları yıktı. Şimdi yolu yeniden yapıyorlar. Bütün hatalarının bedelini biz mi ödeyeceğiz? 39 güvenlik görevlisi alacaklarmış. Madem siteyi dikenli telle çeviriyorsun o kadar güvenliği ne yapacaksın? Amaç bizi borca batırıp buradan kovmak."

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE KAYIPLARIN BELİRLENMESİ SULUKULE ÖRNEĞİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık Ana Bilim Dalı

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimari yüksek Lisans Programı

Nima Safdari

21013

ÖZET

Dünyada pek çok kentin ortak sorunlarından biri, eskimiş, günün ihtiyaçlarını karşılamayan, güvenliğini kaybeden ve afet zararlarının riski altında olan tarihi kent merkezlerinin yarattığı çöküntü bölgeler ve onların fiziksel, sosyal ve ekonomik bakımlarından iyileştirilmesi ve tarihi ve kültürel değerlerinin korunmasıdır. İstanbul'da korunması gereken bölgelerden birisi tarihi yarım adasında bulunan Neslişah ve Hatiçe Sultan (Sulukule) mahallesidir. Bölge kentsel dönüşüm projesiyle yakın zamanlarda değiştirilmiştir. Bu çalışmada Sulukule bölgesinde büyük ölçekte değişimler sırasında eski mahallenin tarihi, fiziksel, kültürel, ekonomi ve sosyal değerleri önemli olarak kentsel dönüşüm, kentsel yenileme tanımları, türlerini ve uygulama yöntemlerini açıklayıp konuya hazırlık yapılmıştır; Dünya üzerinden İtalya'da Alberobello, Almanya'da Nürenberg, Bosna Hersek'de mostar ve Türkiye'den Safranbolu kentleri Sulukule değişimine benzer örnekleri olarak ele alıp incelenmiştir; bölgenin tarihçesini, içinde yaşayan romanlar, eski ve dönüşüm sonrası mevcut durumunu analiz edip yeni yapılan projede tarihi, sosyal, ekonomi ve kültürel değerlerin kayıpları belirtilmiştir. Eski mahallenin dönüştüğü zaman etrafındaki mahalleler ile tamamen bağımsız, mahalle ölçeğinde bir dönüşüm yapılması belirtilmiştir. Fiziksel bakımından eski mahallenin mimari özelliklerini analiz edip yenileme projesi ile karşılaştırıp, yeni mahallenin tasarım ve malzeme bakımından İstanbul tarihi yarım adası içerisinde, karasurların bitişiğinde uyumsuz

şekilde uygulanmaması açıklanmıştır; Yanlış politikalar sonucunda ekonomik bakımından bölgede yaşayan dargelirli sakinlerin kendi evlerinden yeni pahalı villa formu evlere taşındıkları sürecinde borçlandırılıp bir çoğu yeni mahalleye yerleşememiş ve roman halkının toplandığı bir mahalle sakinleri farklı yerlere dağılmış ve sosyal ve ekültürel bakımından dışsılandırılmış duruma getirtirilmişler.

Anahtar kelimeler: Kentsel dönüşüm, Kentsel yenileme

Sayfa Adedi: 129

Tez yöneticisi : *Prof. Dr Bilge Işık*

**DETERMINATION OF LOSSES IN URBAN TRANSFORMATION
EXAMPLE OF SULUKULE**

Istanbul Aydın University, Department of Architecture

Institute of Natural Sciences

Master of Science Program in Architecture

Nima Safdari

2014

ABSTRACT

It is a common issue for many cities over the world to maintain and preserve any historical and cultural assets by means of physical, social and economic improvement of the blighted zones created by the outmoded historical centers that are far from meeting the today needs, unsecure, and prone to disasters. One of the zones that need to be preserved is the Neslişah and Hatice Sultan (Sulukule) district in the historical peninsula. From its foundation in 1504 AD, this settlement has recently undergone radical changes by the urban transformation project. This study aims at elaborating any historical, cultural, economic and social assets of the old district inducing large scale changes in the Sulukule District, followed by a theoretical clarification of the urban transformation, urban renewal definitions, types and application methods. It has been proposed to realize a local transformation of the historical zone on district scale, independent of the surrounding districts. Upon a physical comparison of the historical and architectural characteristics of the district within the framework of the restoration project, the “incompatibilities appeared in transformation” by design and material just beside the city walls within the historical peninsula of Istanbul as a result of the wrong policies have been determined as follows: the local people of limited income living in the district has been dislocated from their homes, whereupon the new buildings have turned into expensive “villas” that have no ties with the historical values, and many “Roman”

householders could not resettle in the new district due to their inability to pay the price of the new buildings, and they have been forced to move to different locations where they are socially and culturally alienated.

Keywords: Urban regeneration, urban renewal

Page Number: 129

Supervisor: *Prof. Dr Bilge Işık*

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı: Nima Safdari

Uyruğu: İran

Doğum tarihi ve yeri: 18.09.87 Urmia, İran

Medeni hali

Eğitim Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	İstanbul Aydın Üniversitesi/ Mimarlık bölümü	2014
Lisans	İran Azad Üniversitesi/ mimarlık bölümü	2009
Lise	Razi Lisesi	2005

Yabancı Dil

İngilizce, Azerice, Farsça